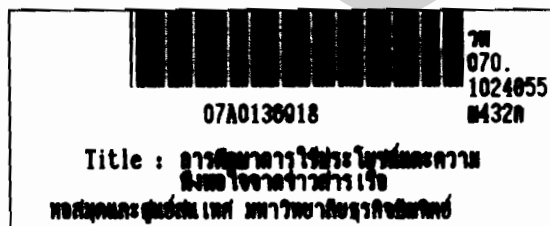

การศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่อง
โรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กใน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

นางสาว ณิชชา ศิริพรภิญโญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตรธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2539

ISBN 974-281--042-7

**THE STUDY OF THE USES AND GRATIFICATIONS OF AIDS
INFORMATION OF TEENAGERS IN THE RECEPTION
HOMES OF BANGKOK AND ITS SUBURBS**

MISS NICHA SIRIPORNPINYO

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment Of The Requirements for the Degree of
Master of Business Communication Arts Department of Business Communication Arts
Graduate School Dhurakijpundit University**

1996

I S B N 974-281-042-7

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิเทศศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์   การศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์
ในเด็กวัยรุ่นนั้สังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดย   น.ส.ณิชา ศิริพรภิญโญ

สาขาวิชา   นิเทศศาสตร์ธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์   ดร.พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รศ.ดร.พรทิพย์ พิมพ์สินธุ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(รศ.ดร.สมควร กวียะ)

..... กรรมการ

..... กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย
(รศ.จุมพล รอดคำดี)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ ๒๙ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๙

กิติกรรมประกาศ

วิทยาลัยนานาชาติแห่งนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จจาก ดร.พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้คำชี้แนะและแนวคิดอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยาลัย ตลอดจนช่วยจัดรูปแบบของวิทยาลัยที่ถูกต้อง รวมถึงการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสามารถดำเนินการจัดรูปแบบที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด

ทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รศ.ดร.พรทิพย์ พิมลสินธุ์ ประธานกรรมการวิทยาลัย รศ.ดร.สมควร กวีชะ กรรมการวิทยาลัย และ รศ.จุมพล รอดคำดี กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย ได้กรุณาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด, บ้านพักฉุกเฉิน, มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอบคุณนางสาววิระวรรณ วงษ์ปึกษา เพื่อนที่เสนอแนะที่ช่วยจัดพิมพ์วิทยาลัยเล่มนี้จนเสร็จสมบูรณ์

วิทยาลัยเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์เพราะได้รับพลังใจจากคุณพ่อ คุณแม่และทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจสนับสนุนเรื่องการศึกษา วิทยาลัยเล่มนี้จะไม่เสร็จเรียบร้อยถ้ามิได้รับการกระตุ้นจากอาจารย์วรชัย ปิยสุนทรราช

นางสาว ณิช่า ศิริพรภิญโญ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฐ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
การเปิดรับข่าวสาร.....	7
อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้และความพึงพอใจจากสื่อในระะยะต่างๆ..	8
ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ.....	11
ตัวแปรที่สำคัญในทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ.....	13
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
- ผลงานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	21
- ผลงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	29
การดำเนินงานของฝ่ายสวัสดิภาพเด็ก.....	36

แนวความคิดและความรู้เรื่องเอดส์.....	37
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	41
รูปแบบการวิจัย.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4. ผลการวิจัย.....	46
ผลการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	46
ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง.....	49
ผลการวิเคราะห์การนำข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่ม ตัวอย่าง.....	57
ผลการวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของ กลุ่มตัวอย่าง.....	65
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	80
สรุปผลการวิจัย.....	80
การอภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะ.....	85
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	94
ก. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	95
ข. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์.....	110
ค. ประวัติการทำงานของกรมประชาสัมพันธ์.....	117
ประวัติผู้เขียน.....	132

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. การจำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
2. การจำแนกตามอายุของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
3. การจำแนกระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
4. แสดงฐานะทางครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	49
5. แสดงการมีโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสาร.....	50
6. แสดงการมีเครื่องเล่นวีดิโอเทป.....	50
7. แสดงการมีเครื่องรับวิทยุ.....	51
8. แสดงการรับหนังสือพิมพ์, นิตยสาร.....	51
9. แสดงการใช้สื่อเพื่อรับข่าวสาร.....	53
10. แสดงเนื้อหาข่าวสารและประเภทของรายการที่ชื่นชอบ.....	54
11. แสดงการนำเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อชนิดต่างๆ.....	56
12. แสดงสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์.....	58
13. แสดงการรับความรู้จากสื่อแล้วสามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ ได้ถูกต้อง.....	59
14. แสดงการนำความรู้โรคเอดส์ไปปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง.....	60
15. แสดงถึงความสัมพันธ์ของฐานะกับความรู้เรื่องโรคเอดส์.....	62
16. แสดงความสัมพันธ์ของการศึกษากับความรู้เรื่องโรคเอดส์.....	63
17. แสดงความสัมพันธ์ของอายุกับความรู้เรื่องโรคเอดส์.....	64
18. แสดงความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์.....	65
19. แสดงความเหมาะสมและความพึงพอใจที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ จากสื่อประเภทต่างๆ.....	66
20. แสดงความสะพรึงกลัวของโรคเอดส์ที่ได้รับจากข่าวสารข้อมูล.....	67

ตารางที่

หน้า

21. แสดงถึงความสัมพันธ์ของการศึกษากับความสะพรึงกลัวในข่าวสารเรื่อง โรคเอดส์มากกว่าที่จะเข้าใจหลักการปฏิบัติ.....	68
22. แสดงถึงความสัมพันธ์ของการศึกษากับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่อง โรคเอดส์.....	69
23. แสดงความสัมพันธ์ของอายุกับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์..	70
24. แสดงผลความรู้เรื่องโรคเอดส์.....	71

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. ความพึงพอใจจากสื่อ.....	14
2. กระบวนการของความพึงพอใจจากสื่อ.....	15
3. โครงสร้างของสื่อ.....	18
4. กระบวนการเลือกรับสื่อและสาร.....	22
5. ข้อเสนอแนะ.....	88
กราฟรูปที่	
1. แสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นอายุ 11-13 ปี กับระดับความรู้สึก ที่มีต่อสื่อโทรทัศน์.....	73
2. แสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นอายุ 14-16 ปี กับระดับความรู้สึก ที่มีต่อสื่อโทรทัศน์.....	74
3. แสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นอายุ 17-19 ปี กับระดับความรู้สึก ที่มีต่อสื่อโทรทัศน์.....	75
4. แสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นชั้นประถมศึกษา กับระดับความรู้สึก ที่มีต่อสื่อโทรทัศน์.....	76
3. แสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษา กับระดับความรู้สึก ที่มีต่อสื่อโทรทัศน์.....	77

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ใน
เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขต กรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล

ชื่อนักศึกษา นางสาว ณิช่า ศิริพรภิญโญ

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.พงษ์เทพ วรภิรกิจภาทร

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ธุรกิจ

ปีการศึกษา 2538

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นความมุ่งหวังที่จะแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ว่าเป็นไปตามทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ ซึ่งเน้นบทบาทของผู้รับสารในฐานะที่เป็นผู้กระทำ ที่สามารถเลือกรับสารตามความต้องการของตนมากกว่าการเป็นผู้ถูกกระทำที่เปิดรับสิ่งต่างๆตามที่สื่อป้อนให้ โดยมุ่งศึกษาเฉพาะการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์เท่านั้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามประกอบกับการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีอายุ 11-19 ปี ทั้งเพศชาย-หญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 230 คน ซึ่งอยู่ในความดูแลของภาครัฐบาล จากสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท สถานแรกรับเด็กชายบ้านปากเกร็ด บ้านพักฉุกเฉิน และอยู่ในความดูแลของภาคเอกชนจากมูลนิธิสร้างสรรคเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

ผลการวิจัยพบว่าสื่อที่ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์กับเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้องคือ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียงพร้อมๆกัน และ

ยังเป็นสื่อที่วัยรุ่นกลุ่มนี้มีอัตราการเปิดรับมากที่สุด โทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย เข้าใจง่าย จึงเป็นสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวให้เข้าทันสังคมเพื่อความอยู่รอดต่อไป พร้อมทั้งพบว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่สร้างความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์เป็นอันดับหนึ่ง โดยต้องมีเนื้อหาประเภทบันเทิง คนตรี ร้องเพลงและรายการเด็กประเภทการ์ตูน เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจึงจะสนใจมากเป็นพิเศษ จนนำไปสู่ความพึงพอใจ และเข้าใจจนเกิดการใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องในที่สุด ซึ่งเป็นการบริโภคสื่อเพื่อการพักผ่อนเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า การศึกษาและอายุแปรผันตามกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ ยิ่งมีการศึกษาสูงขึ้นเท่าใดก็จะมีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากขึ้นเท่านั้น และในทำนองเดียวกัน คือ กลุ่มเด็กวัยรุ่นยิ่งมีอายุมากขึ้นเท่าใด ก็มีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากขึ้นเท่านั้น กลุ่มวัยรุ่นที่มีการศึกษาสูงก็จะมีแนวโน้มของความสะพรึงกลัวเกี่ยวกับโรคเอดส์สูง หรือกล่าวคือกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำจะมีแนวโน้มของความสะพรึงกลัวในข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ต่ำลงไปด้วย วุฒิกlasse และการศึกษาช่วยให้เยาวชนของชาติมีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากขึ้น อีกทั้งยังมีความกลัวในเรื่องโรคเอดส์อันจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ต่อไป เพราะเมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นก็จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เสี่ยงมากขึ้น เช่น การมีเพศสัมพันธ์ การเสพยาเสพติด ปัญหาโสเภณีเด็ก

เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนใหญ่ใช้สื่ออย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยคาดว่าสื่อหรือเนื้อหาของสื่อจะทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ความพึงพอใจที่เด็กวัยรุ่นคาดว่าจะได้รับที่มีความเด่นชัดที่สุดได้แก่ ความพึงพอใจที่ทำให้เกิดการพักผ่อนเพลิดเพลิน ยิ่งเด็กวัยรุ่นคาดว่าจะได้รับความพึงพอใจจากสื่อมากเท่าไร เด็กวัยรุ่นก็จะเปิดรับสื่อมากขึ้นเท่านั้น การเลือกใช้สื่อและเนื้อหาของสื่อก็เป็นสิ่งที่มีสำคัญสำหรับการเลือกเปิดรับสื่อของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับ ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ (The Uses and Gratifications Theory) ที่มีแนวคิดว่า ผู้รับสารนั้นเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่าง ๆ ใน

ลักษณะผู้กระทำ (Active) โดยจะรับข่าวสารต่าง ๆ ตามความพึงพอใจหรือความเชื่อของแต่ละคนที่ว่า สื่อหรือเนื้อหาของสื่อแต่ละประเภทมีศักยภาพในการทำให้เกิดความพึงพอใจอะไรแก่ตนเองได้บ้างและมากนักน้อยเพียงใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้รับสารไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในฐานะของผู้ถูกระทำที่ซึมซับเอาข่าวสารใด ๆ ก็ตาม ซึ่งส่งออกมาโดยสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลทั้งหลายโดยปราศจากข้อขัดข้องหรือเงื่อนไข

จากผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาประกอบกับการย้อนกลับไปศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงพอจะได้ข้อสรุปว่า ในการแก้ไขปัญหาของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับสิ่งที่เด็กวัยรุ่นคาดหวังจากการใช้สื่อ นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาวัยรุ่นยังมีความจำเป็นที่จะต้องแก้จากต้นตอของปัญหาซึ่งได้แก่ครอบครัวหรือกลุ่มปทุมภูมิ ใช้สื่อแก้ปัญหาไม่ได้ สื่อช่วยได้เพียงเป็นส่วนประกอบในการแก้ปัญหาเท่านั้น ดังนั้นควรแก้ไขที่ครอบครัวและสังคม โดยการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้มีเศรษฐกิจฐานะต่ำ และมีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วโดยการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์อย่างทั่วถึง การจัดตั้งศูนย์กีฬา ศูนย์เยาวชน ตลอดจนจัดให้มีการควบคุมสื่อมวลชนที่เป็นพิษภัยต่อวัยรุ่น ส่งเสริมและกระตุ้นให้สื่อมวลชนทุกแขนงมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งในที่นี้อันหมายถึง การสร้างหรือนำเสนอเนื้อหาข่าวสารใดๆก็ตาม โดยมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้รับที่เป็นเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นผู้ที่ขาดประสบการณ์ และแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ปัญหาเรื่องวัยรุ่นเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐบาลและเอกชนต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและจริงจัง เพื่อวัยรุ่นได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติสืบไป

Thesis Title   The Study of the Uses and Gratifications of Aids
Information of Teenagers in the Reception Homes
of Bangkok and its suburbs.
Name   Miss Nicha Siripornpinyo
Thesis Advisor   Dr.Pongthep Vorakitpokatorn
Department   Business Communication Arts
Academic Year   1995

ABSTRACT

The objective of this study is to determine whether the behavioral response of the teenagers in the reception homes of Bangkok and its suburbs is in accord with the Uses and Gratifications of information theory, this emphasizing the receiver's active role is selecting what information to receive, rather than being passive consumers. In this study we will deal exclusively with aids information.

This study is a survey research, the data was collected via questionnaires and direct interview. There were 230 teenagers aged between 11-19 years, comprising both males and females, drawn from the government controlled reception homes of Bangkok and its suburbs, e.g. Reception Home for Girls (Payathai), Reception Home for Boys (Pakkret), Emergency Home for Girls. Those from private controlled reception homes are Foundation for Better Life of Children, Foundation for Children Development and The Center for the Protection of Children's Right.

The result of our study showed that the television was the media with which our sample group was most receptive to aids information. The television combined audio and visual means of information transmission,

is readily accessible and comprehensible, and hence enabling the receiver to utilize the aids information to his / her benefit. The presentation of this information in forms of music, cartoons and general entertainment contributed to the television's being the most satisfactory media in this regard.

Furthermore, the educational level and age positively correlated with the level of aids knowledge in our study sample, the higher the educational level, the greater the level of aids knowledge, similarly the older the age group the more knowledgeable they are about aids. The well educated teenagers tend to be more apprehensive about aids, while the less educated teenagers are less so. Fear of aids will lead to information seeking in order to avoid contracting aids; this is especially important in teenagers as certain activities such as sex, drugs abuse, and child prostitution increased the teenagers risk for contracting aids.

The teenagers are our sample population utilize the media and the information contained therein in a goal-oriented manner. The most obvious goal is for recreational purpose. The more entertaining the presentation, the more receptive the teenagers are to the information. The choice of the media and its contents strongly influence the teenagers receptivity; this finding supports the Uses and Gratifications theory which states that the receiver is actively and selectively receiving information according to the receivers expectation of the level of satisfaction. In other words, the receivers are not necessarily passively absorbing the media's output unconditionally.

From the results of our present investigation and a review of the literature, we can conclude that in resolving the teenage problems

in the reception homes of Bangkok and its suburbs, we pay close attention to the teenager's expectations of the media. However the real solution lies in eradicating the causes of these problems, not in manipulating the media, although the media is a valuable adjunct. Therefore we should concentrate on presenting family and social problems by improving the economic, educational and environmental conditions of the lower socioeconomic class, and resolving the existing problems by equally distributing social services, constructing sports centers, youth centers and curbing the potentially harmful effects of the medias, while encouraging the media to be socially responsible and to uphold ethical principles, i.e., by carefully considering their possible effects upon the teenage consumers who lack sufficient experience to differentiate the good from the bad. The teenage problem is one in which the government as well as the private sector must seriously join forces in resolving in order that our teenagers may grow up to be responsible and useful adults and contribute to our country's future progress.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา :

ปัจจุบันโรคเอดส์เป็นโรคที่น่าสะพรึงกลัวอย่างยิ่ง เนื่องจากจัดเป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่ยังไม่มียารักษา และวัคซีนกำลังอยู่ในขั้นทดลองซึ่งคงอีกนานกว่าจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้น โรคเอดส์จึงเป็นปัญหาใหญ่ของคนทั่วโลก อีกทั้งเป็นโรคที่เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์จึงแพร่กระจายได้รวดเร็วยากแก่การป้องกัน กล่าวคือ ถ้าบุคคลใดเกิดติดเชื้อและป่วยเป็นโรคนี้แล้ว ส่วนใหญ่จะเสียชีวิต แต่ระยะเวลานานกับการดูแลรักษาสุขภาพเป็นสำคัญ

โรคเอดส์ (AIDS) มีชื่อเต็มเป็นภาษาอังกฤษว่า Acquired Immuno Deficiency Syndrome มีสาเหตุมาจากเชื้อไวรัสที่ชื่อ HIV (Human Immuno Deficiency Virus) เชื้อไวรัส HIV เมื่อรับเข้าสู่ร่างกายจะเข้าไปทำลายเซลล์เม็ดเลือดขาวที่ทำหน้าที่ป้องกันเชื้อโรค เมื่อจำนวนเม็ดเลือดขาวในร่างกายลดลง ทำให้เกิดความต้านทานโรคต่ำที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าภูมิคุ้มกันบกพร่อง จนท้ายที่สุดจะไม่สามารถต้านทานเชื้อโรคต่างๆ ต่อไปได้ ผู้ป่วยจะเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อและปอดบวม

ในอดีต โรคเอดส์ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงการแพทย์ ได้มีผู้ป่วยเสียชีวิตจากการที่ไม่ทราบสาเหตุเป็นจำนวนมาก โรคเอดส์ถูกค้นพบเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2521 ในเขตทวีปแอฟริกา ต่อมาได้มีการระบาดเข้าสู่ทวีปอเมริกาในปี พ.ศ. 2524 สำหรับประเทศไทยนั้นได้พบผู้ป่วยโรคเอดส์รายแรกเมื่อปี พ.ศ.2527 จากสถิติที่สำรวจของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อต้นปี พ.ศ.2537 ได้พบผู้ติดเชื้อเอดส์ถึง 600,000 คนทั่วประเทศไทย มีผู้แสดงอาการของโรคเอดส์แล้ว 6,000 คน สถิติที่ประเมินคร่าวๆ พบว่า ปัจจุบันผู้ป่วยเสียชีวิตจากโรคเอดส์เพิ่มขึ้นมีถึง 3 คนต่อ 2 วัน ขณะที่สถิติตายจากอุบัติเหตุประมาณวันละ 1 คน โรคเอดส์นอกจากจะเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขแล้ว ยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคงของประเทศ วัฒนธรรม ในด้านสังคมนั้นตัวผู้ป่วยโรคเอดส์และครอบครัวจะเป็นที่รังเกียจของสังคมผู้คนจะไม่สังสรรค์คบหาสมาคมด้วย ส่วนด้านเศรษฐกิจก็จะอ้าแอ้งเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงินจำนวนมาก สุขภาพ

การนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องนั้น ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะได้รับความสนใจเป็นอย่างดี เพื่อให้กลุ่มวัยรุ่นสังเกตสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้นำข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องโรคเอดส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือสังคมได้ในระดับหนึ่ง

"มนุษยชาติเป็นประติมากรรมอันเลิศล้ำของสุริยจักรวาลฉันใด เยาวชนก็คือทาสากสืบสายชาวมรดกของมนุษยชาติฉันนั้น"

หากข้อความข้างต้นเป็นจริง เยาวชนของเราก็ต้องเป็นทริภุชเวตธรรมชาติที่มีคุณค่า

ร่างทาสก็ไม่อ่านวอให้ทำงานได้อีกต่อไป จากการเก็บข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ผู้ป่วยตั้งแต่ตรวจพบว่ามีอาการสัมพันธ์ของโรคเอดส์จวบจนกระทั่งเสียชีวิตจะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 1.2 ล้านบาทต่อราย ในด้านการเมืองความมั่นคงของประเทศก็เช่นกัน ผู้ป่วยเอดส์มักจะอยู่ในวัยทำงานซึ่งเป็นกำลังของชาติ เนื่องจากโรคเอดส์แพร่กระจายมากที่สุดจากการที่มีเพศสัมพันธ์กับโสเภณี ทำให้คนทั่วโลกโจมตีประเทศไทยในเรื่องของโสเภณีมาก ภาพพจน์ของประเทศไทยพลอยเสื่อมเสียไปด้วย

การแพร่กระจายของโรคเอดส์จากเดิมจะพบมากในคนกลุ่มเสี่ยง คือ หญิงโสเภณี ผู้เสพยาเสพติด ชายรักร่วมเพศ และชายที่ชอบเที่ยวโสเภณี แต่ปัจจุบันพบว่าตัวเลขเปลี่ยนแปลงไปเพราะผู้ป่วยที่มารับการรักษารักษาโรค ส่วนมากกลับกลายเป็นแม่บ้านที่ติดโรคจากสามี นักศึกษาและเด็ก อัตราการติดเชื้อเอดส์เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาอย่างรุนแรง จนส่งผลให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ อันเนื่องมาจากได้รับแรงกดดันและต่อต้านจากต่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องโสเภณีเด็ก และยาเสพติด ซึ่งจะนำไปสู่การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ดังนั้นทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจึงต้องร่วมมือกันรณรงค์ต่อต้านภัยเอดส์ มีการเผยแพร่ข่าวสารอย่างทั่วถึงในรูปแบบการผลิตสื่อที่แตกต่างกันไป มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ให้ความรู้ความเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพื่อนำไปสู่วิธีการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แต่ผู้ทำการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เนื่องจากเด็กเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นอายุ 11-19 ปี จะเป็นวัยที่อยากลองและเริ่มสนใจเพศตรงข้ามจนนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ แต่พัฒนาการทางด้านความคิดถูกฝึกอย่างมีเหตุผลยังพัฒนาไม่เต็มที่ ความอยากรู้อยากเห็นยังไม่เป็นวัยที่ไวต่อสิ่งเร้ารอบข้างตัว และถ้าเป็นเด็กวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก จะเป็นพวกเร่ร่อน ผลิตหลง ไร้ผู้อุปการะ และประพฤติดนไม่เหมาะสมกับวัย เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้จะยิ่งไวต่อสิ่งเร้าเป็นทวีคูณ ถ้ามีกลุ่มบุคคลที่ไม่หวังดีมาหลอกลวงแสดงท่าที่หวังโยย เอื้ออาทร เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้จะถูกหลอกลวงได้ง่าย ดังนั้นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเพศสัมพันธ์และการนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องนั้น ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะได้รับความสนใจเป็นอย่างดี เพื่อให้กลุ่มวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้นำข่าวสารที่ได้รับจากสื่อต่างๆ ที่นำเสนอไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องโรคเอดส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือสังคมได้ในระดับหนึ่ง

“มนุษยชาติเป็นประติมากรรมอันเลิศล้ำของสุริยจักรวาลอันเริด เขาชนกก็คือทาสทาสีสายชาวมรดกของมนุษยชาติฉันนั้น”

หากข้อความข้างต้นเป็นจริง เขาชนกของเราก็ต้องเป็นทาสชากรรรมชาติที่มีคุณค่า

ละนำหวางแทนที่สุด เขาชนคือ กลุ่มบุคคลอายุ 11-18 ปี ซึ่งก็รวมกลุ่มวัยรุ่นอยู่ด้วย วัยรุ่น คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 13-19 ปี จัดว่าเป็นเขาชนกลุ่มหลัง นั่นคือ เป็นเขาชนกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น เริ่มเรียนรู้สภาพต่างๆ รอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะวัยรุ่นจะต้องเข้ารับหน้าที่เป็นผู้ใหญ่ในอนาคตจึงควรเป็นผู้ที่ดีพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์ และจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2530-2534 มีประชากรที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นถึง 57.15% ซึ่งเท่ากับว่าเป็นจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรของประเทศไทย ดังนั้นความหวังของประเทศไทยในอนาคตก็คือ กลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยสำคัญที่สุดในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ พฤติกรรม และความรู้ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อตัวเองและสังคมส่วนรวมต่อไป อันจะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหลายๆ ฝ่ายประกอบกัน เพื่อพัฒนาให้วัยรุ่นเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพต่อไปในภายภาคหน้า ผู้วิจัยคิดว่าปัญหาเด็กวัยรุ่น เป็นปัญหาที่ละเอียดลึกซึ้ง และไม่สามารถจะแก้ไขได้อย่างง่ายๆ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่ายประกอบกัน

ผลการค้นคว้าวิจัยด้านสื่อสารมวลชนในประเทศไทยจำนวนมากได้อธิบายถึงพฤติกรรม เบี่ยงเบน และการกระทำผิดของกลุ่มวัยรุ่นในแง่ของผลกระทบ หรือการได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในสังคม การวิจัยที่มีอยู่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อเป้าหมายในการชักจูงใจของผู้ส่งสารมากกว่าความต้องการของผู้รับสาร การวิจัยดังกล่าวมักมีพื้นฐานมาจากหลักการเชิงจิตวิทยาเรื่องสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (S-R Model) ซึ่งตามแบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า ข่าวสารจากสื่อมวลชนจะผ่านมาถึงผู้รับสารโดยตรงไม่มีสิ่งใดขวางกั้นหรือเป็นอุปสรรค และเมื่อข่าวสารนั้นเข้าถึงผู้รับแล้วก็จะเกิดผลตอบสนองตามเจตนาของผู้ส่งสาร กระบวนการเช่นนี้แสดงให้เห็นพลังอำนาจของข่าวสารจากสื่อมวลชนที่มักจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการได้เสมอ นักทฤษฎีสื่อสารเรียกกระบวนการนี้อีกอย่างหนึ่งว่า แบบจำลองเข็มฉีดยา (Hypodermic Needle Model)

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีผลทางการสื่อสาร จากเดิมที่เชื่อว่าผู้รับสารจะเป็นฝ่ายถูกป้อนข่าวสารฝ่ายเดียว (Passive) จากการที่ได้มีการศึกษาวิจัยทางการสื่อสารอย่างจริงจัง ได้มีการค้นพบทฤษฎีผลของการสื่อสารแบบใหม่ คือ ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ (The Uses and Gratifications Theory) ซึ่งมีเนื้อหาแนวความคิดว่าผู้รับสาร (Receiver) นั้น เผชิญหน้ากับเหตุการณ์ข่าวสารในลักษณะผู้กระทำ (Active) โดยจะรับข่าวสารต่างๆ ตามความพึงพอใจหรือความเชื่อของตนเองเป็นที่

ตั้ง สื่อหรือเนื้อหาข่าวสารของสื่อแต่ละประเภทมีศักยภาพในการทำให้เกิดความพึงพอใจอะไรแก่ตนเองได้บ้างและมากน้อยเพียงใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้รับสารไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในฐานะของผู้ถูกระงับที่ซึมซับเอาข่าวสารใด ๆ ก็ตาม ซึ่งสิ่งออกมาโดยสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลทั้งหลายโดยปราศจากข้อขัดข้องหรือเงื่อนไข

สาเหตุที่ผู้วิจัยหยิบยกทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อมาเป็นแนวทางความคิดพื้นฐานของการวิจัยเกี่ยวกับ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เป็นความต้องการในอันที่จะพิสูจน์ว่า ความต้องการของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในฐานะเป็นผู้รับสารซึ่งมีสิทธิเลือกรับหรือไม่รับข่าวสารใดๆ ก็ได้ ตามความพึงพอใจของตนเองเป็นหลัก อาจจะเป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการรับข่าวสารของกลุ่มวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตลอดจนการนำเอาข่าวสารไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป และการใช้ประโยชน์นั้น (Usage) เป็นตัวแปรแทรก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากทฤษฎีที่นำมาเป็นแนวทางการวิจัยนั้นคือ ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ (The Uses and Gratifications Theory) เป็นทฤษฎีที่สัมพันธ์กับตัวแปรหลายตัว (Multivariables structure) อีกทั้งยังมีลักษณะที่ซับซ้อนคือ มีทฤษฎีย่อยๆ หลายทฤษฎีอยู่ภายในทฤษฎีเดียวกัน ดังนั้นการนำทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อมาใช้ในการวิจัยเกี่ยว

กับเด็กวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดขอบเขตการศึกษาให้เฉพาะเจาะจงลงไป ประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษามีดังนี้

1. ศึกษาเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ไม่เฉพาะเจาะจงเพศชาย-หญิง อายุระหว่าง 11-19 ปี
2. ศึกษาถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ จากสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ได้รับภายในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเท่านั้น
3. ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานทางสังคมและจิตวิทยา (การศึกษาความกลัวและฐานะของครอบครัว) กับความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาแนวความคิดทฤษฎี การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผล คาดว่าจะมีประโยชน์ในด้านต่อไปนี้

1. ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กว่าสื่อชนิดใดที่เข้าถึงเด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้มากที่สุด
2. ทราบถึงการนำข่าวสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และทราบถึงความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่น สังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการวางแผนทางการสื่อสาร เพื่อกระตุ้นให้เด็กวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดรับข่าวสารและเกิดความสนใจเกี่ยวกับโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนได้ถูกต้องต่อไป
4. ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อเป็นทฤษฎีที่ละเอียดลึกซึ้ง มีลักษณะกว้างครอบคลุมในหลายสาขาวิชา ผลการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มวัยรุ่นเท่าที่ผ่านมามีการอ้างอิงถึงทฤษฎีนี้ค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงคาดว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการนำเสนอแนวทางให้ผู้สนใจได้ศึกษาในวงกว้างมากขึ้นต่อไปในภายภาคหน้า

นิยามศัพท์

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. การใช้ประโยชน์จากข่าวสาร หมายถึง การเปิดรับข่าวสารเพื่อนำไปใช้ประโยชน์สนองต่อความต้องการหรือทำให้เกิดความพึงพอใจ
2. ความพึงพอใจจากสื่อ (Media gratification) หมายถึง ความพึงพอใจที่บุคคลแสวงหาจากสื่อ หรือความพึงพอใจที่บุคคลคาดหวังว่าจะได้รับจากสื่อ โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้รับสาร เป็นผู้เลือกสื่อที่จะรับข่าวสารเอง การวัดระดับความพึงพอใจจะใช้ Likert type Scales
3. สื่อ (Media) หมายถึง ตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากผู้ที่ต้องการส่งสารไปยังผู้ที่ต้องการรับสาร สื่อในการวิจัยครั้งนี้ก็มี วิทยุ โทรทัศน์ โปสเตอร์ วิดีโอ แผ่นพับ บุคคล สไลด์ หนังสือประเภทต่างๆ
4. วัยรุ่น (Adolescence) หมายถึง บุคคลทั้งชายและหญิง อายุตั้งแต่ 13-19 ปี ในการวิจัยครั้งนี้ วัยรุ่นจะหมายถึง เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีอายุระหว่าง 11-19 ปี
5. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ฟัง ผู้อ่าน ผู้ชม ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคงที่ ไม่ใช่เป็นคำที่คู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะบุคคลอาจเปลี่ยนฐานะเป็นผู้รับสาร หรือผู้ส่งสารได้ตลอดเวลา อาจมีความหมายถึงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้
6. สื่อมวลชน (Mass media) หมายถึง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์
7. สื่อบุคคล ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีการติดต่อสื่อสารให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ให้กับกลุ่มวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
8. โรคเอดส์ (AIDS) หมายถึง โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสที่ชื่อ HIV (Human Immuno Deficiency Virus) เมื่อเชื้อ HIV เข้าสู่ร่างกายจะเข้าไปทำลายเซลล์เม็ดเลือดขาวที่ทำหน้าที่ป้องกันเชื้อโรค ทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายบกพร่อง ความต้านทานต่อเชื้อโรคลดต่ำลงเรื่อยๆ จนท้ายที่สุดจะไม่สามารถต้านทานเชื้อโรคได้ ผู้ป่วยมักจะเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อและปอดบวมในที่สุด
9. สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หมายถึง สถานที่ให้การศึกษอบรมฝึกอาชีพ และแก้ไขความประพฤติแก่เด็กซึ่งมีปัญหาทางความประพฤติ และมีอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเปิดรับข่าวสาร

องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ ผลของการสื่อสารซึ่งเกิดหลังจากการสื่อสารทุกครั้งมักจะเกิดผลในเรื่องต่าง ๆ เป็นการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้, ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสารซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาว่าผลจากการถ่ายทอดข่าวสารในเรื่องโรคเอดส์ โดยการใช้สื่อประเภทต่างๆ จะมีผลต่อความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากสื่อของเด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้มากน้อยอย่างไรหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีผู้กล่าวว่าผลของการสื่อสารจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสารเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบในเรื่องตัวผู้รับสารที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ กระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ของมนุษย์อันประกอบด้วยการเลือกสรร 3 แบบ คือ

1. การเลือกรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) กล่าวคือผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักจะเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติที่มีอยู่เดิมแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า Cognitive Dissonance ฉะนั้น การลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวที่สอดคล้องกับความคิดของตน

2. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) หลังจากการเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้และตีความข่าวสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ทัศนคติ ความต้องการ ความหวัง แรงจูงใจ สภาวะร่างกายหรือสภาวะอารมณ์ในขณะนั้น ฉะนั้นในบางครั้งผู้รับสารอาจจะบิดเบือนข่าวสารเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนเองด้วย

3. การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำ

ข่าวสารเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ หรือเรื่องที่ขัดแย้ง เรื่องที่ค้านกับความคิดเห็นของตนได้ง่าย ดังนั้นการเลือกจดจำเนื้อหาของข่าวสารที่ได้รับ จึงเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทัศนคติ หรือความเชื่อเดิมของผู้รับสารมั่นคงยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น

การอธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับการใช้และความพึงพอใจจากสื่อในระยะต่างๆ

กล่าวได้ว่าการศึกษาตามแนวทางของการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ (Uses and Gratifications Approach) นั้นมีการเริ่มต้นช้ากว่าการศึกษาในทางการสื่อสารด้านอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากการวิจัยทางการสื่อสารในระยะก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ให้ความสำคัญกับ "ผลของการใช้สื่อมวลชน" อย่างมาก ในขณะที่เดียวกันเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลในการแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อนั้นก็ เป็นเรื่องที่นักวิจัยให้ความสำคัญน้อยมาก¹

งานวิจัยในยุคแรกๆ ในเรื่องนี้ยังไม่มีกรอบทางทฤษฎีที่ชัดเจน และความครอบคลุมเพียงพอ โดยสรุปแล้ว การศึกษาเหล่านี้ไม่ได้ช่วยทำให้เกิดความชัดเจน หรือความเข้าใจอันละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งนำไปสู่การสร้างทฤษฎีต่ออย่างใด² (Conceptual and methodologic shortcoming)³ ทั้งนี้เป็นผลมาจากข้อบกพร่องในแนวความคิดและวิธีการที่ใช้ในการศึกษานั้นเอง

---

¹Philip Palmgreen, Lawrence A. Wenner and Karl E. Rosengren, "Uses and Gratifications Research: The Past Ten Years," in Media Gratifications Research Current Perspectives, ed. Karl E. Rosengren, Lawrence A. Wenner and Philip Palmgreen (Beverly-Hills: Sage, 1985), pp.13-14

²Elihu Katz, Jay G. Blumler and Michael Gurvitch, "Utilization of Mass Communication by the Individual," in The Uses of Mass Communications Current Perspectives on Gratification Research, vol.III, ed. Jay G. Blumler and Elihu Katz (Beverly-Hills: Sage, 1974), p.20.

³Palmgreen, Wenner and Rosengren, "Uses and Gratifications," p.13.

ในระยะเวลาต่อมา มีการฟื้นฟูการศึกษาในเรื่องนี้ขึ้นมาอีกในหลายประเทศเช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวีเดน ฟินแลนด์ ญี่ปุ่น และอิสราเอล⁴ นับได้ว่าระยะเวลาดังกล่าวเป็นการก้าวเข้าสู่ยุคที่ 2 ซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการศึกษา ในยุคนี้มีงานวิจัยที่สำคัญๆ หลายชิ้นได้แก่ งานของพริคสัน (1986) ฮิมเมลเวทและคนอื่นๆ (1958) จอห์นสัน (1961) แมคโคบี (1954) โรลีย์และโรลีย์ (1951) แชรมป์และคนอื่นๆ (1961) และที่เด่นที่สุดได้แก่ งานของบลูมเลอร์และแคทซ์ (1974) แนวทางในการศึกษาของบลูมเลอร์มีลักษณะเปิดกว้างไปสู่การศึกษาในสาขาอื่นๆ ซึ่งมีข้อตกลงพื้นฐานทางทฤษฎีต่างกันออกไปซึ่งนับว่าเป็นลักษณะพิเศษและจุดเด่นอย่างหนึ่ง บลูมเลอร์ได้เน้นการนำเอาตัวแปรทางด้านสังคมและจิตวิทยาเข้ามาอธิบายพฤติกรรมการใช้สื่อที่แตกต่างกัน และการศึกษาตัวแปรดังกล่าวได้นำไปสู่การวิจัยเกี่ยวกับประเภทของความพึงพอใจ (typologies in media gratifications research) ซึ่งนักวิชาการหลายคนได้นำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการแบ่งประเภทในการวิจัยของตน⁵

ในช่วงปลายของยุคที่ 2 ได้มีความพยายามอย่างเป็นระบบมากขึ้นในการแบ่งประเภทของความพึงพอใจจากสื่อ ประกอบกับความพยายามในอันที่จะอธิบายถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน ในงานของบลูมเลอร์และคนอื่นๆ (1971) แคทซ์ และคนอื่นๆ (1974) ลุนเบิร์ก และซูลเตน (1968) ตลอดจนโรเซนเกรน (1974) ทำให้มีการพัฒนาเข้าสู่ยุคที่ 3 ของการวิจัยทางด้านนี้ ซึ่งบลูมเลอร์และแคทซ์ (1974) กล่าวไว้ว่าเป็น "ความพยายามที่จะใช้ข้อมูลจากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจจากสื่อ เพื่อที่จะอธิบายแง่มุมอื่นๆ ในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับแรงจูงใจและการคาดหวังของผู้รับสาร" อนึ่ง ในทางสังคมวิทยา "การอธิบาย" นั้นเกิดขึ้นควบคู่กับการสร้างทฤษฎี จึงนับได้ว่าการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่ยุคที่ 3 นี้เป็นการเปลี่ยนแปลงอันสำคัญและแม้ว่านักวิจัยหลายคนต่างได้วางหลักเกณฑ์ (logical steps) ทางทฤษฎีไว้หลายประการด้วยกัน เมื่อมองในภาพรวมต่างก็มีแนวทางกว้างๆ ที่คล้ายคลึงกัน แนวทางดังกล่าวได้แก่

---

⁴Katz, Blumler and Gurovitch, "Utilization of Mass Communication" p.22.

⁵Palmgreen, Wenner and Rosengren, "Uses and Gratifications," p.13.

"การศึกษาผู้รับสารเกี่ยวกับ (1) สภาวะทางสังคมและจิตใจซึ่งก่อให้เกิด (2) ความต้องการจำเป็นของบุคคล และเกิดมี (3) ความคาดหวังจากสื่อมวลชนหรือแหล่งข่าวสารอื่นๆ แล้วนำไปสู่ (4) การเปิดรับสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ อันก่อให้เกิดผลคือ (5) การได้รับความพึงพอใจตามที่ต้องการและ (6) ผลอื่นๆ ที่ตามมาซึ่งอาจจะไม่ใช่ผลที่ตั้งเจตนาไว้ก็ได้"⁶

ในงานเรื่อง Utilization of Mass Communication by Individual แคทซ์, บลูมเลอร์ และ เกอร์วิทซ์ (1974) ได้สรุปข้อตกลงพื้นฐานของทฤษฎีนี้ไว้ 5 ข้อด้วยกัน ได้แก่⁷

1. ผู้สื่อสารมีลักษณะเป็นผู้กระทำ การใช้สื่อส่วนใหญ่ทำไปโดยมีจุดมุ่งหมาย แม้ว่าสภาพแวดล้อมหรือโอกาสอาจมีส่วนให้เกิดการใช้สื่อ ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การใช้สื่อ นั้นมักจะต้องมีการหวังผลเสมอ แต่จะคาดหวังไว้มากน้อยนั้นแล้วแต่ [แมคเคลวม, บลูมเลอร์ และบราวน์ (1961)]

2. อิทธิพลผู้รับสารเป็นหลัก กล่าวคือ มองว่าผู้รับสารเลือกรับสื่ออย่างไร โดยมีเจตนาหรือไม่อย่างไร ไม่ใช่มองว่าสื่อมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารแต่ฝ่ายเดียว [แชร์มและคณะ (1961)]

3. เป็นการมองอย่างเปรียบเทียบระหว่างความพึงพอใจที่สามารถหาได้จากสื่อ กับแหล่งอื่นๆ ดังนั้นเมื่อศึกษาจึงต้องเปรียบเทียบถึงวิธีสารองอื่นๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการด้วย

4. อาจกล่าวได้ว่า บุคคลสามารถอธิบายถึงความสนใจหรือแรงจูงใจของตนเองในเรื่องต่างๆ ได้

5. ต้องพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องและความแตกต่างระหว่างทฤษฎีนี้กับ popular culture หมายถึง แบบอย่างในการดำรงชีวิตของหมู่คณะหรือคนส่วนใหญ่ในสังคม

---

⁶Ibid., (citing "Utilization of Mass Communication," by Katz, Blumler and Gurvitch)

⁷Katz, Blumler and Gurvitch, "Utilization of Mass Communication," p.21.

สำหรับข้อตกลงพื้นฐานล่าสุดเห็นจะได้แก่งานของโรเซนเกรน (1974) ซึ่งนำหลักการบางอย่างที่สำคัญในงานที่มีอยู่ก่อนมาผนวกกับประเด็นสำคัญๆ จากงานของหลายๆ คน ได้แก่ แคทซ์ เกอร์วิทซ์และแฮช(1973) แมคเคลเวลและคณะ(1972) โรเซนเกรน และวินคาลท์(1972) ข้อตกลงพื้นฐานของโรเซนเกรน พอจะสรุปได้ดังนี้

(1) ผู้รับสารเป็นผู้กระทำซึ่ง (2) ส่วนใหญ่ใช้สื่ออย่างมีจุดมุ่งหมาย (3) และมีการเปรียบเทียบที่กับแหล่งอื่นๆ ที่สามารถสนองความต้องการได้ (4) ดังนั้นเมื่อผู้รับสารเชื่อมโยงความต้องการของตนเข้ากับทางเลือกในการใช้สื่อ (5) การใช้สื่อจึงสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจได้ในหลายระดับ (6) แม้ว่าจะไม่สามารถทำนาขรูรูปแบบของความพอใจได้อย่างเที่ยงตรงโดยอาศัยเนื้อหาของสื่อเพียงอย่างเดียว (7) เนื่องจากลักษณะเฉพาะของสื่อสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับที่แตกต่างกันในโอกาสต่างๆ (8) การได้รับความพึงพอใจอาจเกิดจากเนื้อหา เกิดจากการเปิดรับสื่อ หรือสภาวะแวดล้อมทางสังคมในขณะที่เปิดรับสื่อ^๑

การสร้างทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ

มีผู้ให้หลักการที่แตกต่างกันไปเกี่ยวกับทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อตัวอย่างเช่น โรเซนเกรนและวินคาลท์ (1977) เห็นว่า ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อเป็นการรวมเอาทฤษฎีสื่อสาร 3 ทฤษฎีเข้าด้วยกันนั่นคือ ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล (Individual Difference) ทฤษฎีกลุ่มสังคม (Social Categories) และทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relation) ซึ่งบัญญัติขึ้นโดย เคน เฟลอร์ (1966) และแมคไคว (1974)^๑ ในขณะที่บลูมเลอร์ (1979) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า ไม่มีสิ่งที่เรียกว่าทฤษฎีการใช้

^๑Palmgreen, Wenner and Rosengren, "Uses and Gratifications," p.14.

^๑พีระ จิระโสภณ ได้กล่าวถึงทฤษฎีทั้งสามนี้ไว้ใน "ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน" (เชิงอรรถ 1 บทที่ 1) พอสรุปได้ว่าทฤษฎีทั้ง 3 พยายามอธิบายให้เห็นว่ามีตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างสิ่งเร้า - การตอบสนองซึ่งมีผลให้ข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการเสมอไป ตัวแปรแทรกซ้อนที่สำคัญคือลักษณะความแตกต่างทางบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล ลักษณะความแตกต่างระหว่างกลุ่มสังคมและลักษณะของบุคคลจากการมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น

และความพึงพอใจจากสื่อ (The Uses and Gratification Theory) แม้ว่าจะมีทฤษฎีมากมายที่อธิบายปรากฏการณ์ในการใช้สื่อและได้รับความพึงพอใจจากสื่อ¹⁰

อย่างไรก็ตามระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นักทฤษฎีได้พยายามที่จะศึกษาเรื่องนี้ภายในกรอบทางทฤษฎี โดยมีวิธีการที่ชัดเจนและมีหลักการว่าก่อนนั้นหมายถึงการเริ่มต้นของยุคที่ 4 ของการพัฒนาการศึกษาวิจัยทางด้านนี้ ซึ่งเป็นยุคของการสร้างทฤษฎีอย่างมีหลักการและการตรวจสอบที่ชัดเจน ทั้งนี้จากงานของแมคคอสต์และเบคเกอร์ (1981) วิบูล (1983) โรเซนเกรน (1974) และคนอื่นๆ ปาล์มกรีน (1984) ได้รวบรวมมาสร้างเป็นแบบจำลอง ซึ่งแสดงโครงสร้างและขอบเขตของทฤษฎีขึ้น (แผนภาพที่ 1) ซึ่งอาจกล่าวไว้ว่า เป็นความพยายามที่จะจัดวางกระบวนการของความพึงพอใจในการใช้สื่อไว้ในแง่หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมทั้งหมด¹¹

แบบจำลองดังกล่าวแสดงให้เห็นโครงสร้างที่ละเอียดอ่อน และมีการเชื่อมโยงกันในลักษณะความสัมพันธ์ 2 ทาง ระหว่างตัวแปรหลายตัว (multivariable structure) และแสดงให้เห็นว่า กระบวนการของความพึงพอใจนั้นเกิดขึ้นระหว่างความสัมพันธ์ 2 ทาง ระหว่างโครงสร้างทางสังคมและลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล จุดสำคัญของโครงสร้างนี้ไม่ใช่ความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อ (gratification obtained) อย่างเช่นที่เน้นในการศึกษาชุดแรกๆ แต่เป็นการแสวงหาความพึงพอใจจากการใช้สื่อ (gratification sought) ซึ่งเป็นจุดที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมต่างๆ เกิดขึ้นจากแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคลตามทฤษฎีนี้¹² นอกจากนี้แบบจำลองนี้ก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อไม่ได้ขึ้นอยู่กับคำพิง แต่มีความสัมพันธ์ทั้งในแง่เหตุและผลต่อการใช้สื่อ ตลอดจนตัวแปรทางสังคมและจิตวิทยา¹³

¹⁰ Palmgreen, Wenner and Rosengren, "Uses and Gratifications," p.15.

¹¹ Ibid., p.16.

¹² แผนภาพที่ 1 แบบจำลองการใช้และความพึงพอใจจากสื่อหน้าถัดไป

¹³ Palmgreen, Wenner and Rosengren, "Uses and Gratifications," p.16.

ตัวแปรที่สำคัญในทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ

เนื่องจากกระบวนการของความพึงพอใจในการใช้สื่อมีตัวแปรจำนวนมากที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างละเอียดและซับซ้อนจนไม่สามารถนำมาอธิบายโดยการพรรณาได้ทั้งหมด¹⁴ ในการวิจัยเกี่ยวกับวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้ ผู้วิจัยจึงจะได้กล่าวถึงตัวแปรบางประการที่มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ ตัวแปรเหล่านี้มาจากหนังสือเรื่อง *The Uses of Mass Communications : Current Perspectives on Gratification Research Current Perspectives* ของ โรเซนเกรน เวนเนอร์ และ ปาล์มกรีน (1985) โดยเหตุที่หนังสือทั้ง 2 เล่มนี้คณะผู้จัดทำได้รวบรวมงานเขียนและงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องบนพื้นฐานของทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อที่มุ่งอธิบาย หรือให้ความสำคัญกับตัวแปรด้านใดด้านหนึ่งในทฤษฎีเข้ามาไว้ด้วยกัน ตัวแปรดังกล่าวมีดังนี้

1. ความพึงพอใจจากสื่อ - คำว่าความพึงพอใจ หรือที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า gratification เป็นคำที่ควรให้ความสนใจอย่างยิ่งในการศึกษาคั้งนี้ ทั้งนี้ในภาษาไทยเมื่อเราพูดคำว่า "ความพึงพอใจ" จากสื่อเราก็มักจะนึกถึง "ความพึงพอใจซึ่งเราได้รับจากการเปิดรับสื่อ" แต่ที่จริงแล้วนั้นความพึงพอใจจากสื่อ สามารถตีความหมายได้ 2 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

1.1 ความพึงพอใจที่บุคคลแสวงหาจากสื่อ (gratification sought) - เป็นการมองในแง่ของผลจากความเชื่อ หรือความคาดหวังของบุคคลตลอดจนการประเมินค่าเกี่ยวกับความพึงพอใจที่สื่อจะพึงให้ได้ อันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้บุคคลเปิดรับสื่อหรือเนื้อหาประเภทต่าง ๆ¹⁵ นักทฤษฎีหลายท่านเรียกความพึงพอใจที่บุคคลแสวงหาจากสื่อนี้อีกอย่างหนึ่งว่าความพึงพอใจที่บุคคลคาดว่าจะได้รับจากสื่อ หรือ *preceived gratification obtained*¹⁶

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Philip Palmgreen and J.D. Rayburn, "An Expectancy-Value Approach to Media Gratifications," in *Media Gratifications Research Current Perspectives*, ed. Karl E. Rosengren, Lawrence A. Wenner and Philip Palmgreen (Beverly-Hills: Sage, 1985), p.62.

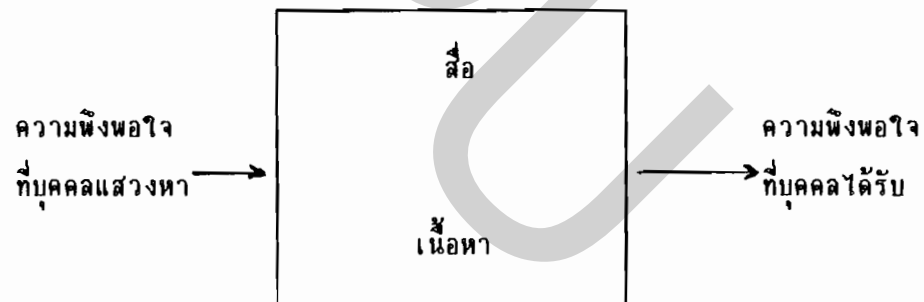
¹⁶ Ibid, p.67.

1.2 ความพึงพอใจที่บุคคลได้รับจากสื่อ (gratification obtained) - เป็นการมองในแง่ผลที่บุคคลได้รับหลังจากการเปิดรับสื่อหรือเนื้อหาของสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งจะย้อนกลับไปสนับสนุนหรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิม¹⁷

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อก้าวถึงความพึงพอใจจากสื่อ ผู้วิจัยจะหมายถึงความถึงความพึงพอใจที่บุคคลแสวงหาจากสื่อ (gratification sought) หรือความพึงพอใจที่บุคคลคาดว่าจะได้รับจากสื่อ (preceived gratification obtained) เนื่องจากความหมายในประเด็นนี้เน้นถึงการเป็นผู้กระทำของผู้รับสาร (active audience) ซึ่งแสดงพฤติกรรมต่างๆ ตามแรงจูงใจของตนเอง (motivational nature)¹⁸ และแนวความคิดของนักจิตวิทยาหลายคนที่เชื่อว่าความสุขของมนุษย์เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการที่มีอยู่ และความต้องการที่มีอยู่นี้เองจะเป็นตัวกระตุ้นหรือผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรม

ภาพที่ 1

ความพึงพอใจจากสื่อ

ที่มา : Greenberg, "Gratifications of Television Viewing and Their Correlates for British Children," p.89.

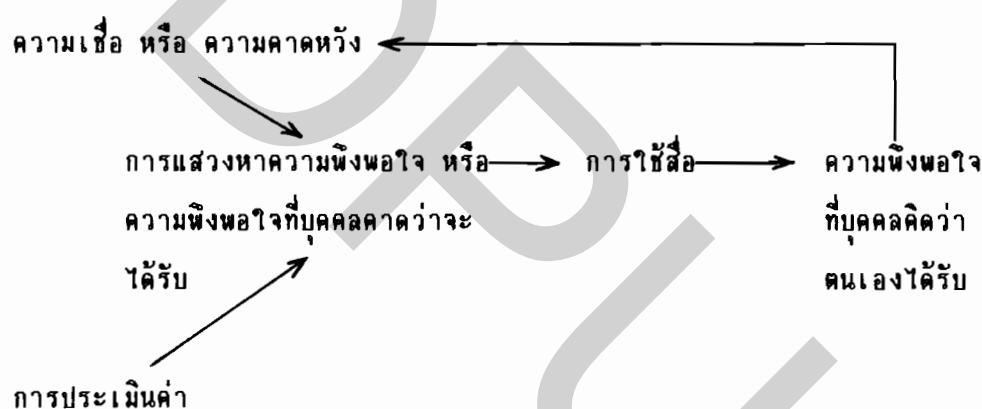
¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

2. ความคาดหวังและการประเมินค่า - ความคาดหวัง (expectancy) ได้แก่ การตระหนักว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีหน้าที่หรือคุณสมบัติเฉพาะตัวหรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ความคาดหวังที่บุคคลมีต่อสื่อ ก็คือความเชื่อของบุคคลที่ว่าสื่อนั้นมีศักยภาพพอที่จะให้ความพึงพอใจแก่ตน และเป็นแรงจูงใจที่ทำให้หน้าที่หรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในทางบวกหรือลบ¹⁰ ทั้งความคาดหวังและการประเมินค่าจะนำไปสู่การแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อดังในแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2

กระบวนการของความพึงพอใจจากสื่อ

ที่มา : Palmgreen and Rayburn, "Expectancy-Value," p.26.

¹⁰Palmgreen and Rayburn, "Expectancy-Value," p.62

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า การแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อเกิดจากความคาดหวังและการประเมินค่าของบุคคล การแสวงหาความพึงพอใจจะนำไปสู่การเปิดรับสื่อ ทำให้เกิดความพึงพอใจที่บุคคลได้รับหรือเชื่อว่าได้รับ ซึ่งจะส่งผลย้อนกลับไปสนับสนุนหรือเปลี่ยนแปลงความเชื่อหรือความคาดหวังที่มีอยู่แต่เดิมของบุคคลเกี่ยวกับคุณสมบัติของสื่อหรือเนื้อหาของสื่อที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ (gratification relate attributes) แต่จะไม่มีผลต่อการประเมินค่าเนื่องจากการประเมินค่าเป็นตัวแปรคงที่ ซึ่งเป็นผลของความต้องการและค่านิยมของแต่ละบุคคล ยกตัวอย่างเช่น หากบุคคลประเมินค่าข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ในปัจจุบันในทางบวกและคาดว่าโทรทัศน์สามารถให้ข่าวสารเช่นนั้น บุคคลจะมีการเคลื่อนไหวเพื่อแสวงหาข่าวสารดังกล่าวจากรายการข่าวทางโทรทัศน์ สมมติว่ารายการข่าวโทรทัศน์เป็นสิ่งที่หาได้สำหรับผู้รับสาร (ทั้งนี้โดยไม่มีคำนึงถึงทางเลือกอื่นๆ ที่ดีกว่า) การเปิดรับรายการข่าวโทรทัศน์ก็ย่อมจะมีผลต่อผู้รับสาร กล่าวคือ หากผู้รับสารได้รับข่าวสารที่คาดหมายไว้ ก็จะมีผลต่อความเชื่อเดิม โดยทั้งนี้หากผู้รับสารได้รับข่าวสารในระดับต่ำกว่าหรือสูงกว่าที่คาดหมายไว้ ความเชื่อหรือความคาดหวังที่มีอยู่เดิมของผู้รับสารก็จะเปลี่ยนแปลงไป และส่งผลให้การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันจากรายการข่าวทางโทรทัศน์เปลี่ยนแปลงไปด้วย²⁰

3. ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับความพึงพอใจ - แคทซ์ กล่าวว่า ทั่วๆ ไป ไม่เป็นการยากนักที่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาความพึงพอใจของบุคคล ตัวอย่าง เช่น การอธิบายว่าบุคคลที่มีโอกาสติดต่อกับสังคมน้อย เป็นโสด หย่าร้าง หรือ เป็นแม่บ้านซึ่งใช้เวลาว่างส่วนมากอยู่กับบ้านคนเดียว มักจะแสวงหาความสัมพันธ์ทดแทนโดยการใช้สื่อ อย่างไรก็ตามในอีกระดับหนึ่ง เป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะจำกัดประเภทความสัมพันธ์ดังกล่าวลงไปอย่างเฉพาะเจาะจง²¹ แคทซ์ กล่าวว่าเท่าที่มีผู้ศึกษาไว้ พอสรุปได้ 5 ประการด้วยกันดังนี้

1) สถานการณ์ทางสังคมมีความขัดแย้งหรือวุ่นวายสับสน ทำให้บุคคลได้รับความตึงเครียดและแรงกดดัน บุคคลจึงต้องการการผ่อนคลายแรงกดดันโดยการใช้สื่อ

²⁰ Ibid., pp.64-65

²¹ Katz, Blumler and Gurovitch, "Utilization of Mass Communication," p.27.

- 2) สถานการณ์ทางสังคมทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตระหนักถึงปัญหาที่ควรระมัดระวัง บุคคลจึงต้องการข่าวสาร และข่าวสารเหล่านั้นก็ได้มาด้วยการเปิดรับสื่อ
- 3) สถานการณ์ทางสังคมทำให้โอกาสในชีวิตจริงของบุคคลที่จะสนองความต้องการต่างๆ ลดน้อยลง บุคคลจึงต้องหันไปใช้สื่อเพื่อชดเชยหรือทดแทนความต้องการเหล่านั้น
- 4) สถานการณ์ทางสังคมทำให้เกิดค่านิยมบางประการ ซึ่งการใช้สื่อเป็นการแสดงถึงการยืนยันหรือการเสริมย้ำค่านิยมดังกล่าว
- 5) สถานการณ์ทางสังคมทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของสื่อในการรักษาค่านิยมของการรวมกลุ่มทางสังคมไว้ (ตัวอย่างเช่น การเปิดรับสื่อทางโทรทัศน์ในครอบครัว ซึ่งทำให้บุคคลในครอบครัวได้มาอยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา เท่ากับว่าสื่อโทรทัศน์ได้มีส่วนในการเสริมสร้างค่านิยมของความเป็นครอบครัวในทางหนึ่ง)

นอกจากนั้น แครทซ์ กล่าวว่า เรายังสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางสังคมต่างๆ เช่น เพศ อายุ รายได้ การศึกษา รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่อยู่อาศัยกับความพึงพอใจจากสื่อ เนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาจำนวนมาก ทำให้มีหลักฐานเชิงประจักษ์เพียงพอที่จะกล่าวได้ว่า เป็นไปได้ที่การใช้สื่อหลายอย่างมีความสัมพันธ์กับกระบวนการและลักษณะทางสังคมเหล่านี้และแม้ว่ายังไม่มีทฤษฎีใดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมกับความพึงพอใจจากสื่อโดยเฉพาะการศึกษาที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุน (comperical support) ก็ควรได้รับการค้นคว้าพิสูจน์ต่อไป

4. โครงสร้างของสื่อ (media structure) และพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อ (media behavior) - แม้ว่าจุดสำคัญในทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อจะอยู่ที่ความพึงพอใจที่ผู้รับสารคาดหวังจากสื่อ "โครงสร้างของสื่อ" ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลยหรือไม่ให้ความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างของสื่อเป็นสิ่งที่ "ตอบรับ" ต่อแรงจูงใจ หรือการแสวงหาความพึงพอใจโดยตรง และการเชื่อมโยงกันระหว่างการแสวงหาความพึงพอใจของบุคคลกับโอกาสหรือทางเลือกในการใช้สื่อ ทำให้เกิดพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อของบุคคล²²

จากการสรุปรงานวิจัยที่ผ่านมา วิบูล (1985) พบว่า โครงสร้างของสื่อ นั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับการวิเคราะห์ (level of analysis) ดังนี้

ภาพที่ 3

โครงสร้างของสื่อ

ระดับการวิเคราะห์	องค์กร/หน่วยของสื่อ	ข้อมูลส่งออก
ด้านปริมาณ	จำนวนสื่อที่มี/หาได้	ปริมาณของเนื้อหา
ด้านคุณภาพ	ประเภทของสื่อที่มี/หาได้	ประเภทของเนื้อหา

ทั้งนี้พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อก็แบ่งเป็น 2 ระดับการวิเคราะห์ในแนวทางเดียวกันกับโครงสร้างของสื่อ กล่าวคือ ระดับการวิเคราะห์ด้านปริมาณซึ่งประกอบด้วยสการบริโภค หรือ การเปิดรับสื่อ (media consumption) กับปริมาณเนื้อหาที่ใช้ (use volume) และระดับการวิเคราะห์ด้านคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยสการเลือกใช้สื่อ (media preference) กับขอบเขตของเนื้อหาที่ใช้ (use profile)

²²Lennart Weibull, "Structural Factors in Gratification," in Media Gratifications Research Current ed. Earl e) rosenrgren, Lawrence A. Wenner and Philip Palmgreen, Beverly-Hills: Sage, 1985, pp.123-147.

5. ผลจากการใช้สื่อ (media effect) - ผลของการใช้สื่อเป็นตัวแปรอีกประการหนึ่งที่จำเป็นจะต้องกล่าวถึง แม้ว่าจะทำให้การวิจัยนี้ดูเผินๆ แล้วคล้ายกับการวิจัย "อิทธิพล" ของสื่อก็ตาม อันที่จริงแล้วการวิจัยบนพื้นฐานของทฤษฎีการใช้ และความพึงพอใจจากสื่อแตกต่างกับการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่ออย่างมาก และที่สำคัญคือการวิจัยโดยอ้างอิงถึงทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ เน้นถึงการศึกษาความพึงพอใจที่วัยรุ่นคาดว่าจะได้รับในการใช้สื่อ ในฐานะที่เป็นตัวแปรแทรกซ้อนที่สำคัญในกระบวนการของการใช้สื่อ อีกทั้งต้องการพิสูจน์ว่าความพึงพอใจที่เด็กวัยรุ่นคาดว่าจะได้รับนั้น มีความสัมพันธ์กับผลหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามมาหรือไม่

ผลจากการใช้สื่อตามทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ ตามหลักการของ ปาล์มกรีน เจนเนอร์ และโรเซนเกรน นั้น ได้แบ่งเป็น 2 ประเด็น ด้วยกันคือ

1. ความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้สื่อ (gratification obtained) อันเป็นผลที่ขึ้นอยู่กับการรับรู้และการตีความของแต่ละคนซึ่งในทางปฏิบัติเราไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารนั้นตรงตามความคาดหวังของเขา หรือเป็นเช่นที่เขาคิดว่าเขาได้รับหรือไม่ และเท่าที่ผ่านมาก็ยังไม่มีการวิเคราะห์ถึงความชาน หรือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่บุคคลแสวงหา และได้รับในการวิจัยนี้จึงจะไม่ให้ความสำคัญต่อผลจากการใช้สื่อในประเด็นดังกล่าว

2. ผลกระทบอื่นๆที่อาจเกิดตามมา (other consequences) ซึ่งมีตั้งแต่ระดับการรับรู้ (cognitive) การนำมาตีความและเปลี่ยนแปลงความคิดทัศนคติ (effective) และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม (behavioral)²³ ผลที่เกิดขึ้นอาจจะมีได้หลายด้าน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ สิ่งที่เราเป็นห่วงที่สุดก็คือผลในแง่ลบที่อาจเกิดขึ้น อนึ่ง แคลปเปอร์ (1960) ได้กล่าวถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อที่มีความรุนแรง (violence) และมีลักษณะหนีความจริง (escapist) ไว้ดังนี้²⁴

²³Palmgreen, Wenner and Rosengren. "Uses and Gratifications," p.30.

²⁴Joseph T, Klapper. The Effect of Mass Communication, New York:, 1960, p.161.

2.1 ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ

2.2 เพาะนิสัยทางด้านอาชญากรรม

2.3 กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในยามคับขัน

2.4 ทำให้บุคคลติดตาม ซึ่งเป็นการสนองความต้องการทางสังคมและจิตวิทยา
อย่างหนึ่ง อันอาจมีทั้งผลดีและผลเสีย

นอกจากนั้น ยังมีนักวิชาการจำนวนมากที่ได้ค้นคว้าและอ้างอิงถึงผลกระทบอันอาจ
เกิดขึ้นจากการใช้สื่อในแง่ต่างๆ สกตัวอย่าง เช่น ผลกระทบด้านความวิตกกังวล ผลกระทบต่อ
เวลาของกิจกรรมอื่น ซึ่งจะพบได้ในส่วนของวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

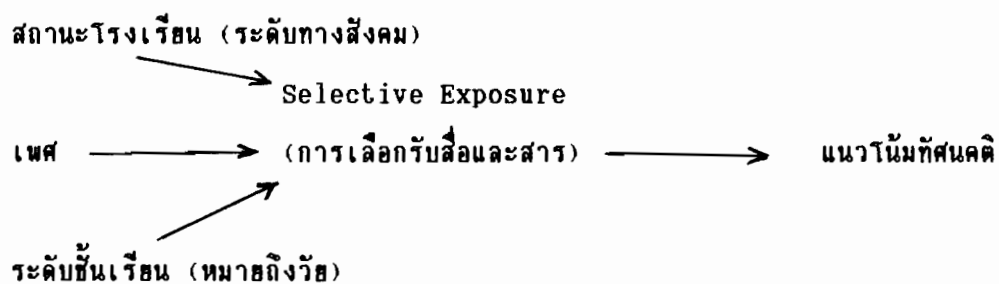
ผลงานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจพบว่ายังไม่มีรายงานวิจัยหรือวรรณกรรมอื่น ๆ ที่มุ่งศึกษาอธิบายถึงการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารของเด็กวัยรุ่นที่อาศัยในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือความคาดหวังที่เกิดจากพื้นฐานทางสังคม และจิตวิทยาซึ่งผลักดันให้เด็กวัยรุ่นแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อโดยตรง งานวิจัยเกี่ยวกับการแสวงหาสื่อของเด็กวัยรุ่นเท่าที่สำรวจพบมา ส่วนมากเป็นการศึกษาในแง่ของการหาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ หรือปริมาณในการเปิดรับสื่อของเด็กวัยรุ่น กับอิทธิพลของสื่อที่มีต่อเด็กวัยรุ่น โดยกล่าวถึงทัศนคติในเชิงก้าวร้าว การแสดงออกในทางการใช้ความรุนแรง การเลียนแบบพฤติกรรม และค่านิยมที่ผิด ๆ ฯลฯ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ของเด็กวัยรุ่น งานวิจัยเหล่านี้ ส่วนมากเริ่มต้นมาจากพื้นฐานความคิดของทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic Needle Theory) นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีการเลือกรับสาร (Selective Exposure Theory) และทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิพลของความรุนแรงในสื่อมวลชนตามแนวคิดของ เดอเฟลอร์ และบอลล์-โรคส์ (1982) เช่นทฤษฎีการผ่อนคลาย (Catharsis Theory) และทฤษฎีการกระตุ้น (Stimulating Effect Theory) ตลอดจนทฤษฎีแรงเสริม (Re-inforcement Theory) อย่างไรก็ตามในการสรุปผลการวิจัยเหล่านี้ มีสิ่งที่น่าสนใจที่ค้นพบว่ามีงานวิจัยหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นผลสรุปบางประการเชื่อมโยงไปถึงแนวคิดตามทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ สกตัวอย่าง เช่น

1. สุกัญญา ตีระวนิช และนันทริกา คัมไพโรจน์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อต่อเด็กในกรุงเทพฯ²⁵ ส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้ อธิบายถึงความนิยมในสารในแง่ของทฤษฎีการเลือกรับสาร (Selective Exposure Theory) โดยกล่าวว่า ตัวแปรทางด้านระดับทางสังคม เศรษฐกิจ และวัยของเด็กมีความสัมพันธ์กับการเลือกรับสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ หรือเนื้อหาประเภทต่าง ๆ โดยอธิบายเป็นแผนภาพดังนี้

²⁵ สุกัญญา ตีระวนิช และนันทริกา คัมไพโรจน์, "อิทธิพลของสื่อต่อเด็กในกรุงเทพมหานคร," (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานสภานักเรียน, 2528) น. 48.

ภาพที่ 4

ทฤษฎีการเลือกรับสารนั้นนับว่าเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งอธิบายลักษณะของการเข้าหาสื่อผู้รับสาร (audiences orientations) อันแสดงถึงความเป็นผู้กระทำของผู้รับสารในทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ นอกจากนี้จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้อสรุปที่น่าสนใจและสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวอยู่หลายประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ

- ผู้วิจัยพบว่า สื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก แต่ลักษณะของอิทธิพลอยู่ในรูปร่วมกับตัวแปรอื่นมากกว่าจะมีอิทธิพลโดดเดี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในกระบวนการใช้และความพึงพอใจจากสื่อตามแบบจำลองของปาล์มกรีน

- ผู้วิจัยพบว่า เด็กฐานะยากจนไม่อาจสามารถใช้สื่อเพื่อสนองความชอบของตนได้ครบส่วนใหญ่จึงรับสื่ออย่างระจัดกระຈາช ตามมีตามเกิดและรับฟัง ชม อ่าน ตามผู้ใหญ่ เด็กพวกนี้จะชอบเนื้อหาเพื่อฝันมากกว่า มีโอกาสอ่านเนื้อหาที่เป็นพิษเป็นภัยมากกว่า เพราะหาซื้อได้แค่หนังสือการ์ตูนและหนังสือนิทานราคาถูก

- ผู้วิจัยพบว่า เด็กชายชอบเนื้อหาที่เป็นสาระมากกว่าเด็กหญิง นอกจากนั้นเด็กยิ่งโตยิ่งเปิดรับสื่อมากขึ้น และได้รับข่าวสารความรู้อีกขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของตัวแปรภูมิหลังของเด็กทั้งด้านเพศและอายุ

อย่างไรก็ดี การวิจัยโดยอาศัยพื้นฐานแนวคิดของทฤษฎีการเลือกรับสารนี้ก็ไม่ได้เหมือนกันกับทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อไปเสียทุกอย่างกล่าวคือ แนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้กล่าวถึงความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และอาจจะมีลักษณะจำเพาะหรือแตกต่างกันไปตามสภาวะทางจิตใจและสังคมของแต่ละคน อันเป็นที่มาของความคาดหวังและการแสวงหาความพึงพอใจจากการใช้สื่อ นอกจากนี้ ในการวิจัยนี้ตัวแปรที่นำมาหาความสัมพันธ์กับการเลือกรับสารก็มีเพียง 3 ประการ คือ สถานะโรงเรียน เพศ และระดับชั้นเรียน ซึ่งค่อนข้าง

โรงเรียนหนึ่งอาจจะมีเด็กที่มาจากครอบครัวหลาย ๆ ระดับ

2. ในปี 2524 วิจิตร ระวังศ์ และ สุรพล ปธานวิชัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการรับข่าวสารและความรุนแรงทางสังคมบนพื้นฐานแนวความคิดที่ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพล ก่อให้เกิดความรุนแรงในสังคม²⁰ โดยเปรียบเทียบแนวความคิดของทฤษฎีสื่อสาร 2 ทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายและการไหลผ่านของสารในลักษณะต่างกัน ทฤษฎีแรก ได้แก่ ทฤษฎี เข็มฉีดยา (Hypodermic Needle Theory) ทฤษฎีที่ 2 ได้แก่ ทฤษฎีการสื่อสาร 2 จังหวะ (Two-step Flow of Communication) ของลาซาร์สเฟลด์และคณะ (1944) ซึ่งเน้นอิทธิพล ของผู้นำทางความคิดและอิทธิพลของกลุ่มตามแนวทางของทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (เคอเฟลอร์ 1966) ปรากฏว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกันกับงานวิจัยของสก็อตตา และ นันทริกา กล่าวคือ การ รับข่าวสารที่มีเนื้อหารุนแรงเพียงอย่างเดียว และอิทธิพลของกลุ่มเพียงอย่างเดียวต่างไม่มีความ สัมพันธ์กับความรุนแรงแต่อย่างใด

3. มีวรรณกรรมจำนวนไม่น้อย ที่กล่าวถึงบทบาทของสื่อในการสนองความต้องการของ เด็ก และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมา ตัวอย่างเช่น ประมะสตะเวทิน ได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งของ เอกสารประกอบคำสอนประวัติประชาตติและการโฆษณาชวนเชื่อว่า การที่เด็กดูโทรทัศน์นั้น

1. อาจเพิ่มความตึงเครียดของเด็กให้จนถึงจุด ๆ หนึ่ง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความตึงเครียด และไม่ชอบดูรายการที่ตึงเครียด
2. อาจสร้าง (หรือลด) นิสัยที่ก้าวร้าวรุนแรงของเด็กได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการก้าวร้าวถูกกระตุ้นในเวลาต่อมา
3. อาจจะทำให้เด็กรู้สึกลำบากในการที่จะปรับตัวให้อยู่ในระเบียบวินัย
4. เปิดโอกาสมากเกินไปที่จะทำให้เด็ก "หลุดพ้น" (escape) จากความกดดันทางสังคม

---

²⁰ วิจิตร ระวังศ์และ สุรพล ปธานวิชัย, "พฤติกรรมการรับข่าวสารกับความรุนแรงทางสังคม," กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

5. อาจจะทำให้เด็กเพื่อนมากเกินไปจนไม่รู้จักชีวิตที่แท้จริง²⁷

จากข้อสรุปนี้ จะเห็นได้ว่า ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 นอกจากมีแนวความคิดของทฤษฎีการกระตุ้นซึ่งได้กล่าวไปแล้ว ยังมีแนวความคิดที่นำเสนองานของทฤษฎีผ่อนคลาย (Catharsis Theory) ของเพชบาช และซิงค์เกอร์ (1971) ซึ่งเชื่อว่า ความรุนแรงทางสื่อมวลชนเปรียบเสมือนกลไกทางจิตวิทยาและสังคม (psychological and social mechanism) ที่เป็นทางออกสำหรับพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของคนเรา แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวความคิดของทฤษฎีนี้จะเกี่ยวข้องกับแนวความคิดของการใช้ และความพึงพอใจในแง่ของการใช้สื่อเป็นเครื่องระบายออกซึ่งความรู้สึกรุนแรงแทนพฤติกรรมจริง ทฤษฎีนี้ก็ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของแนวความคิดดังกล่าวเท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับเฉพาะการใช้สื่อ เพื่อสนองความต้องการในการผ่อนคลายอารมณ์รุนแรงเพียงอย่างเดียว

สำหรับข้อสรุปข้อที่ 3, ที่ 4 และข้อที่ 5 กล่าวได้ว่าเกี่ยวข้องกับแนวความคิดของทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่ออย่างชัดเจน เนื่องจากกล่าวถึงศักยภาพหรือคุณสมบัติพิเศษของสื่อ (โทรทัศน์) ในการสนองความต้องการบางอย่างของผู้ใช้สื่อและกล่าวถึงผลที่อาจจะตามมาเนื่องจากการใช้สื่อในแง่นั้น ๆ

4. ในงานเขียนเรื่อง อิทธิพลของสื่อมวลชนในปัญหาอาชญากรรม²⁸ ของเสรีน ปุณณะหิตานนท์ ผู้เขียนได้กล่าวถึงคุณสมบัติพิเศษของสื่อบางประเภท (สื่อวิทยุ) ซึ่งสามารถสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ไว้ว่า "นักวิจัยบางท่านเชื่อว่า วิทยุทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์หรือทำให้เกิดมโนภาพขึ้นได้มากกว่ารายการโทรทัศน์ ซึ่งผู้ชมไม่จำเป็นต้องสร้างขึ้นมาเอง เพราะเห็นได้ชัดด้วยตาอย่างชัดเจนอยู่แล้ว นอกจากนี้ วิทยุยังนับเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ง่ายที่สุดในการบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย" ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวความคิดที่ว่า "ลักษณะเฉพาะของสื่อสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับที่แตกต่างกันในโอกาสต่าง ๆ"

²⁷ ปริญญ์ ปราชญาบุตร, สื่อมวลชนทำให้เด็กเสียคนหรือไม่? (กรุงเทพฯ: บ็ุกเอเชนส์, ม.ป.ป.), น. 36. (อ้างอิงมาจาก เอกสารประกอบคำสอนวิชาประวัติประสามติและการโฆษณาชวนเชื่อ ของ ปรมะ สตะเวทิน

²⁸ เสรีน ปุณณะหิตานนท์, "อิทธิพลของสื่อมวลชนในปัญหาอาชญากรรม, "วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 (ก.ค. 2504) : 46-47.

5. งานวิจัยของ บำรุงสุข สีหอำไพ และคณะ เรื่องอิทธิพลโทรทัศน์ต่อเด็กไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจแบบแผนทั่วไปในการดูโทรทัศน์ของเด็กไทยและประเมินผลกระทบต่าง ๆ เปรียบเทียบกับอิทธิพลของโทรทัศน์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในญี่ปุ่นและฟิลิปปินส์ มีผลการวิจัยที่สะท้อนให้เห็นการใช้สื่อโทรทัศน์ เพื่อการสนองความต้องการของเด็กและผลกระทบที่เกี่ยวข้องคือ

- การดูโทรทัศน์จะเป็นสิ่งที่เด็กชอบทำที่สุดเมื่อมีเวลาว่าง ส่วนใหญ่จะติดโทรทัศน์อย่างมาก รู้สึกเหงาและไม่มีความสุขถ้าขาดโทรทัศน์ เด็กจะไปหาดูจากที่อื่นมากกว่าที่จะหันไปทำกิจกรรมประเภทอื่น ๆ แทน

- เด็กไทยมีแนวโน้มที่จะดูรายการโทรทัศน์ที่ชอบมากกว่าจะออกไปเล่นนอกบ้านกับเพื่อน ๆ แต่เด็กจะไม่ละทิ้งการทำบ้านเพราะโทรทัศน์

- เด็กจะใช้โทรทัศน์ในฐานะสื่อของความบันเทิงมากกว่า จะดูเหมือนกับว่าเด็กถูกนำเข้าสู่โลกของความเพ้อฝันมากกว่าความเป็นจริง

- ยังไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเด็กได้นำสิ่งที่พบเห็นจากโทรทัศน์ไปใช้ในชีวิตจริง

- โทรทัศน์ช่วยเพิ่มกิจกรรมทางสังคม เพราะเด็กจะคุยและกินอาหารร่วมกับเพื่อน

หรือสมาชิกในครอบครัว และมักได้หัวข้อเรื่องจากทีวีไปพูดคุย²⁰

จะเห็นได้ว่าประเด็นที่กล่าวมาเหล่านี้ ชี้ให้เห็นที่มาของความพึงพอใจจากการใช้สื่อทั้ง 3 ประการ อันได้แก่ ความพึงพอใจอันเกิดจากชนิดของสื่อ (การที่เด็กเลือกใช้สื่ออย่างใดอย่างหนึ่งแทนสื่ออย่างอื่นหรือกิจกรรมอื่น) ความพึงพอใจอันเกิดจากเนื้อหา (เนื้อหาของสื่อนำเด็กเข้าสู่ความเพ้อฝัน) และความพึงพอใจอันเกิดจากสถานการณ์ในการเปิดรับสื่อ (ทำให้ได้อยู่ร่วมกับครอบครัวหรือเพื่อน)

6. ในวิทยานิพนธ์ของ ศิริลักษณ์ เจริญศักดิ์ เรื่องความสนใจรายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย³⁰ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความสนใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อรายการโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ ก็ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้สื่อเพื่อ

²⁰ สุภัทญา ตีระวนิช และ นันทริกา คัมไพโรจน์, "อิทธิพลของสื่อต่อเด็กในกรุงเทพฯ," น. 12. (อ้างอิงมาจาก รายงานการวิจัยเรื่อง อิทธิพลโทรทัศน์ต่อเด็กไทย ของบำรุงสุข สีหอำไพและคณะ)

³⁰ ศิริลักษณ์ เจริญศักดิ์, "ความสนใจรายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531)

สนองความต้องการของเด็กเช่นเดียวกับงานของบารุงสุข แต่การวิจัยของศิริลักษณ์ค่อนข้างเน้นไปในทางเด็กวัยรุ่นมากกว่าผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจในงานนี้ก็คือ

1. นักเรียนส่วนใหญ่สนใจรายการโทรทัศน์ประเภท ความรู้ ดนตรี ภาพยนตร์ บันเทิง รายการอภิปราย อนามัย สุขภาพจิต กีฬา สารคดี นักเรียนชายส่วนใหญ่สนใจรายการวิทยาศาสตร์และข่าวมากที่สุด นักเรียนหญิงสนใจรายการข่าว ภาษาและวรรณคดี ส่วนใหญ่นักเรียนจะชมโทรทัศน์ทุกวัน ช่วงเวลา 18.10 - 20.00 น. และเห็นว่ารายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่เพื่อการบันเทิงมากกว่าการศึกษา

2. รายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อนักเรียนพอสมควร ในแง่ความคิดการแต่งกาย การพูดจา การทำทาง อาจจะมีผลเสียต่อการเรียนเล็กน้อย และทำให้อดนอน สุขภาพเสื่อมโทรมบ้าง

3. นักเรียนชายใช้เวลาว่างกับการทบทวนตำราเรียน ทำการบ้าน ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ ดูกีฬา ฟังดนตรี นักเรียนหญิงจะทบทวนตำรา ทำการบ้านคุยกับพ่อแม่ พี่น้อง และเพื่อน ๆ และอ่านหนังสือ

7. ล้ำค่า โปธิ์กระจำจ ได้ทำการวิจัย ปี พ.ศ. 2535 เรื่อง การใช้และความพึงพอใจจากสื่อของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยศึกษาเด็กและเยาวชนในหน่วยงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ผลการวิจัยพบว่าการตอบสนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง เด็กมีทางเลือกอยู่หลายช่องทาง การเลือกช่องทางขึ้นอยู่กับความต้องการที่แตกต่างกันและตัวแปรด้านภูมิหลังบางประการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก เช่น อายุ และการศึกษา บทบาทของสื่อมวลชนจะมีลักษณะเด่นชัดและคงที่มากที่สุดเมื่อเด็กมีความต้องการที่จะใช้เวลา อายุและการศึกษาของเด็กก็มีผลทำให้การใช้สื่อมวลชนของเด็กลดลงไปบ้าง เมื่อเด็กมีอายุและการศึกษาสูงขึ้นถึงจุดหนึ่งเนื่องจากความสนใจของเด็กได้เบี่ยงเบนไปสู่กลุ่มเพื่อน และการพึ่งตนเองมากกว่า ผลการวิจัยยังพบอีกว่า สื่อมวลชนที่เด็กเปิดรับสูงสุด ได้แก่ โทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ วิทยุ, หนังสือ, ภาพยนตร์, และวิดีโอ ตามลำดับ เนื้อหาที่เด็กนิยมชมชอบมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาประเภทลึกลับเขย่าขวัญ ถัดมาคือ เนื้อหาเกี่ยวกับดนตรี, ดลกษบชั้น, การผจญภัย, กีฬา, สงคราม อีกทั้งยังพบว่า เด็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากการใช้สื่อมวลชนพอควร ผลกระทบที่ค่อนข้างเด่นชัดได้แก่ ผลกระทบด้านทัศนคติในทางก้าวร้าวและทัศนคติให้เรื่องเพศ ทั้งนี้ความพึงพอใจที่เด็กคาดหวังจะได้รับที่มีความเด่นชัดที่สุดได้แก่ ความพึงพอใจจากการกระตุ้นให้เกิดความตื่นเต้น ซึ่งหมายถึงการใช้สื่อเนื่องจากความต้องการกระตุ้นจากสิ่งใหม่ ๆ (Sensory

stimulation) ยิ่งเด็กคาดว่าจะได้รับความพึงพอใจจากสื่อมากเท่าไร เด็กก็จะเปิดรับสื่อมากขึ้นเท่านั้น และความพึงพอใจที่เด็กคาดว่าจะได้รับก็มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท ซึ่งจะสอดคล้องกับคุณสมบัติของสื่อประเภทนั้น ๆ เช่น ความพึงพอใจในด้านการพักผ่อนจะสัมพันธ์กับการใช้สื่อวิทยุ ความพึงพอใจในด้านการเรียนรู้จะสัมพันธ์กับการใช้สื่อหนังสือ

8. ธนาดี บุญลือ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จ และรับข่าวสารข้อมูล ของบุคคลว่าประกอบด้วย

1. กรอบประสบการณ์หรือกรอบอ้างอิง ถ้าเป็นกลุ่มเดียวกันก็จะสื่อสารกันเข้าใจดีเพราะมีพื้นฐานประสบการณ์ร่วมกัน
2. วัย อายุเป็นตัวกำหนดความแตกต่างในเรื่องความคิด พฤติกรรมและความยากง่ายในการชักจูงใจ คำล้าและคอบกล่าวว่า อายุมีอิทธิพลต่อการรับรู้เรื่องราวด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรี โอภาส ศิริวิทย์ ศึกษาความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองของหญิงมีครรภ์
3. อาชีพ บุคคลจะมั่นใจในความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการงานของตนเอง
4. การศึกษา ผู้มีการศึกษาสูงมีความมั่นคง ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมที่มีเหตุผลมากกว่าผู้ไม่มีการศึกษาหรือการศึกษาต่ำ
5. อิทธิพลของกลุ่ม มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของสมาชิก
6. เวลา ต้องเหมาะสมกับผู้ที่รับต้องการ
7. ภาษา ควรสื่อสารด้วยภาษาเดียวกัน
8. ถิ่นที่อยู่อาศัยลักษณะของชุมชนเป็นตัวกำหนด ทั้งการให้ข่าวสารต้องเลือกสื่อที่มีอยู่หรือหาได้หรือนิยมในท้องถิ่น

9. จากการศึกษาของ วรชัย ทองไทย และอรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2538 เรื่อง "ความรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์" โดยสุ่มตัวอย่าง ชาย-หญิง อายุ 15-19 ปี ทั่วประเทศ รวม 4,037 คน พบว่า 99% เคยได้ยินเกี่ยวกับโรคเอดส์ แต่เมื่อสอบถามคนเหล่านี้ เกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์พบว่ายังมีความเข้าใจผิด ๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่หลายประการ เช่น คนส่วนใหญ่นึกว่าตนเองยังอยู่ห่างไกล จากโรคเอดส์มาก และโรคนี้ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเองเท่าไร ทำให้ขาดการระมัดระวังป้องกันเป็นเหตุให้ติดเอดส์ได้ง่าย น่าสังเกตว่า ผู้หญิงจะตระหนักว่าตนเองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงสูงกว่าผู้ชายเกือบเท่าตัว การศึกษาครั้งนี้พบอีกว่า กลุ่มที่รู้ผิด ๆ และกลุ่มที่ไม่รู้ว่า โรค

เอดส์เป็นโรคที่ไม่ปรากฏอาการในระยะแรก ๆ และปัจจุบันยังไม่มียารักษาและวัคซีนป้องกันได้ มีมากเกือบ 2 เท่าของกลุ่มที่มีความรู้ถูกต้อง ซึ่งก่อปัญหาเกิดความประมาทไปมีความสัมพันธ์หรือใช้เข็มฉีดยาร่วมกับคนเป็นเอดส์ที่ยังไม่ปรากฏอาการได้ น่าสังเกตว่ายังมีคนไทยถึง 1 ใน 3 เข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับการติดต่อของโรคเอดส์โดยเฉพาะการเข้าใจผิดว่าถูกชูกิ่งหรือแมลงกัดจะติดต่อเชื้อโรคเอดส์ได้

10. อุมารักษ์ ภักทรวานิชย์ จากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ปี พ.ศ. 2538 ได้ทำการวิจัยในประเด็นเรื่อง "ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เสี่ยงของวัยรุ่น" โดยเก็บข้อมูลวัยรุ่นช่วงอายุ 15-24 ปี จำนวน 444 คน แยกตามสาขาการศึกษาพบว่า

- วัยรุ่นชายสาธสามัญ มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ 47%
- วัยรุ่นชายสาธอุดมศึกษา มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ 48%
- วัยรุ่นชายสาธอาชีวะ มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ 21%
- วัยรุ่นทั้งชาย-หญิงในทุกสาขการศึกษา 90% ขึ้นไปทราบว่าสามารถติดเอดส์ได้

โดยการรับน้ำเมือก เลือด อสุจิ จากผู้มีเชื้อโรคเอดส์ทางช่องปากที่มีผล นอกจากนี้ยังพบว่า คำตอบของวัยรุ่นชายที่มีต่อการป้องกันโรคเอดส์นั้นได้สะท้อนถึงทัศนคติที่มองต่อเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศด้วย กล่าวคือ

- วัยรุ่นชายบอกว่าการป้องกันเอดส์ที่สำคัญคือ การใช้ถุงยางอนามัย
- วัยรุ่นหญิงกว่าครึ่งคิดว่า จะต้องไม่สำส่อนทางเพศจึงจะเป็นการป้องกันเอดส์ที่

สำคัญที่สุด

ผลงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่แนวความคิดการใช้และความพึงพอใจจากสื่อจะมีกรอบทางทฤษฎีที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในการศึกษาวิจัยทางการสื่อสาร งานวิจัยเกี่ยวกับผลของการสื่อสารหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าความต้องการหรือแรงจูงใจของเด็กเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือลักษณะทางสังคม และจิตวิทยาของเด็กเอง เด็กจะเลือกรับสารตามความสมัครใจของตนเอง ซึ่งบางครั้งผู้ปกครองก็ห้ามไม่ได้ การที่เด็กจะทำตามหรือจำเอาเทคนิคในการกระทำผิดบางอย่างมาใช้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับตัวแปรร่วมอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากกลุ่มปหุุมภุมิ เด็กที่มีปัญหาทางจิตวิทยาหรือทางสังคม หรือมีแนวโน้มไปในทางเสียอยู่แล้ว จะมีโอกาสถูกกระตุ้นให้รับค่านิยมผิด ๆ จากสื่อมวลชนได้มากกว่า เพราะสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนนั้นตรงกับความต้องการของตนเอง

ต่อมาตั้งแต่ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อเริ่มเข้ามามีบทบาทและเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในวงการสื่อสาร งานวิจัยเชิงประจักษ์หลายชิ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ ได้ยืนยันถึงลักษณะของความสัมพันธ์ 2 ทาง ระหว่างตัวแปรหลายตัว (multivariables structure) อันได้แก่ โครงสร้างทางสังคม จิตวิทยา การแสวงหาความพึงพอใจจากสื่อและผลของการใช้สื่ออย่างเป็นระบบ งานวิจัยเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความคาดหวังหรือความต้องการของผู้รับสาร ในฐานะผู้กระทำที่มีสิทธิที่จะเลือกรับหรือไม่รับสารได้ตามความพึงพอใจของตน ซึ่งแนวความคิดนี้ได้แพร่หลายในเวลาต่อมา และในปัจจุบันก็มีผู้สนใจนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานของทฤษฎีนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ³¹ คือ

ประเภทที่ 1 - การศึกษาโดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคมและจิตวิทยาของเด็กกับความคาดหวังของเด็กที่จะได้รับความพึงพอใจจากเนื้อหาของสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง

³¹J.R. Brown, J.K. Cramond and R.J. Wilde, "Displacement Effect of Television and the Child's Functional Orientation to Media," in Media Gratifications Research Current Perspectives, ed. Karl E. Rosengren, Lawrence A. Wenner and Philip Palmgreen (Beverly-Hills: Sage, 1985), p. 94.

เพื่ออธิบายพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อมวลชน ตัวอย่างของงานวิจัยประเภทนี้ได้แก่ งานของเบย์ลีน (1959)³² ซึ่งพบว่าเด็กชายซึ่งมีปัญหาครอบครัวและมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ตลอดจนมีแนวโน้มในทางก้าวร้าว มีการเปิดรับสื่อประเภทมีภาพประกอบ (pictorial) สูงมากและนิยมชมชอบตัวเองซึ่งแสดงออกแบบก้าวร้าว เบย์ลีน สรุปว่า เด็กใช้สื่อเพื่อการหลบหนีจากโลกภายนอก งานของมาร์โคบี (1954) ซึ่งพบว่า เด็กที่ถูกทางบ้านจำกัดให้อยู่แค่ในกรอบและกฎระเบียบต่าง ๆ จะเปิดรับสื่อมากกว่าเด็กที่ถูกจำกัดน้อยกว่า ซึ่งมีพื้นฐานทางสังคมระดับเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในครอบครัวระดับล่าง (low class) มีการใช้สื่ออยู่ในเกณฑ์สูงอยู่แล้ว จึงไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเด็กที่มีปัญหาครอบครัว จะมีระดับการใช้สื่อสูงกว่าปกติหรือไม่ งานของมาร์โคบี (1954)³³ แกนส์ (1962)³⁴ ซึ่งอธิบายหน้าที่ของสื่อในแง่ของการสร้างมโนภาพแบบเพ้อฝัน (fantastics) ซึ่งเด็กใช้ทดแทนความต้องการที่เขาไม่สามารถไปถึงได้ในชีวิตจริง และงานของโลล์ และ ฮอฟแมน (1972)³⁵ ซึ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับสื่อในทัศนะของเด็ก พบว่า เด็กส่วนมากเป็นผู้ชมที่มีเป้าหมายชัดเจน และมีรายการโปรดที่ติดตามดูอย่างเฉพาะเจาะจง เด็กที่อายุยังน้อยจะมีความสัมพันธ์กับโทรทัศน์อย่างมาก และมีความรู้สึกที่เรื่องราวที่เสนอทางโทรทัศน์นั้นเป็นจริงเป็นจัง เด็กเล็ก ๆ เหล่านี้มีกรอบความคิดในการเปรียบเทียบ (internal frames of comparism) จำกัดกว่าผู้ใหญ่ และยิ่งขาดประสบการณ์ ทำให้มีแนวความคิดที่เป็นทางเลือกอื่นเมื่อเปรียบเทียบกับแนวความคิดที่ได้จากโทรทัศน์

ประเภทที่ 2 - การศึกษาโดยเน้นการเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของสื่อโดยมีแนวความคิดในเบื้องต้นว่า สื่อแต่ละสื่อสามารถตอบสนองความต้องการได้ต่าง ๆ กันออกไป การ

³²L. Baily., "Mass Media and Children: A Study of Exposure Habits and Cognitive Effects," Psychological Monographs 73, 1: 1-48.

³³E. Marcoby, "Why Do Children Watch Television?," Public Opinion Quarterly 18 (1954): 239-244.

³⁴H. Gans, "Hollywood Film on the British Screen: An Analysis of the Function of American Popular Culture Abroad," Social Problems IX (1962): 324-328.

³⁵J. Lyle and H.R. Hoffman, "Children's Use of Television and Other Media," National Institute of Mental Health (1972): 129-256.

ศึกษาในแนวมุ่งตอบคำถามที่ว่า สื่อต่าง ๆ นั้น สามารถใช้ทดแทนกันในการสนองความต้องการ อย่างใดอย่างหนึ่งได้มากน้อยเพียงไร มีสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งที่สามารถสนองความต้องการ หลาย ๆ อย่าง ที่สื่ออื่นให้ไม่ได้หรือไม่ ตัวอย่างของการศึกษาในเรื่องนี้ ได้แก่ งานของฟูรู (1971)³⁶ ซึ่งศึกษาในเรื่องของสื่อโทรทัศน์ที่ทำให้การเปิดรับสื่ออื่น ๆ เช่น วิทยุ การ์ตูน ภาพยนตร์ และการใช้เวลากับกิจกรรมอื่นลดน้อยลง โดยเปรียบเทียบระหว่างเด็กที่มีและไม่มี โทรทัศน์ในครอบครัว นอกจากนี้ก็มีงานวิจัยของกรีนเบิร์ก³⁷ และรูบิน (1977)³⁸ ซึ่งพบว่า เด็กช่วงอายุประมาณ 9 ปี มีความถี่ในการรับชมโทรทัศน์มากกว่าเด็กในช่วงอายุ 12 ปี โดยประมาณถึงเท่าตัว และนอกจากอายุ ตัวแปรอื่น ๆ ที่มีส่วนทำให้การรับชมลดลงก็คือ การเข้าร่วม กิจกรรมทางสังคม และการใช้สื่อมวลชนอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามนอกจากการศึกษาวิจัยตามแนวทางในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามที่ บรรานันท์และเครมมอนได้จัดแบ่งไว้ยังมีงานวิจัยอีกจำนวนมากที่มีลักษณะของการผสมผสานระหว่าง การวิจัยทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว งานวิจัยเหล่านี้ได้แก่

งานวิจัยของฮิมเมลไวท์ โอเพนไฮม์ และวินซ์ (1958)³⁹ กับงานของแชนรมป์ ไลล์

³⁶T. Furu, The Function of Television for Children and Adolescents, (Tokyo: Sophia Univ. Press, 1971), pp. 265-269.

³⁷Bradly S. Greenberg, "Gratifications of Television Viewing and Their Correlates for British Children," in The Use of Mass Communication: Current Perspectives on Gratification Research, vol. III, ed. Jay G. Blumler and Elihu Katz (Beverly-Hills: Sage, 1974), p. 113-135.

³⁸Alan M. Rubin, "Media Gratifications Through the Life Cycle," in Media Gratification Research Current Perspectives, ed. Karl E. Rosengren, Lawrence A. Wenner and Philip Palmgreen (Beverly-Hills: Sage, 1985), P. 196.

³⁹H. Himmelweit, A.N. Oppenheim and P. Vince, Television and the Child: An Empirical Study of the Effect of Television on the Young (London: Oxford Univ. Press, 1958) p. 188.

และปาร์คเกอร์ (1961)⁴⁰ ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ของเด็กกับการใช้สื่ออื่น ๆ และกิจกรรมอื่น ๆ และได้พบว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างคงที่ กระทั่งเด็กอายุระดับหนึ่งการรับชมจะลดลงพร้อมกับการเข้ามาแทนที่ของสิ่งพิมพ์และวิทยุ สิมเมลไวท์ ได้พบว่าเด็กจะต้องการรับชมในสิ่งที่ตนสามารถจะเข้าใจได้ ซึ่งได้แก่ เรื่องที่ตรงไปตรงมาไม่สลับซับซ้อน เช่น การ์ตูน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ หนึ่งควบบอส ในขณะที่วัยรุ่นต้องการจะเรียนรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และชีวิตแบบผู้ใหญ่ โดยวัยรุ่นจะนิยมเนื้อหาที่มีความหลากหลายเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อนเช่น เรื่องอาชญากรรม รายการเพลง วัยรุ่นจะให้ความสนใจต่อการรับชมโทรทัศน์ค่อนข้างน้อย เพราะไม่ตรงกับความต้องการทางสังคมที่หันแปรไปอย่างไรก็ตาม อายุก็ไม่ใช่ว่าแปรผันเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้สื่อ ตัวแปรอื่น ๆ เช่น สังคม ครอบครัว ตัวบุคคล รวมทั้งความต้องการส่วนตัวที่จะได้รับความพึงพอใจก็มีความสำคัญไม่น้อย สิมเมลไวท์ยังได้กล่าวไว้อีกด้วยว่า "โทรทัศน์เป็นเครื่องช่วยฆ่าเวลาอย่างดีสำหรับเด็ก จากการดูโทรทัศน์เด็กจะได้รับความรู้สึกคุ้นเคย ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ความสงสัยใคร่รู้ ความรู้สึกหลุดพ้นจากโลกภายนอก และบุคลิกภาพบางอย่างจากโทรทัศน์ ซึ่งคล้ายกับข้อสรุปของแชรมป์ซึ่งกล่าวว่าเด็กวัยรุ่นใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อลดความเบื่อหน่ายในชีวิต เพื่อความบันเทิงและบางส่วนใช้เพื่อความรู้ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือทางสังคม

ในด้านการใช้สื่อของเด็กวัยรุ่น เจมส์ ลัล (1985) ได้พบว่า ในช่วงของการผ่านเข้าสู่วัยรุ่น เด็กหนุ่มสาวจำนวนมากเริ่มรู้สึกว่า สภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมที่พวกเขาเกี่ยวข้องกับสื่อสัมพันธ์อยู่นั้น เป็นสิ่งที่ซ้ำซากจำเจ และเต็มไปด้วยการคาดหวังที่ไร้เหตุผล เด็กวัยรุ่นมีความต้องการที่จะได้เรียนรู้ประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้นและแตกต่างไปจากวิถีชีวิตแบบเดิม พวกเขาต้องการค้นหาจุดยืนของตัวเอง และสร้างโลกส่วนตัวให้กับตัวเอง การเกี่ยวข้องกับสื่อระหว่างบุคคลและการใช้สื่อของเด็กวัยรุ่นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดี เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นเด็กหนุ่มสาวจะเริ่มลดการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ลง ในขณะที่เพิ่มความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง หรือใช้เวลาไปกับสังคมภายนอกบ้านมากขึ้น และบทบาททางสังคมประติของครอบครัว จะลดน้อยลงกว่าวัยเด็กเด็กหนุ่มสาว ซึ่งต้องการความเป็นอิสระจากครอบครัวจะเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวันที่เคยทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจวัตรที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว การชมโทรทัศน์ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่น่า

⁴⁰W. Schramm, J. Lyle and E.B. Parker, Television in the Lives of Our Children, (Stanford: Stanford Univ. Press, 1961), p. 49.

คนในครอบครัวมาอยู่ร่วมกันและแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันก็จะไม่ใช่สิ่งที่น่าสนใจอีกต่อไป แต่เด็กจะหันไปหาสิ่งอื่นๆ ที่น่าสนใจกว่า เช่นกลุ่มเพื่อนและสื่ออื่นๆ อันได้แก่ วิทยุ ภาพยนตร์ รวมทั้งสื่อเกี่ยวกับดนตรีหรือเพลงต่างๆ นอกจากนั้นแทนที่เด็กวัยรุ่นจะใช้เวลาในการชมโทรทัศน์ร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครอง เด็กจะใช้เวลาชมโทรทัศน์กับพี่น้องหรือชมเพียงคนเดียวมากกว่า⁴¹ โรลีย์และโรลีย์ (1951) พบว่า กลุ่มเพื่อนมีผลต่อการใช้สื่อของเด็ก เด็กที่เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ จะนิยมเปิดรับเนื้อหาที่มีความรุนแรงในขณะที่เด็กวัยเดียวกันเลิกสนใจเนื้อหาประเภทนี้ไปแล้ว การเปิดรับเนื้อหาดังกล่าวทำให้เด็กสามารถสร้างโลกแห่งความฝัน ซึ่งแตกต่างไปจากความเป็นจริง ซึ่งมีมาตรฐานในการวางตัวสูงเกินไป และกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการใช้สื่อในด้านดนตรี และภาพยนตร์⁴² เท่านั้นไม่รวมไปถึงการชมโทรทัศน์นอกจากนั้นจอห์นสโตน (1974) ได้พบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีความถนัดในการชมโทรทัศน์สูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่างของเขา เป็นเด็กที่เข้ากับเพื่อนฝูงคนอื่นๆ ไม่ใคร่จะได้⁴³

ในการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อทางด้านดนตรีของเด็กวัยรุ่นของ โรเซนเกรน และคณะ (1983: 12-13) ที่ใช้กลุ่มเด็กสาววัยรุ่นในสวีเดนเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เด็กสาวที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ จะคิดเพื่อนและคิดเพลงป๊อปมาก ซึ่งผู้วิจัยกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กรู้สึกหลุดพ้นจากโลกของการเรียนและพ่อแม่ผู้ปกครอง⁴⁴ ลาร์สัน และกุกบี (1983) พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการฟังดนตรี กับการชมโทรทัศน์ การฟังดนตรีจะทำให้เด็กวัยรุ่นรู้สึกว่าได้ปลดปล่อยอารมณ์ มีอิสระตลอดจนรู้สึกตื่นเต้นมากกว่า และวัยรุ่นส่วนใหญ่จะชอบความรู้สึก "หลุดพ้นจากการ

⁴¹James Lull, "The Naturalistic Study of Media Use and Youth Culture," in Media Gratification Research Current Perspective.(1985) : PP.10-18.

⁴²M.W. Riley and J.W. Riley, "A Sociological Approach to Communications Research, "Public Opinion Quarterly 15 (1951): 444-460.

⁴³John W.C. Johnstone, "Social Intergration and Mass Media Use among Adolescents: A Case Study," in The Uses of Mass Communication, ed. Vol. III, ed. Jay G. Blumler and Elihu Catz (Beverly - Hills : Sage, 1974), pp. 113-135.

⁴⁴K.Roe, Mass Media and Adolescents Schooling: Conflict or Co-Existance? (Stockholm: Almqvist & Wiksell International,1984):pp 101-106

ควบคุม" นั้นมาก⁴⁵ แทงค์และคณะ (1978) กล่าวว่า ความพึงพอใจที่เด็กวัยรุ่นหวังว่า จะได้รับจากการใช้สื่อในด้านดนตรีหรือการฟังเพลงก็คือ ความรู้สึกว่าได้พักผ่อน ความสุขและความตื่นเต้น ต่อมาไม่นานนักก็มีการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นใช้สื่อเกี่ยวกับดนตรีเพื่อวัตถุประสงค์หลายประการซึ่งได้แก่

- สร้างความตื่นเต้นสนุกสนาน
- ใช้เป็นเพื่อน
- สร้างภาพพจน์ของตนเองต่อคนอื่น ๆ
- เรือกร้องความสนใจ
- แยกตัวออกจากพ่อแม่
- ให้ความรู้สึกปลอดภัยในสภาพแวดล้อมที่แปลกถิ่น
- หนีจากความน่าเบื่อ
- สร้างอารมณ์บางอย่าง
- กลบเสียงอื่น
- สร้างมโนภาพ
- หนีจากสังคมภายนอกที่ไม่พึงปรารถนา
- ฆ่าเวลา
- พักผ่อน
- เพื่อการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและใช้เป็นหัวข้อสนทนา⁴⁶

กรีนเบิร์ก (1974)⁴⁷ ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจที่คาดว่าจะได้รับในการชมโทรทัศน์และความสัมพันธ์ของความพึงพอใจดังกล่าวกับปัจจัยอย่างอื่น พบว่า การใช้สื่อของเด็กเพื่อการกระตุ้น ผ่อนคลาย และการใช้เป็นนิสัยอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันนัก แต่การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้

⁴⁵A. Larson and R. Kubey, "The Unique Perspective of Television and its Effect: A Pilot Study, "American Sociological Review 18 (1983): pp. 3-12

⁴⁶W. Gantz, "How Uses and Gratifications Affect Recall of Television News," Journalism Quarterly 55 (1978) : 664-672, 681.

⁴⁷Greenberg, "Gratification of Television Viewing," pp. 71-91

กลับเป็นเหตุผลที่มีลักษณะสม่ำเสมอมากที่สุด ระหว่างเด็ก 3 กลุ่มอายุ คือ 9, 12, 15 ปี เด็กกลุ่ม 9 ปี คาดหมายว่าสื่อโทรทัศน์จะทำให้เกิดความพึงพอใจต่าง ๆ ได้ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ความพึงพอใจที่คาดว่าจะได้รับจากสื่อโทรทัศน์นี้ ลดน้อยลงตามลำดับอายุที่มากขึ้น และส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบทางทัศนคติและพฤติกรรม ยกตัวอย่างเช่น ความพึงพอใจที่คาดว่าจะได้รับจากการที่สื่อกระตุ้นให้เกิดความตื่นเต้นและลึกลับพิศมัย มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในทางก้าวร้าวรุนแรง โดยความพึงพอใจที่คาดว่าจะได้รับประการแรกสัมพันธ์กับการรับชมเนื้อหารุนแรงแต่ ประการหลังสัมพันธ์กับการรับชมเนื้อหาต่างๆ ไป ทั้งนี้ ความรู้สึกที่ว่าสิ่งที่โทรทัศน์เสนอเป็นจริงจัง (perceived reality) เป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่างความพึงพอใจที่คาดว่าจะได้รับจากสื่อกับผลกระทบต่างๆ นอกจากนี้กรีนเบิร์กยังได้ให้คำแนะนำสำหรับการศึกษาต่อไปไว้อีกหลายประการ เช่น ในเรื่องการใช้คำในคำถาม การใช้คำว่า ความบันเทิง (entertainment) หรือข่าวสาร (information) เป็นคำที่กว้างเกินไป และเด็ก ๆ จะไม่มีใครเข้าใจกรีนเบิร์ก แนะนำว่าการศึกษาต่อไปควรรีความสำคัญกับอุปนิสัยและพื้นฐานทางจิตวิทยาของเด็ก ตลอดจนระดับสติปัญญา ความสามารถ และความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางที่มีลักษณะของการผสมผสานกัน เช่น เดียวกันกับการศึกษาของกรีนเบิร์ก โดยศึกษาการใช้สื่อของวัยรุ่นบนพื้นฐานของทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อตามแนวความคิดของโรเซนเกรน และปาล์มกรีน (1985) ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อีกทั้งเลือกศึกษาการใช้สื่อเฉพาะเกี่ยวกับข่าวสารในเรื่องโรคเอดส์เท่านั้น

- กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในภาวะยากลำบากเป็นพิเศษ ประสบปัญหา และต้องการความช่วยเหลือจากสังคม อันได้แก่เด็กและเยาวชนที่ประพฤติน่าไม่สมควรแก่วัย เด็กเร่ร่อน ถูกกระทำทารุณทั้งทางเพศ ร่างกาย และจิตใจ ตลอดจนเด็กที่ถูกใช้แรงงานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยดำเนินการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 มุ่งให้เด็กและเยาวชนสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและมีความรู้ทางวิชาชีพ เพื่อสามารถช่วยเหลือตนเองและครอบครัวเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

การดำเนินงานของฝ่ายสวัสดิภาพเด็ก

1. ออกสำรวจตรวจตราเด็กเร่ร่อน ขอดทาน หรือประพฤติน่าไม่สมควรแก่วัย ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เมื่อพบเด็กดังกล่าวในขั้นแรกจะว่ากล่าวตักเตือนก่อนส่งคืนบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือพิจารณานำเด็กส่งสถานแรกรับเด็ก สถานสงเคราะห์เด็ก หรือสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามความเหมาะสม เพื่อวิเคราะห์และพิจารณาวิธีการสงเคราะห์ ตลอดจนอบรมแก้ไข ปัญหาความประพฤติให้การศึกษาหรือฝึกวิชาชีพ ขณะเดียวกันก็จะดำเนินการประกาศติดตามสืบหาบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เพื่อให้รับเด็กกลับไปอุปการะเอง
2. ติดตามผลความประพฤติเด็กที่พ้นจากสถานแรกรับเด็ก โดยการเยี่ยมบ้านเด็กและครอบครัว พร้อมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาแก่บิดามารดา ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก
3. ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกกระทำทารุณทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางเพศ หรือเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม โดยการสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาให้การช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น ให้คำแนะนำตักเตือน และทำหนังสือสัญญาประกันทัณฑ์บนแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือแยกเด็กออกจากครอบครัว สภาพแวดล้อมเดิม โดยการนำเด็กเข้าไปในความอุปการะของสถานแรกรับเด็ก หรือสถานสงเคราะห์เด็ก
4. ให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยการสอบข้อเท็จจริง ให้การสงเคราะห์โดยจัดที่พักอาศัยชั่วคราว ติดตามสืบหาบิดามารดา ผู้ปกครอง ตลอดจนประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ในการให้การช่วยเหลือเด็กและครอบครัวด้วย
5. ให้การสงเคราะห์เด็กในครอบครัว ในรูปของเงินและสิ่งของช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว ในกรณีที่มีความเดือดร้อนนั้นกระทบต่อสวัสดิภาพเด็กโดยตรง เช่น ทุนประกอบอาชีพ บิดามารดา อุปการะการศึกษา เครื่องอุปโภคบริโภค
6. ตรวจสอบเอกสารและข้อเท็จจริง กรณีมีการขอหนังสือเดินทางสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปีบริบูรณ์ เพื่อเสนอความเห็นไปยังกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อำเภอ เขต จังหวัด สถานทูตและสถานกงสุลของประเทศต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อให้ตรวจสอบรับรองหลักฐานเอกสาร

7. ให้บริการรับแจ้งเหตุเกี่ยวกับการบิดเบือนด้านเด็กและเยาวชน อาทิเช่น เด็กถูกรังแกทำทารุณ ถูกใช้แรงงาน ถูกล่อลวง รวมทั้งรับแจ้งเด็กหายพลัดหลง พร้อมทั้งติดต่อประสานสืบหาเด็กในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

8. งานประสานความร่วมมือในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ เด็กถูกทารุณ เด็กเร่ร่อน

9. โครงการบ้านพักเด็กและครอบครัว กรณีเด็กหรือครอบครัวที่ประสบปัญหาใช้เป็นที่พักพิงชั่วคราว เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าก่อนพิจารณาสิ่งการให้การสงเคราะห์ที่เหมาะสม หรือก่อนกลับภูมิลำเนาเดิม

10. โครงการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (โครงการชชช) เพื่อขยายบริการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้ครอบคลุมทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยจัดให้มีพนักงานสวัสดิภาพเด็กประจำในกรุงเทพมหานคร และที่ทำการประจำสงเคราะห์จังหวัดทุกจังหวัด เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพนั้นผู้และพินิจเด็กที่ด้อยโอกาส ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สามารถใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคมและช่วยลดปัญหาเด็กเร่ร่อน ขอกาน ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ถูกทอดทิ้ง ให้น้อยลงหรือหมดไปในที่สุด

แนวความคิดและความรู้เรื่องโรคเอดส์

โรคเอดส์คืออะไร

โรคเอดส์ (AIDS) เป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่เกิดจากไวรัสชนิดหนึ่งเรียกว่า HIV (Human Immunodeficiency Virus) เมื่อไวรัส HIV หรือเชื้อเอดส์นี้เข้าสู่ร่างกาย มันจะทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย มีผลให้ผู้ป่วยเกิดโรคแทรกหรือเรียกว่า โรคติดเชื้อฉวยโอกาสที่รุนแรงตามมา ผู้ป่วยโรคเอดส์กว่าร้อยละ 90 มักถึงแก่ชีวิตด้วยโรคร้ายเหล่านี้ภายใน 2-5 ปี

เชื้อเอดส์หรือ HIV อาศัยและขยายตัวอยู่ในเซลล์คนพบได้ส่วนใหญ่ในเลือดและน้ำกามของผู้ติดเชื้อ นอกจากนี้ยังพบได้ในปริมาณที่น้อยมากในน้ำตา น้ำลาย น้ำหล่อสมองและไขสันหลัง น้ำคร่ำ นม และสิ่งคัดหลั่งของผู้ติดเชื้อไวรัสเอดส์มีชีวิตอยู่ได้ดีในสภาพที่กล่าวข้างต้น แต่มันเป็นเซลล์ที่บอบบางมาก และไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้นานภายนอกในร่างกาย

สถานการณ์โรคเอดส์ในไทย

ปี 2527 ประเทศไทยพบผู้ป่วยโรคเอดส์รายแรกในกลุ่มรักร่วมเพศ สิบปีต่อมาโรคเอดส์ก็ได้แพร่กระจายไปในประชากรกลุ่มต่าง ๆ ทั้งวัยรุ่น ผู้ใหญ่ ทั้งชายและหญิง ในทุกจังหวัด ทั้งชนบทและในเมือง ⁴⁸จากสถิติเมื่อต้นปี 2535 พบว่ามีผู้ติดเชื้อเอดส์ในไทยแล้วประมาณ 200,000-400,000 คน และมีการคาดคะเนว่าในปี 2543 จะมีผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวนถึงประมาณ 2 ล้าน ถึง 4 ล้านคน และจะมีผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ในไต้ดังกล่าวคิดเป็นจำนวน 1 ใน 3 ของผู้เสียชีวิตในประเทศไทยในปีนั้น

การเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชนจำนวนมากจากโรคเอดส์ ส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง ทำให้ความเจริญของประเทศต้องชลอลง เกิดผลเสียในด้านการผลิต รายได้ แรงงาน ตลอดจนคุณภาพชีวิตของประชาชน สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติ ทำให้ทุกฝ่ายเริ่มเข้าใจว่าโรคเอดส์ไม่ใช่ปัญหาทางด้านการแพทย์เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ โรคเอดส์กลายเป็นปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องแก้ไข อย่างไรก็ตาม การผนึกกำลังร่วมกันทุกฝ่าย และมีแนวทางต่อสู้โรคเอดส์ที่ชัดเจนจะช่วยแก้ไขความรุนแรงของปัญหาให้ลดลงได้

อาการของผู้ติดเชื้อโรคเอดส์

เมื่อเชื้อเอดส์เข้าสู่ร่างกาย มันจะเข้าไปอยู่ในเม็ดเลือดขาวชนิดหนึ่งที่เป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกายจากนั้นไวรัสเอดส์จะแบ่งตัวเพิ่มจำนวนอีกมากมาย และจะแพร่กระจายออกไปทำลายเม็ดเลือดขาวตัวต่อ ๆ ไปในที่สุด เมื่อเม็ดเลือดขาวถูกทำลายไปมาก ๆ ร่างกายก็จะมีภูมิคุ้มกันโรคลดลง คราวนี้เชื้อโรครอบ ๆ ตัวก็ฉวยโอกาสทำให้เจ็บป่วยและเสียชีวิตในที่สุด ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่จึงมักเสียชีวิตด้วยโรคภัยต่าง ๆ เช่น มะเร็งของผนังเส้นเลือด วัณโรค และปอดบวม เป็นต้น

⁴⁸วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ฉบับที่ 6, ปีที่ 29, เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2535, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หลังจากเชื้อ HIV เข้าสู่ร่างกาย อาการที่เกิดขึ้นมีได้หลายลักษณะ แล้วแต่จำนวนของเชื้อและระดับภูมิคุ้มกันของร่างกายที่มีอยู่หรือที่เสียไปในระยะต่อมา อย่างไรก็ตามจากการศึกษาทางการแพทย์ พบว่าสามารถแบ่งอาการของผู้ติดเชื้อเอชไอวีออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะติดเชื้อโดยไม่มีอาการ (HIV) ในระยะนี้ผู้ติดเชื้อจะไม่มีอาการป่วยใดๆ สุขภาพปกติดี นอกจากตรวจเลือดพบ "เลือดบวก" ระยะนี้หากผู้ติดเชื้อดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้ดีและไม่รับเชื้อเอชไอวีเพิ่มขึ้นก็สามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีอาการเป็นเวลานานได้ถึง 10 ปี

2. ระยะมีอาการสัมพันธ์กับเอชไอวี (ARC หรือ AIDS related complex) ระยะนี้ผู้ติดเชื้อเริ่มมีอาการไม่สบาย เช่น เบื่ออาหาร น้ำหนักลดอย่างรวดเร็วมีไข้และเหงื่อออกตอนกลางคืน ผิวหนังเป็นผื่น ท้องเสียเรื้อรัง เหนื่อยง่าย อ่อนเพลีย ต่อมามีแผลพุพองและมีฝ้าขาวที่ลิ้นและในลำคอจากเชื้อรา เป็นงูสวัด เป็นต้น เนื่องจากอาการต่าง ๆ เหล่านี้ พบได้ในโรคอื่นๆ ด้วยจึงยังไม่เรียกว่าคนที่มีอาการเหล่านี้ว่าเป็นผู้ป่วยเอชไอวี ระยะนี้ผู้ติดเชื้ออาจมีอาการเป็นอยู่นานหลายเดือนหรือเป็นปี

3. ระยะเอชไอวีเต็มขั้น (Full Blown AIDS) หรือที่เรียกกันว่า ผู้ป่วยเอชไอวี ระยะนี้ภูมิคุ้มกันของร่างกายถูกทำลายลงมาก ทำให้เกิดอาการป่วยจากการติดเชื้อโรคที่เรียกว่า "โรคติดเชื้อฉวยโอกาส" อาการจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับว่ามีการติดเชื้อชนิดใดเกิดขึ้นที่ส่วนใดของร่างกาย เช่น ถ้าติดเชื้อที่ปอด ก็จะมีอาการไอ เหนื่อยหอบ ถ้าติดเชื้อที่สมองก็จะมีอาการซึม ปวดศีรษะ ชัก เป็นต้น การติดเชื้อฉวยโอกาสอื่น ๆ ที่พบได้ ได้แก่ เชื้อรา ไวรัส โปริโตซิ่ว วัณโรค ฯลฯ นอกจากนี้ผู้ป่วยเอชไอวียังมีโอกาสเป็นมะเร็งบางชนิดของหลอดเลือดสูงกว่าคนธรรมดา เมื่อเข้าสู่ระยะนี้แล้ว ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมีชีวิตอยู่ได้อีกเพียง 2-5 ปี

ติดเชื้อเอชไอวีได้อย่างไร

โรคเอชไอวีมีช่องทางการติดเชื้อที่สำคัญได้ 3 ทางคือ

1. ทางเพศสัมพันธ์ การร่วมเพศกับผู้ที่มีเชื้อเอชไอวีโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยไม่ว่าจะเป็นชายกับชาย ชายกับหญิง หรือหญิงกับหญิง ล้วนมีโอกาสติดเชื้อเอชไอวีได้ทั้งสิ้นแม้เพียงครั้งเดียวก็มีสิทธิ์ติดเชื้อเอชไอวีได้

2. ทางเลือด การติดต่อทางเลือดเกิดจากการได้รับเลือดของผู้ที่มีเชื้อโรคเอชไอวีโดยตรง การใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้ที่มีเชื้อเอชไอวี โดยไม่ทำความสะอาดเข็มหรือกระบอก

จัดขายอย่างถูกต้อง หรือการใช้ของมีคมร่วมกับผู้ที่ติดเชื้อเอดส์

3. จากแม่ไปยังลูก : หากแม่ติดเชื้อเอดส์มาจะสามารถถ่ายทอดให้ลูกได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ ซึ่งโอกาสที่ลูกจะได้รับเชื้อจากแม่มีประมาณ 30-50%

บทที่ 3
ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง - วัยรุ่นที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กขึ้นกับกรมประชาสงเคราะห์ อายุ 11-19 ปี ทั้งเพศชายและหญิงมีจำนวน 230 คน⁴⁰ ในส่วนของภาครัฐบาลมี 3 หน่วยงาน คือ สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท, สถานแรกรับเด็กชายบ้านปากเกร็ด และบ้านพักฉุกเฉิน ส่วนในภาคเอกชนก็มี 3 หน่วยงาน คือ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

1. สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท ตั้งอยู่เลขที่ 266 ถนนพระราม 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยรับเด็กหญิงที่ด้อยโอกาส ที่มีอายุระหว่าง 5-18 ปี มีลักษณะที่จะต้องให้ความคุ้มครอง เพื่อทำการวิเคราะห์และพิจารณาวิถีให้การสงเคราะห์ที่เหมาะสมและมุ่งพัฒนาเด็ก เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเข้าสู่สังคมเพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีต่อไปในอนาคต อีกทั้งประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อลดช่องว่างความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันให้สามารถเข้ากันได้อย่างกลมกลืน

---

⁴⁰ เป็นจำนวนประชากรที่มีอยู่จริงของเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงเข้า-ออกของเด็กเสมอ

ประเภทของผู้รับการสงเคราะห์

- กำพร้า อนาคต ถูกทอดทิ้งและขาดบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่จะให้ความอุปการะ
  - เร่ร่อน พลัดหลง และขอทาน
  - บิดามารดาหรือผู้ปกครองหากจน ไม่สามารถให้การอุปการะเลี้ยงดู และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อาจเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของเด็ก
  - มีปัญหาความประพฤติไม่เหมาะสมแก่วัย
  - โดยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเด็กไม่สามารถจะอยู่กับครอบครัวของตนเองได้
2. สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด ตั้งอยู่ ถนนภูมิเวช ตำบลบางตลาด เขตปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ลักษณะการดำเนินงานเหมือนสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไทต่างกันตรงที่รับแต่เด็กชาย
  3. บ้านพักฉุกเฉิน ตั้งอยู่ที่สี่แยกตึกชัย ถนนพระราม 6 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นอีกบ้านหนึ่งในบ้านราชวิถี จะรับการอุปการะช่วยเหลือเฉพาะสตรีที่ตั้งครรภ์นอกสมรสโดยที่ครอบครัวไม่ยอมรับ หรือมีปัญหาทางด้านจิตใจซึ่งไม่อาจเผชิญหน้ากับสังคมได้
  4. มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก ตั้งอยู่เลขที่ 100/475 ซอยนจิงวิริยะ 10 กุ่มสองห้อง คอนโดเมือง กรุงเทพมหานคร บ้านสร้างสรรค์เด็กเป็นบ้านเปิดสำหรับเด็กข้างถนนทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กถูกทอดทิ้ง เด็กด้อยโอกาสพวกลูกกรรมกรก่อสร้างที่อพยพติดตามพ่อแม่ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นเด็กด้อยโอกาสและประสบปัญหาขาดโอกาสทางการศึกษาบ้านสร้างสรรค์เด็กจะให้บริการทุกด้าน ตั้งแต่อาหารการกิน การหลับนอนอาศัยพักพิงการขอความช่วยเหลือยามเจ็บป่วย เสื้อผ้า รองเท้า รวมไปถึง เข้าศึกษาเล่าเรียนและฝึกงานอาชีพภายใต้การพยายามสร้างบรรยากาศให้เด็กเห็นคุณค่าของการหยุดเร่ร่อนลง
  5. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ตั้งอยู่บนถนนรองเมือง ซ้างสถานีรถไฟหัวลำโพง กรุงเทพมหานคร ที่บ้านนี้เน้นการเผยแพร่ให้ความรู้แก่เด็กที่ใช้แรงงานว่าถ้าประสบกับปัญหาจะแก้ไขอย่างไร
  6. ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 185/16 ซอยวัดคีรีวงศ์ ถนนจรัญสนิทวงศ์ 12 ท่าพระ บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ให้บริการรณรงค์เผยแพร่สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือเฉพาะหน้าแก่เด็กให้พ้นจากการถูกละเมิดสิทธิที่เผชิญอยู่ เช่น การถูกทารุณกรรม การถูกล่วงเกินทางเพศ การใช้แรงงานเด็กผิด ๆ บ้านนี้เป็นบ้านพักฟื้นชั่วคราวสำหรับเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ เพื่อปรับสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกของเด็ก

ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ โดยประสานงานกับผู้ชำนาญการทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์และสร้างความเข้าใจกับครอบครัวของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถกลับคืนสู่ครอบครัวได้อย่างปกติสุข แต่ในกรณีที่ไม่สามารถจะกลับคืนครอบครัวหรือบุคคลที่ใกล้ชิดได้ ทางมูลนิธิจะหาหน่วยงานดูแลเด็กที่เหมาะสมตามความต้องการของเด็กต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่จะนำมาตอบแบบสอบถาม จะได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบให้
ได้สัดส่วน Proportional Sampling โดยคำนวณดังนี้

- สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท	จำนวน	52 คน คิดเป็น	22.6%
- สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด	จำนวน	85 คน คิดเป็น	37.0%
- บ้านพักฉุกเฉิน	จำนวน	15 คน คิดเป็น	6.5%
- มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก	จำนวน	26 คน คิดเป็น	11.3%
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก	จำนวน	25 คน คิดเป็น	10.9%
- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก	จำนวน	27 คน คิดเป็น	11.7%

รวม 230 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ได้มา 230 คนนั้น เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กทั้ง 6 แห่ง จำนวนเด็กทั้งหมดที่อาศัยใน 6 บ้านนี้ มีทั้งหมด 734 คน (กุมภาพันธ์ 2538) แต่มีอายุระหว่าง 11-19 ปี เพียง 230 คน เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยขั้นแรกจะมีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group interview) โดยนำตัวอย่างบ้านละ 6 คน มาสัมภาษณ์ทำแต่ละบ้านแยกกัน เพื่อประโยชน์ในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค Likert-type Scales เป็นตัววัดระดับของความคาดหวังและความพึงพอใจก่อนการทดสอบ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปหาค่าความน่าเชื่อถือได้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ปรากฏว่าได้ค่าความน่าเชื่อถือตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ .8159 การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบตอบด้วยตนเอง (Self-Administered Questionnaire) สำหรับกลุ่ม ตัวอย่างที่ไม่สามารถตอบคำถามเองได้เนื่องจากอ่านหนังสือไม่ได้ผู้วิจัยจะอ่านให้ฟัง แล้ว

จึงให้เด็กตอบ ผู้วิจัยจะบันทึกคำตอบตามที่เด็กตอบเท่านั้น

แบบสอบถามจะแบ่งเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจในสื่อที่ได้รับเกี่ยวกับโรคเอดส์ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- ส่วนที่ 3 : ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์
- ส่วนที่ 4 : ข้อมูลเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) มีขั้นตอนดังนี้
  - 1.1 ผู้วิจัยได้สอบถามไปยังสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลทั้ง 6 แห่ง ถึงความเป็นไปได้ในการขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยขออนุญาตให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และเมื่อได้รับการตอบรับแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำหนังสือขอทางบัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือเพื่อส่งขออนุมัติจากอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ต่อไป
  - 1.2 ออกปฏิบัติงานภาคสนาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้ง 6 แห่ง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 18 วัน การออกไปเก็บข้อมูลแต่ละครั้งนั้นก่อนลงมือให้ตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะลงไปคลุกคลีพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างก่อนเพื่อให้เกิดความไว้วางใจและเป็นกันเอง อีกทั้งสังเกตถึงภาวะทางอารมณ์ว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในภาวะพร้อมที่จะตอบแบบสอบถามหรือไม่ เพื่อประโยชน์ในการจะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงที่สุด ถ้าเด็กคนใดไม่พร้อมตอบ ก็จะกลับมาเก็บข้อมูลในวันอื่น ๆ ต่อไป แบบสอบถามที่ให้กลุ่มตัวอย่างตอบนั้น ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบสมบูรณ์ทั้ง 230 ชุดคิดเป็น

ร้อยละ 100

- 1.3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะแบ่งตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สามารถเข้าใจและกรอกแบบสอบถามเองได้ กับกลุ่มที่ไม่สามารถทำเองได้ กลุ่มหลังนี้ผู้วิจัยจะอ่านให้ฟังทีละคน แล้วให้เด็กตอบ จากนั้นจึงบันทึกคำตอบตามที่เด็กตอบเท่านั้น การกรอกแบบสอบถามนี้จะไม่มีการให้กลุ่มตัวอย่างระบุชื่อ นามสกุล เนื่องจากต้องการศึกษาในภาพรวม และต้องการให้เด็กรู้สึกมีความเป็นอิสระในการตอบแบบสอบถาม
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสารข้อมูลงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดทฤษฎีและสรุปวิเคราะห์ในการอธิบาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกนำมาแจกแจงเป็นความถี่ นำเสนอในรูปตาราง พร้อมทั้งบรรยายตารางประกอบ ในลักษณะของการหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) พร้อมทั้งใช้ค่าสถิติ Chi-square (χ^2) ในการวิเคราะห์อธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปร
2. ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า หนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ จะจัดสรุปเรียบเรียงในด้านเนื้อหาสาระ เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาและผลของการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในบทนี้ประกอบด้วยเนื้อหาและข้อค้นพบซึ่งค่อนข้างมีความหลากหลาย ดังนั้นเพื่อความชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง
3. ผลการวิเคราะห์การนำข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง
4. ผลการวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มตัวอย่าง
5. กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ของอายุ, การศึกษา, กับระดับความรู้สึกละอายใจที่มีต่อสื่อโทรทัศน์ในด้านการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร, การให้ความรู้ความเข้าใจ, ความพึงพอใจ, การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเรื่องโรคเอดส์

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กวัยรุ่นอายุ 11 - 19 ปี ในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ขึ้นโดยตรงกับกรมประชาสงเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเก็บจาก 6 บ้าน จำนวน 230 คน โดยเก็บจากตัวอย่างที่มีทั้งหมด (กุมภาพันธ์ พ.ศ.2538) คือ ในส่วนของภาครัฐบาลมี 3 บ้าน คือ สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท, สถานแรกรับเด็กชายบ้านปากเกร็ด, และบ้านพักฉุกเฉิน ส่วนในภาคเอกชนก็มี 3 บ้านเช่นกัน คือ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า เป็นเพศชายร้อยละ 50.9 เพศหญิงร้อยละ 49.1 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และถ้าจำแนกตามอายุ พบว่า เป็นวัยรุ่นตอนต้น อายุ 11 - 13 ปี จำนวน ร้อยละ 37.0 เป็นวัยรุ่นตอนกลางอายุ 14 - 16 ปี จำนวนร้อยละ 45.2 ซึ่งเป็นกลุ่มที่จำนวนมากที่สุดเป็นวัยรุ่นตอนปลายจำนวนน้อยที่สุด อายุ 17 - 19 ปี จำนวนเพียงร้อยละ 17.8 เท่านั้น การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมเท่านั้น โดยมีจำนวนมากกว่าครึ่งของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยคิดเป็นจำนวนร้อยละ 57.9 รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาอยู่ระดับมัธยม มีอยู่จำนวนร้อยละ 36.5 ส่วนกลุ่มในระดับวิชาชีพและกลุ่มที่ไม่เคยเรียนหนังสือเลย มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นจำนวน

ร้อยละ 3.0 และ 2.6 ตามลำดับ จำนวนตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ มีจำนวนถึงร้อยละ 73.9 มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีฐานะยากจน จำนวนร้อยละ 23.5 กลุ่มที่มีฐานะทางครอบครัวร่ำรวยมีเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนตัวอย่างทั้งหมดกล่าวคือ มีจำนวนเพียงร้อยละ 2.6 เท่านั้น ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ถึง 4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	117	50.9
เพศหญิง	113	49.1
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายใกล้เคียงกับเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.9 และ 49.1 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
11 - 13 ปี	85	37.0
14 - 16 ปี	104	45.2
17 - 19 ปี	41	17.8
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 14-16 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 11-13 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.0 และอายุในช่วงระหว่าง 17-19 ปีมีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.8 เท่านั้น

ตารางที่ 3 แสดงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ไม่เคยเรียน	6	2.6
2. ประถม	133	57.9
3. มัธยม	84	36.5
4. วิชาชีพ	7	3.0
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.9 รองลงมาได้แก่ระดับชั้นมัธยม คิดเป็นจำนวนร้อยละ 36.5 ส่วนในระดับวิชาชีพ และพวกกลุ่มที่ไม่เคยเรียนมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 3.0 และ 2.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงฐานะทางครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ฐานะทางครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่อนข้างลำบากและขาดแคลน	54	23.5
ปานกลาง	170	73.9
ร่ำรวย	6	2.6
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีฐานะทางครอบครัวในระดับปานกลาง มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.9 รองลงมามีฐานะค่อนข้างลำบากและขาดแคลน คิดเป็นร้อยละ 23.5 ส่วนพวกที่มีฐานร่ำรวย มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.6 เท่านั้น

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ แยกออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ คือ

- 2.1 การมีสื่อต่าง ๆ ในบริเวณบ้าน
- 2.2 การวิเคราะห์การใช้สื่อต่าง ๆ ในการรับข่าวสาร
- 2.3 ความนิยมในเนื้อหาข่าวสารแต่ละประเภท
- 2.4 การวิเคราะห์ปริมาณการนำเสนอข้อมูลเรื่องโรคเอดส์ของสื่อต่าง ๆ
แต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การมีสื่อต่าง ๆ ในบริเวณบ้าน

จากการวิเคราะห์ ค่าร้อยละของการมีสื่อต่าง ๆ ในบริเวณบ้าน ปรากฏว่ามีข้อค้นพบ

ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงการมีโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสาร

เครื่องรับโทรทัศน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	207	90.0
ไม่มี	23	10.0
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีโทรทัศน์เพื่อรับข่าวสารมากกว่าไม่มี คิดเป็นร้อยละ 90.0 และ 10.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงการมีเครื่องเล่นวีดิโอเทป

เครื่องเล่นวีดิโอเทป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	96	41.7
ไม่มี	134	58.3
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเครื่องเล่นวีดิโอเทป ไม่มี มากกว่า มี คิดเป็นร้อยละ 58.3 และ 41.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงเครื่องรับวิทยุ

เครื่องรับวิทยุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มี	166	72.2
ไม่มี	64	27.8
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีเครื่องรับวิทยุมากกว่า ไม่มี คิดเป็นร้อยละ 72.2 และ 27.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงการรับหนังสือพิมพ์, นิตยสาร

หนังสือพิมพ์, นิตยสาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับ	178	77.4
ไม่รับ	52	22.6
รวม	230	100.0

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับหนังสือพิมพ์, นิตยสาร มากกว่า ไม่รับ คิดเป็นร้อยละ 77.4 และ 22.6 ตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์การใช้สื่อต่าง ๆ ในการรับข่าวสาร

จากการวิเคราะห์ ค่าร้อยละของการใช้สื่อต่าง ๆ ในการรับข่าวสาร ปรากฏว่ามีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

การเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์ - ผลการวิจัยพบว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดรับมากเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.548

การเปิดรับข่าวสารจากวิดีโอเทป - ผลการวิจัยพบว่า วิดีโอเทปเป็นสื่อที่เด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดรับข่าวสาร ในระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 48.3 สื่อวิดีโอเทปเป็นสื่อที่ผู้วิจัยนำมาเสนอเพิ่มเติม จะไม่มีการนำไปหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น อันเนื่องมาจากการเปิดรับข่าวสารจากวิดีโอเทปของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับน้อยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.083 ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายของสื่อที่วัยรุ่นเปิดรับข่าวสารอย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์เป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัวยากจน แต่กลับมีวิดีโอเทปอยู่ในครอบครองและโดยภาพรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสรับข่าวสารจากวิดีโอเทปมากกว่าที่ผู้วิจัยคาดเอาไว้

การเปิดรับข่าวสารจากวิทยุ - ผลการวิจัยพบว่า วิทยุเป็นสื่อที่เด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดรับข่าวสารในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.7 แต่ก็มี การเปิดรับข่าวสารเป็นอันดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.557

การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร - ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ และ นิตยสารเป็นสื่อที่วัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเปิดรับข่าวสารในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.8 แต่มีการเปิดรับเป็นอันดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.374 รายละเอียดของข้อมูลข้างต้นได้นำเสนอโดยรวมในตารางที่ 9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงการใช้สื่อเพื่อรับข่าวสาร

การใช้สื่อรับข่าวสาร	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	$\bar{x}$	อันดับที่
โทรทัศน์	58 (25.1)	62 (27.0)	71 (30.9)	26 (11.3)	13 (5.7)	3.548	1
วิดีโอเทป	18 (7.8)	9 (3.9)	58 (25.2)	34 (14.8)	111 (48.3)	2.083	4
วิทยุ	31 (13.5)	35 (15.3)	38 (16.5)	53 (23.0)	73 (31.7)	2.557	2
หนังสือพิมพ์, นิตยสาร	14 (6.0)	19 (8.3)	80 (34.8)	43 (18.7)	74 (32.2)	2.374	3

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสนใจใช้สื่อเพื่อรับข่าวสาร ดังนี้ โทรทัศน์ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.9 วิดีโอเทป ในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.3 วิทยุ ในระดับ น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.7 และหนังสือพิมพ์, นิตยสาร ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.8 ตามลำดับ พอสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามใช้โทรทัศน์เป็นสื่อรับข่าวสาร มากเป็นอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.548

2.3 ความนิยมในเนื้อหาข่าวสารแต่ละประเภท

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาข่าวสารที่เด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑลนิยมชมชอบมากที่สุดคือ เนื้อหาประเภทรายการบันเทิง ดนตรี ร้องเพลง คิดเป็นร้อยละ 37.8 เนื้อหาข่าวสารที่ชอบในระดับมากเป็นข่าวสารประเภทตลกขบขันเบาสมอง คิดเป็นร้อยละ 29.1 เนื้อหาข่าวสารที่ชอบในระดับปานกลางเป็นเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตจริง รักรทศ โศรกเศร้า คิดเป็นร้อยละ 36.1 และเนื้อหาข่าวสารที่นิยมชมชอบในระดับน้อยเป็นข่าวสารที่ให้สาระความรู้ เช่น ข่าวสารคดีคิดเป็นร้อยละ 25.2 ส่วนเนื้อหาที่นิยมชมชอบในระดับน้อยที่สุด คือรายการเกี่ยวกับกามารมณ์ที่ให้อารมณ์ทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 42.6 ผลการ

วิเคราะห์จะเห็นได้จากรายละเอียดในตารางที่ 10 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงเนื้อหาข่าวสารเรื่องโรคเอดส์และประเภทของรายการที่ชื่นชอบ

เนื้อหาข่าวสารและ รายการที่ชอบ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	$\bar{x}$	อันดับที่
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)		
ข่าวสารที่ให้ความ ความรู้ เช่น	36	47	70	58	19	3.100	6
ข่าวสารคดี	(15.7)	(20.4)	(30.4)	(25.2)	(8.3)		
รายการเด็ก เช่น	81	53	51	30	15	3.674	2
การ์ตูน	(35.3)	(23.0)	(22.2)	(13.0)	(6.5)		
ข่าวสารประเภท ตลกขบขันเบาสมอง	66	67	51	32	14	3.604	3
เนื้อหาข่าวสาร เกี่ยวกับชีวิตจริง	39	29	83	49	30	2.991	7
วันทศ ศรภเสวี	(17.0)	(12.6)	(36.1)	(21.3)	(13.0)		
เนื้อหาที่ตื่นเต้น ระทึกใจ เช่น	59	66	55	36	14	3.522	4
ผจญภัย, สงคราม	(25.7)	(28.7)	(23.8)	(16.7)	(6.1)		
เนื้อหาที่น่ากลัว สยองสยอง ลึกลับ	70	38	55	33	34	3.335	5
เขย่าขวัญ	(30.4)	(16.6)	(23.9)	(14.3)	(14.8)		
รายการบันเทิง ดนตรี ร้องเพลง	87	55	58	19	11	3.817	1
	(37.8)	(23.9)	(25.2)	(8.3)	(4.8)		
รายการเกี่ยวกับ กามารมณ์ที่ให้อารมณ์ ทางเพศ	23	25	31	53	98	2.226	8
	(10.0)	(10.9)	(13.5)	(23.0)	(42.6)		

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาข่าวสารเรื่องโรคเอดส์และรายการที่ขอมมี
 ดังนี้ข่าวสารที่ให้ความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.4 รายการเด็กในระดับมากที่สุด
 คิดเป็นร้อยละ 34.3 ข่าวสารตลกขบขัน เบาสมองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 29.1 ข่าวสาร
 เกี่ยวกับชีวิตจริงในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.1 เนื้อหาตื่นเต้นระทึกใจในระดับมาก
 คิดเป็นร้อยละ 28.7 เนื้อหาน่ากลัวสยองขวัญในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.4 รายการ
 บันเทิง คนตรีใน ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.8 และรายการเกี่ยวกับกามารมณ์ในระดับ
 น้อยที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 42.6 ตามลำดับ จากตารางสรุปได้ว่า รายการบันเทิงเป็นรายการ
 ที่เด็กวัยรุ่นชอบเป็น อันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 3.817

2.4 การวิเคราะห์ปริมาณการนำเสนอข้อมูลเรื่องโรคเอดส์ของสื่อต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์พบว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อโทรทัศน์ใน
 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.5 และนำเสนอผ่านสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, สื่อบุคคล
 และนิตรสารแผ่นโปสเตอร์ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.7, 30.9, 35.2, 31.7
 และ 30.1 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์นำเสนอตั้งตารางที่ 11 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 แสดงการนำเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ

การเสนอข้อมูลผ่านสื่อ	มากที่สุด (ร้อยละ) (5)	มาก (ร้อยละ) (4)	ปานกลาง (ร้อยละ) (3)	น้อย (ร้อยละ) (2)	น้อยที่สุด (ร้อยละ) (1)	$\bar{x}$	อันดับที่
โทรทัศน์	84 (36.5)	61 (26.5)	48 (20.9)	26 (11.3)	11 (4.8)	3.787	1
วิทยุ	28 (12.2)	45 (19.6)	66 (28.7)	58 (25.2)	33 (14.3)	2.900	4
หนังสือพิมพ์	25 (10.9)	46 (20.0)	71 (30.9)	51 (22.1)	37 (16.1)	2.874	5
นิตยสาร	13 (5.7)	28 (12.2)	81 (35.2)	67 (29.1)	41 (17.8)	2.587	6
สื่อบุคคล	49 (21.3)	51 (22.2)	73 (31.7)	29 (12.6)	28 (12.2)	3.278	2
นิตรสารการ, แผ่นโปสเตอร์	41 (17.8)	40 (17.4)	69 (30.1)	50 (21.7)	30 (13.0)	3.052	3

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า การนำเสนอข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อประเภทโทรทัศน์ ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.5 ประเภทวิทยุในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.7 ประเภทหนังสือพิมพ์ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.9 ประเภทนิตยสารในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.2 ประเภทสื่อบุคคลในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31.7 และประเภทนิตรสารการ, แผ่นโปสเตอร์ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.1 ตามลำดับ จากตารางสรุปได้ว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูลมากเป็นอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.787

3. ผลการวิเคราะห์การนำข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์การนำข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แยกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้คือ

- 3.1 การวิเคราะห์ทัศนคติของสื่อที่ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์
  - 3.2 การวิเคราะห์ถึงการรับรู้ความรู้อจากสื่อชนิดต่าง ๆ แล้วสามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้อง
  - 3.3 แสดงถึงความสัมพันธ์ของฐานะกับความรู้เรื่องโรคเอดส์, การศึกษากับความรู้เรื่องโรคเอดส์ และอายุกับความรู้เรื่องโรคเอดส์
  - 3.1 การวิเคราะห์ทัศนคติของสื่อที่ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์
- จากการวิเคราะห์พบว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์กับเด็กวัยรุ่นนึ่งสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในระดับมากที่สุด
- ถึงร้อยละ 46.1 ส่วนสื่อบุคคลก็สามารถให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่องโรคเอดส์ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 25.2 ในส่วนของสื่อวิทยุ, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, นิตรสารแผ่นโปสเตอร์ สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ได้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.3, 35.2, 33.9 และ 33.5 ตามลำดับ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

สื่อที่ให้ความรู้เรื่อง โรคเอดส์	มากที่สุด (ร้อยละ) (5)	มาก (ร้อยละ) (4)	ปานกลาง (ร้อยละ) (3)	น้อย (ร้อยละ) (2)	น้อยที่สุด (ร้อยละ) (1)	$\bar{x}$	อันดับที่
โทรทัศน์	106 (46.1)	51 (22.2)	50 (21.7)	12 (5.2)	11 (4.8)	3.996	1
วิทยุ	22 (9.6)	37 (16.1)	88 (38.3)	50 (21.7)	33 (14.3)	2.848	4
หนังสือพิมพ์	17 (7.4)	42 (18.3)	81 (35.2)	57 (24.8)	33 (14.3)	2.796	5
นิตยสาร	12 (5.2)	20 (8.7)	78 (33.9)	65 (28.3)	55 (23.9)	2.430	6
สื่อบุคคล	55 (23.9)	58 (25.2)	56 (24.3)	31 (13.5)	30 (13.1)	3.335	2
นิทรรศการ, แผ่นโปสเตอร์	33 (14.3)	42 (18.3)	77 (33.5)	43 (18.7)	35 (15.2)	2.978	3

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า สื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ได้แก่ โทรทัศน์ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.1 วิทยุในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.3 หนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.2 นิตยสารในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.9 สื่อบุคคลในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 25.2 และนิทรรศการ แผ่นโปสเตอร์ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.5 ตามลำดับ จากตารางสรุปได้ว่าสื่อโทรทัศน์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์มากเป็นอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 3.996

3.2 การวิเคราะห์ถึงการรับความรู้จากสื่อชนิดต่าง ๆ แล้วสามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้อง

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า วัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล สามารถเกิดการรับความรู้จากสื่อโทรทัศน์ และสื่อบุคคลแล้วสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้อง ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.7 และ 32.2 ตามลำดับ ส่วนสื่อวิทยุ, หนังสือพิมพ์ และนิตรสารการผ่านโปสเตอร์ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้ถูกต้องในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40.4, 36.1 และ 32.6 ตามลำดับ ส่วนสื่อนิตยสาร เกิดประโยชน์ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 36.5 ผลนำเสนอตั้งตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงการรับความรู้จากสื่อแล้วสามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้อง

สื่อ	ระดับการนำความรู้ไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์					$\bar{x}$	อันดับที่
	มากที่สุด (ร้อยละ) (5)	มาก (ร้อยละ) (4)	ปานกลาง (ร้อยละ) (3)	น้อย (ร้อยละ) (2)	น้อยที่สุด (ร้อยละ) (1)		
โทรทัศน์	89 (38.7)	75 (32.6)	46 (20.0)	12 (5.2)	8 (2.5)	3.978	1
วิทยุ	25 (10.9)	41 (17.8)	93 (40.4)	52 (22.6)	19 (8.3)	3.004	3
หนังสือพิมพ์	18 (7.8)	43 (18.7)	83 (36.1)	69 (30.0)	17 (7.4)	2.896	5
นิตยสาร	7 (3.0)	22 (9.6)	75 (32.6)	84 (36.5)	42 (18.3)	2.426	6
สื่อบุคคล	74 (32.2)	56 (24.3)	60 (26.1)	27 (11.7)	13 (5.7)	3.657	2
นิตรสาร, ผ่านโปสเตอร์	35 (15.3)	38 (16.5)	75 (32.6)	50 (21.7)	32 (13.9)	2.974	4

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า การรับความรู้จากสื่อต่าง ๆ แล้วสามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้องนั้น มีดังนี้ โทรทัศน์ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ

38.7 วิทยุในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 40.4 หนังสือพิมพ์ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.1 นิตยสารในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 36.5 สื่อบุคคลในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.2 นิทรรศการและแผ่นโปสเตอร์ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 32.6 ตามลำดับ พอสรุปได้ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้มากเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย = 3.978

จากการวิจัยยังพบอีกว่า โดยภาพรวมแล้ว ความรู้ที่ได้จากสื่อทุกชนิดที่กล่าวมาผสมผสานกัน จนสามารถนำความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ได้จริงจนเกิดประโยชน์กับตนเอง และผู้อื่น ของกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลนั้น นำไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.8 ใช้ประโยชน์ได้มาก คิดเป็นร้อยละ 33.0 ใช้ประโยชน์ได้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.0 ส่วนใช้ประโยชน์ได้ในระดับน้อย และน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3 และ 3.9 ตามลำดับ หรือถ้าจะมองว่านำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้จริง กับนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ ก็จะพบผลการวิจัยที่น่าสนใจ คือ พบว่า นำไปใช้ปฏิบัติจนเกิดประโยชน์ได้จริงคิดเป็นร้อยละ 90.8 ส่วนนำไปปฏิบัติไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 9.2 เท่านั้น นำเสนอดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงการนำความรู้โรคเอดส์ไปปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

การนำความรู้ไปปฏิบัติ	มากที่สุด (ร้อยละ) (5)	มาก (ร้อยละ) (4)	ปานกลาง (ร้อยละ) (3)	น้อย (ร้อยละ) (2)	น้อยที่สุด (ร้อยละ) (1)	$\bar{x}$
การนำความรู้โรคเอดส์ไปปฏิบัติตนให้ถูกต้อง	80 (34.8)	76 (33.0)	53 (23.0)	12 (5.3)	9 (3.9)	3.896

จากตารางที่ 14 จะเห็นได้ว่า การนำความรู้โรคเอดส์ไปปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในระดับ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.8 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย = 3.896

3.3 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของ ฐานะ, กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ การศึกษากับความรู้เรื่องโรคเอดส์, และอายุกับความรู้เรื่องโรคเอดส์

- ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลนั้น มีการกำหนด ฐานะออกเป็น 3 ฐานะ คือ ฐานะยากจน, ปานกลาง และร่ำรวย ทั้งนี้ฐานะนั้น ไม่ได้วัดถึงรายได้ของบิดามารดาหรือ รายได้ของตัวอย่าง แต่เป็นการวัดถึงความพอใจในสถานะความเป็นอยู่ของตัวอย่างว่าพอใจกับฐานะนั้น ๆ เพียงใด เช่น ถ้ารู้สึกว่าร่ำรวยเกินไปหรือรู้สึกสบายก็ถือว่าร่ำรวย หรือรู้สึกว่าการดำรงชีพก็พอใจก็จัดว่าฐานะปานกลาง และถ้ารู้สึกอดอยาก อยากได้อะไรก็ไม่เคยได้ก็ถือว่ายากจน
- ในแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีคำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ อยู่ 10 ข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นคะแนนดังนี้
  - ถ้าตอบถูก 9 - 10 ข้อ จัดว่ามีความรู้ระดับ ดีมาก
  - ถ้าตอบถูก 7 - 8 ข้อ จัดว่ามีความรู้ระดับ ดี
  - ถ้าตอบถูก 5 - 6 ข้อ จัดว่ามีความรู้ระดับ พอใจ
  - ถ้าตอบถูก < 5 ข้อ จัดว่ามีความรู้ระดับ ไม่น่าพอใจ
- ในแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแบ่งระดับการศึกษา ออกเป็น 4 ระดับ คือ ไม่ได้เรียน, ระดับประถม, ระดับมัธยม และระดับวิชาชีพ
- ในแบบสอบถาม ได้แบ่ง อายุของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ช่วงอายุ คือ
  1. ช่วงวัยรุ่นตอนต้น อายุ 11 - 13 ปี
  2. ช่วงวัยรุ่นตอนกลาง อายุ 14 - 16 ปี
  3. ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 - 19 ปี

ผลความสัมพันธ์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงถึงความสัมพันธ์ของฐานะกับความรู้อะไรเรื่องโรคเอดส์

ฐานะ	ความรู้เรื่องโรคเอดส์				รวม คน (% ทั้งหมด) [% แนวนอน]
	ดีมาก (9-10) คะแนน	ดี (7-8) คะแนน	พอใช้ (5-6) คะแนน	ไม่น่าพอใช้ (<5) คะแนน	
	ยากจน	26 (11.3) [48.1]	8 (3.4) [14.8]	10 (4.3) [18.6]	
ปานกลาง	110 (47.8) [64.8]	30 (13.1) [17.7]	20 (8.7) [11.8]	10 (4.3) [5.9]	170 (73.9) [100%]
ร่ำรวย	1 (0.4) [16.7]	2 (0.8) [33.3]	2 (0.8) [33.3]	1 (0.4) [6.7]	6 (2.6) [100%]
	137 (59.7)	40 (17.4)	32 (13.9)	21 (9.0)	230 (100%)

จากตารางที่ 15

1. ฐานะกับความรู้อะไรเรื่องโรคเอดส์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (χ^2) ที่ระดับ .0038 df=6
2. ภาพรวมส่วนใหญ่วัยรุ่นมีความรู้เรื่องโรคเอดส์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
3. วัยรุ่นฐานะปานกลางมีความรู้เรื่องโรคเอดส์ดีกว่าวัยรุ่นฐานะร่ำรวย และยากจน

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ของการศึกษากับความรู้เรื่องโรคเอดส์

การศึกษา	ความรู้เรื่องโรคเอดส์				รวม
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่น่าพอใช้	คน
	(9-10) คะแนน	(7-8) คะแนน	(5-6) คะแนน	(<5) คะแนน	(% ทั้งหมด) [% นวนอน]
ไม่ได้เรียน	3 (1.3) [50.0]	0 (0) [0]	3 (1.3) [0]	0 (0) [50.0]	6 (2.6) [100%]
ประถม	62 (27.0) [46.6]	30 (13.1) [22.6]	22 (8.6) [16.5]	19 (8.2) [14.4]	133 (57.8) [100%]
มัธยม	65 (28.3) [77.4]	10 (4.3) [11.9]	7 (3.0) [8.4]	2 (0.8) [2.4]	84 (36.5) [100%]
วิชาชีพ	7 (3.0) [100]	0 (0) [0]	0 (0) [0]	0 (0) [0]	7 (3.0) [100%]
	137 (59.7)	40 (17.4)	32 (13.9)	21 (9.0)	230 (100%)

ตารางที่ 16 พบว่า

1. การศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (X^2) ที่ระดับ .0038 df=9
2. ภาพรวมส่วนใหญ่วัยรุ่นมีความรู้เรื่องโรคเอดส์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
3. วัยรุ่นที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมจะมีความรู้เรื่องโรคเอดส์ดีที่สุด

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ของอายุกับความรู้เรื่องโรคเอดส์

อายุ	ความรู้เรื่องโรคเอดส์				รวม
	ดีมาก (9-10)	ดี (7-8)	พอใช้ (5-6)	ไม่น่าพอใช้ (<5)	คน (% ทั้งหมด)
	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	[% แนวนอน]
11 - 13 ปี	37 (16.1) 43.6	15 (6.5) 17.7	17 (7.4) 20.0	16 (6.9) 18.8	85 (37.0) 100%
14 - 16 ปี	69 (30.0) 66.3	20 (8.7) 19.2	10 (4.3) 9.6	5 (2.1) 4.8	104 (45.2) 100%
17 - 19 ปี	31 (13.5) 75.7	5 (2.1) 12.2	5 (2.1) 12.2	0 (0) 0	41 (17.8) 100%
	137 (59.7)	40 (17.4)	32 (13.9)	21 (9.0)	230 (100%)

ตารางที่ 17 พบว่า

1. อายุมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
Chi-square (X^2) ที่ระดับ .0384 df=6
2. ภาพรวมส่วนใหญ่วัยรุ่นมีความรู้เรื่องโรคเอดส์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
3. วัยรุ่นที่มีอายุ 17 - 19 ปี มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ดีที่สุด

4. ผลการวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ ของกลุ่มตัวอย่าง
ผลการวิเคราะห์แบ่งได้ดังนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจที่ได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์จากสื่อประเภทต่าง ๆ
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความพึงพอใจของโรคเอดส์ที่ได้รับจากข่าวสารข้อมูล, และความสัมพันธ์ของการศึกษากับความพึงพอใจ
- 4.4 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงความสัมพันธ์ของการศึกษา, อายุ กับความพึงพอใจที่จะรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

4.1 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

ผลการวิเคราะห์พบว่าเด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีความพึงพอใจที่จะได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในระดับมากถึง ร้อยละ 41.7 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 แสดงถึงความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

ความพึงพอใจใน ข่าวสาร	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	$\bar{x}$
ความพึงพอใจที่ได้รับ ข่าวสารเกี่ยวกับโรค เอดส์	56 (24.3)	96 (41.7)	46 (20.0)	21 (9.2)	11 (4.8)	3.717

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่ในระหว่างระดับมาก ถึงปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.717

4.2 ผลการวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจที่ได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์จากสื่อประเภทต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่าเด็กวัยรุ่นนึ่งสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีการเลือกรับสื่อจนเกิดความพึงพอใจที่จะได้รับความรู้จากสื่อเรื่องโรคเอดส์ มีความพึงพอใจในระดับที่แตกต่างกันจากสื่อแต่ละประเภท อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนก็จะมีบทบาทในการทำให้เด็กวัยรุ่นได้รับความพึงพอใจดังนี้ ความพึงพอใจที่ได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์จากโทรทัศน์ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.0 สื่อบุคคลในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 30.4 สื่อวิทยุ, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร และนิตรรสารแผ่นโปสเตอร์ พึงพอใจในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.6, 37.8, 35.2 และ 29.1 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงความเหมาะสมและความพึงพอใจที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อประเภทต่าง ๆ

ความเหมาะสม และพึงพอใจ	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	$\bar{x}$	อันดับที่
โทรทัศน์	92 (40.0)	58 (25.2)	48 (20.9)	17 (7.4)	15 (6.5)	3.848	1
วิทยุ	11 (4.8)	49 (19.5)	91 (39.6)	52 (22.6)	31 (13.5)	2.796	5
หนังสือพิมพ์	20 (8.7)	38 (16.5)	87 (37.8)	52 (22.6)	33 (14.4)	2.826	4
นิตยสาร	10 (4.5)	23 (10.0)	81 (35.2)	66 (28.8)	50 (21.7)	2.465	6
สื่อบุคคล	57 (24.8)	70 (30.4)	46 (20.0)	44 (19.1)	13 (5.7)	3.496	2
นิตรรสาร, แผ่นโปสเตอร์	36 (15.7)	52 (22.6)	67 (29.1)	45 (19.6)	30 (13.0)	3.083	3

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า ความเหมาะสมและความพึงพอใจที่ได้รับความรู้โรคเอดส์จากสื่ออื่น มีดังนี้ โทรทัศน์ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.0 วิทยุในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.6 หนังสือพิมพ์ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.8 นิตยสารในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.2 สื่อบุคคลในระดับ มาก คิดเป็นร้อยละ 30.4 และนิตยสาร แผ่นโปสเตอร์ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.1 ตามลำดับ โดยมีความพึงพอใจโทรทัศน์ เป็นอันดับที่ 1 มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.848

4.3 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความพึงพอใจของโรคเอดส์ที่ได้รับจากข่าวสารข้อมูล และความสัมพันธของการศึกษากับความพึงพอใจ

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า เด็กวัยรุ่นในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากจะพึงพอใจในความรู้เรื่องโรคเอดส์จากสื่อประเภทต่าง ๆ แล้ว ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ยังสร้าง ความพึงพอใจมากกว่าจะเข้าใจหลักการปฏิบัติในระดับมาก ถึงร้อยละ 29.1 ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงความพึงพอใจของโรคเอดส์ที่ได้รับจากข่าวสารข้อมูล

ความพึงพอใจของโรคเอดส์	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	$\bar{x}$
ความพึงพอใจของโรคเอดส์ที่ได้รับจากข่าวสารข้อมูล	48 (20.9)	67 (29.1)	66 (28.7)	35 (15.2)	14 (6.1)	3.435

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของโรคเอดส์ที่ได้รับจากข่าวสารข้อมูลในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 29.1 หรือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.435

ตารางที่ 21 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการศึกษากับความสะพรึงกลัวในข่าวสารเรื่องโรคเอดส์มากกว่าที่จะเข้าใจหลักการปฏิบัติ

ระดับการศึกษา	ระดับความสะพรึงกลัว					รวม (คน)
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ไม่ได้เรียน	1 (16.7)	0 (0)	0 (0)	3 (50.0)	2 (33.3)	6 (100)
ประถม	30 (22.6)	37 (27.8)	41 (30.8)	19 (14.3)	6 (4.5)	133 (100)
มัธยม	14 (16.7)	26 (31.0)	28 (33.3)	9 (10.7)	7 (8.3)	84 (100)
วิชาชีพ	2 (28.6)	2 (28.6)	1 (14.3)	2 (28.6)	0 (0)	7 (100)
	47 (20.4)	65 (28.3)	70 (30.4)	33 (14.4)	15 (6.5)	230 (100%)

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าความสะพรึงกลัวของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (X^2) ที่ระดับ .0486 df=12 กล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำจะมีแนวโน้มของความสะพรึงกลัวต่ำกว่าผู้มีการศึกษา

4.4 ผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของการศึกษา, อายุ กับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของการศึกษากับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (x^2) เช่นเดียวกับอายุกับความพึงพอใจที่ได้รับข่าว

สารเรื่องโรคเอดส์ของเด็กวัยรุ่นนึ่งักัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร และปริ-
มณฑลก็ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (X^2) ดังตารางที่ 22 และ 23

ตารางที่ 22 แสดงความสัมพันธ์ของการศึกษากับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

การศึกษา	ระดับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์					รวม
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ไม่ได้เรียน	1 (16.7)	5 (83.3)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	6 (100)
ประถม	39 (29.3)	45 (33.8)	26 (19.5)	16 (12.0)	7 (5.3)	133 (100)
มัธยม	16 (19.0)	42 (50.0)	19 (22.6)	4 (4.8)	3 (3.6)	84 (100)
วิชาชีพ	2 (28.6)	4 (57.1)	1 (14.3)	0 (0)	0 (0)	7 (100)
	58 (24.4)	96 (41.8)	46 (20.0)	20 (8.7)	10 (4.4)	230 (100%)

จากข้อมูลในตารางที่ 22 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (X^2) เท่ากับ .2157
df=12ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 หมายความว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับ
ความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของเด็กวัยรุ่น

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของอายุกับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

อายุ	ระดับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์					รวม
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
11 - 13 ปี	22 (29.9)	28 (32.9)	18 (21.2)	10 (11.8)	7 (8.2)	85 (100)
14 - 16 ปี	25 (24.0)	48 (46.2)	23 (22.1)	6 (5.8)	2 (1.9)	104 (100)
17 - 19 ปี	11 (26.8)	20 (48.8)	5 (12.2)	4 (9.8)	1 (2.4)	41 (100)
	58 (25.2)	96 (41.8)	46 (20.0)	20 (8.7)	10 (4.4)	230 (100%)

จากข้อมูลในตารางที่ 23 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ Chi-square (X^2) เท่ากับ .2071 $df=8$ ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ .05 หมายความว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของเด็กวัยรุ่น

5. กราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ของอายุ, การศึกษา กับระดับความรู้ลึกที่มีต่อสื่อโทรทัศน์ในด้านการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร, การให้ความรู้ความเข้าใจ, ความพึงพอใจ, การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเรื่องโรคเอดส์

ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอมาทั้งหมด จะพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 90 มีเครื่องรับโทรทัศน์ในบริเวณบ้าน มีการเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด และสื่อโทรทัศน์มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเรื่องโรคเอดส์มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นสื่อที่ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์, ความพึงพอใจที่ได้รับข่าวสาร และสามารถนำความรู้เรื่องโรคเอดส์ไปใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องมากเป็นอันดับ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาเสนอให้เด่นชัดยิ่งขึ้นในลักษณะของกราฟเส้น กราฟ

รูปที่ 1-3 เป็นกราฟเส้นแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นในช่วงอายุต่าง ๆ กับระดับความรู้สึกที่มีต่อสื่อโทรทัศน์ลักษณะของกราฟเส้นทั้ง 3 รูป จะมีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กราฟจะบ่งบอกว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์ได้ดีที่สุด

ตารางที่ 24 แสดงผลความรู้เรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อที่	จำนวนที่ตอบถูก (คน)	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ (%)	จำนวนที่ตอบผิด (คน)	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ (%)
1	215	93.5	15	6.5
2	153	66.5	77	33.5
3	211	91.7	19	8.3
4	198	86.1	32	13.9
5	184	80.0	46	20.0
6	204	88.7	26	11.3
7	171	74.3	59	25.7
8	182	79.1	48	20.9
9	151	65.7	79	34.3
10	174	75.7	56	24.3

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคเอดส์อยู่ในเกณฑ์ดี จะมีเพียงข้อที่ 2 และข้อที่ 9 ที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกน้อยกว่าข้ออื่นๆ

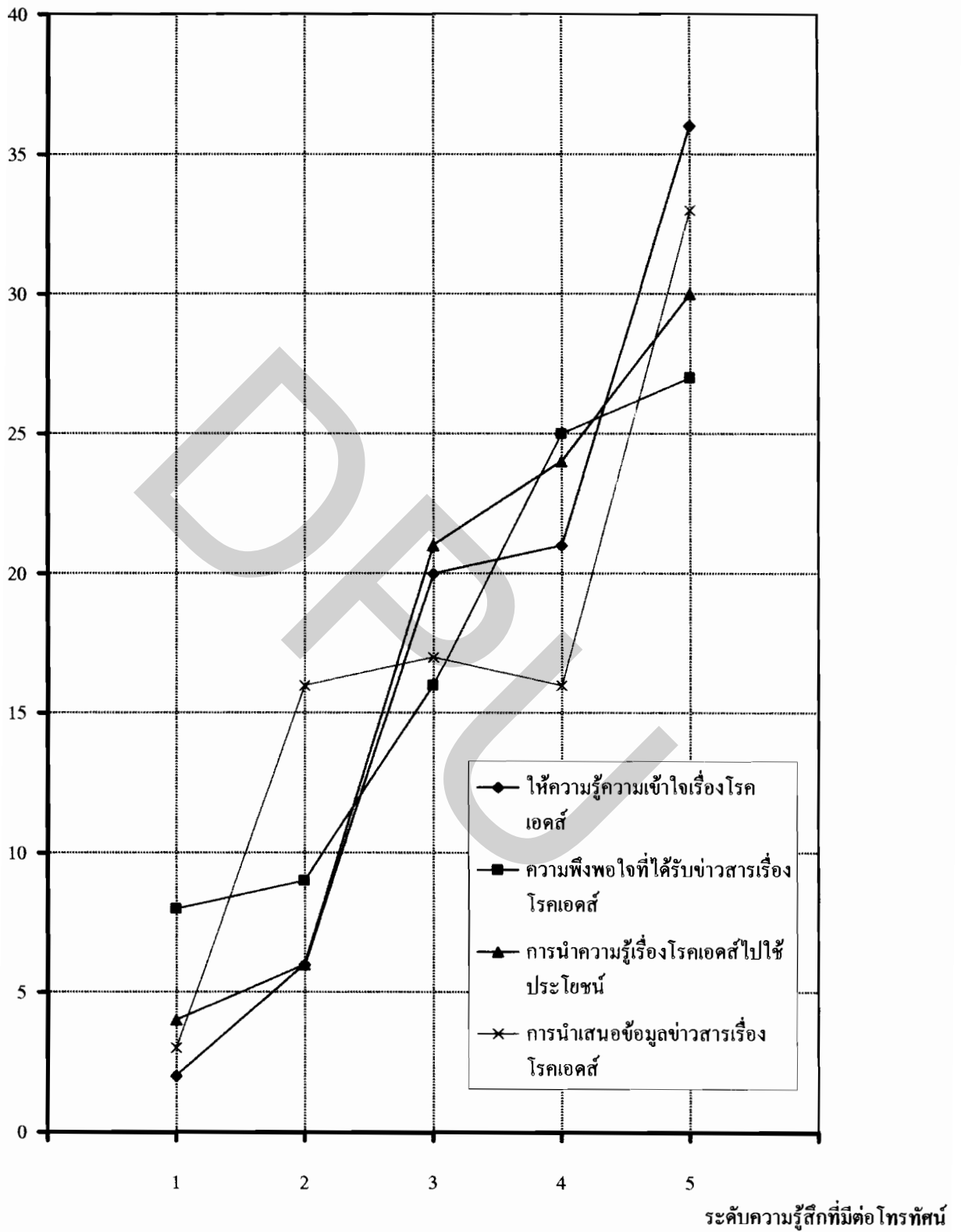
ข้อที่ 2 มีคำถามว่าโรคเอดส์ทำให้เกิดอะไรเกี่ยวกับร่างกายในบุคคลที่ติดเชื้อ

ข้อที่ 9 มีคำถามว่าโรคเอดส์พบได้กับกลุ่มคนวัยใด

DRPU

กราฟรูปที่ 1

จำนวนวัยรุ่น อายุ 11-13 ปี (คน)

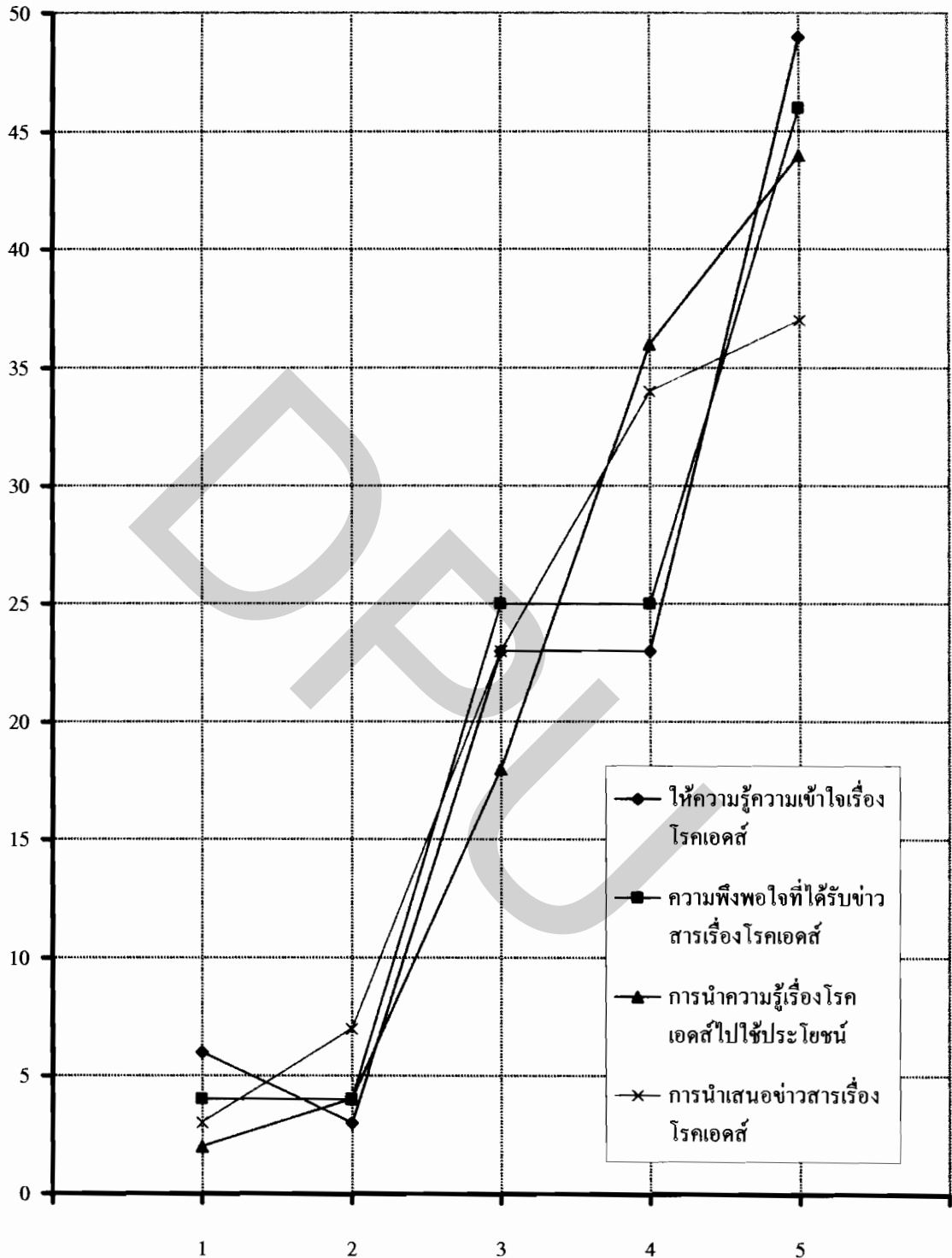
กราฟแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นอายุ 11-13 ปี

กับระดับความรู้ที่มิต่อโทรทัศน์

กราฟรูปที่ 2

จำนวนวัยรุ่น อายุ 14-16 ปี (คน)

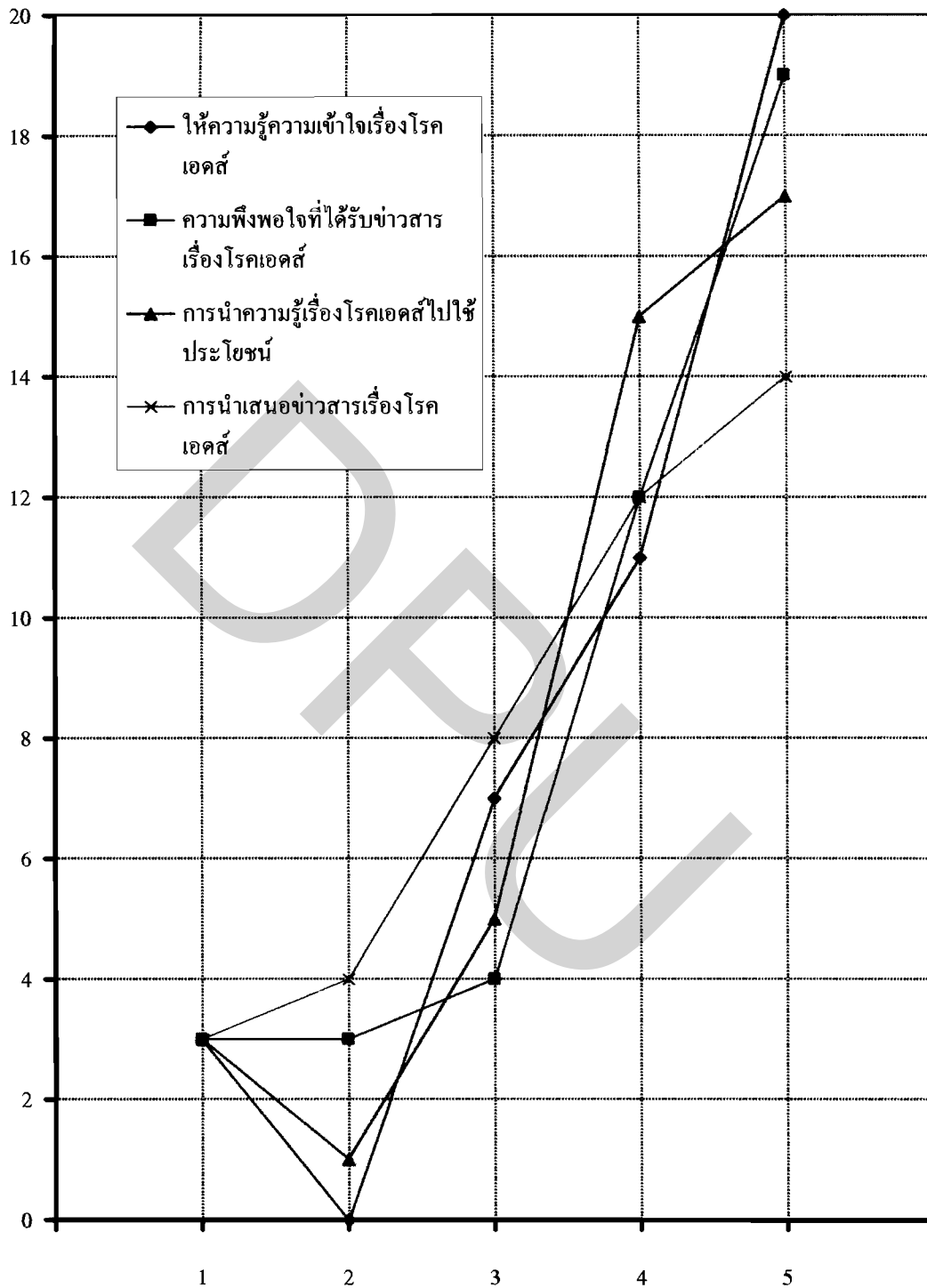
ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

กราฟแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นอายุ 14-16 ปี

กับระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

กราฟรูปที่ 3

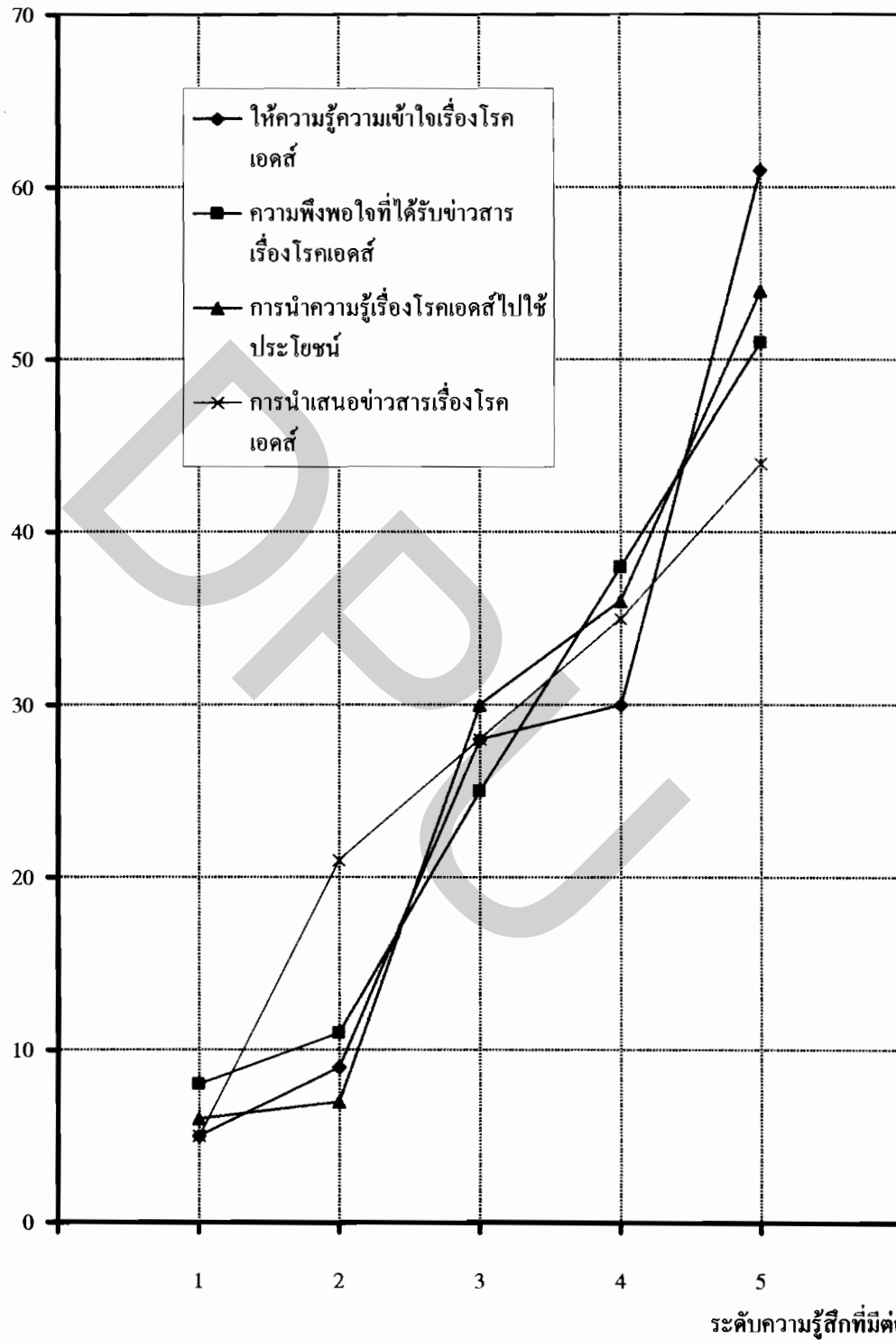
จำนวนวัยรุ่นอายุ 17-19 ปี (คน)

ระดับความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อสื่อโทรทัศน์

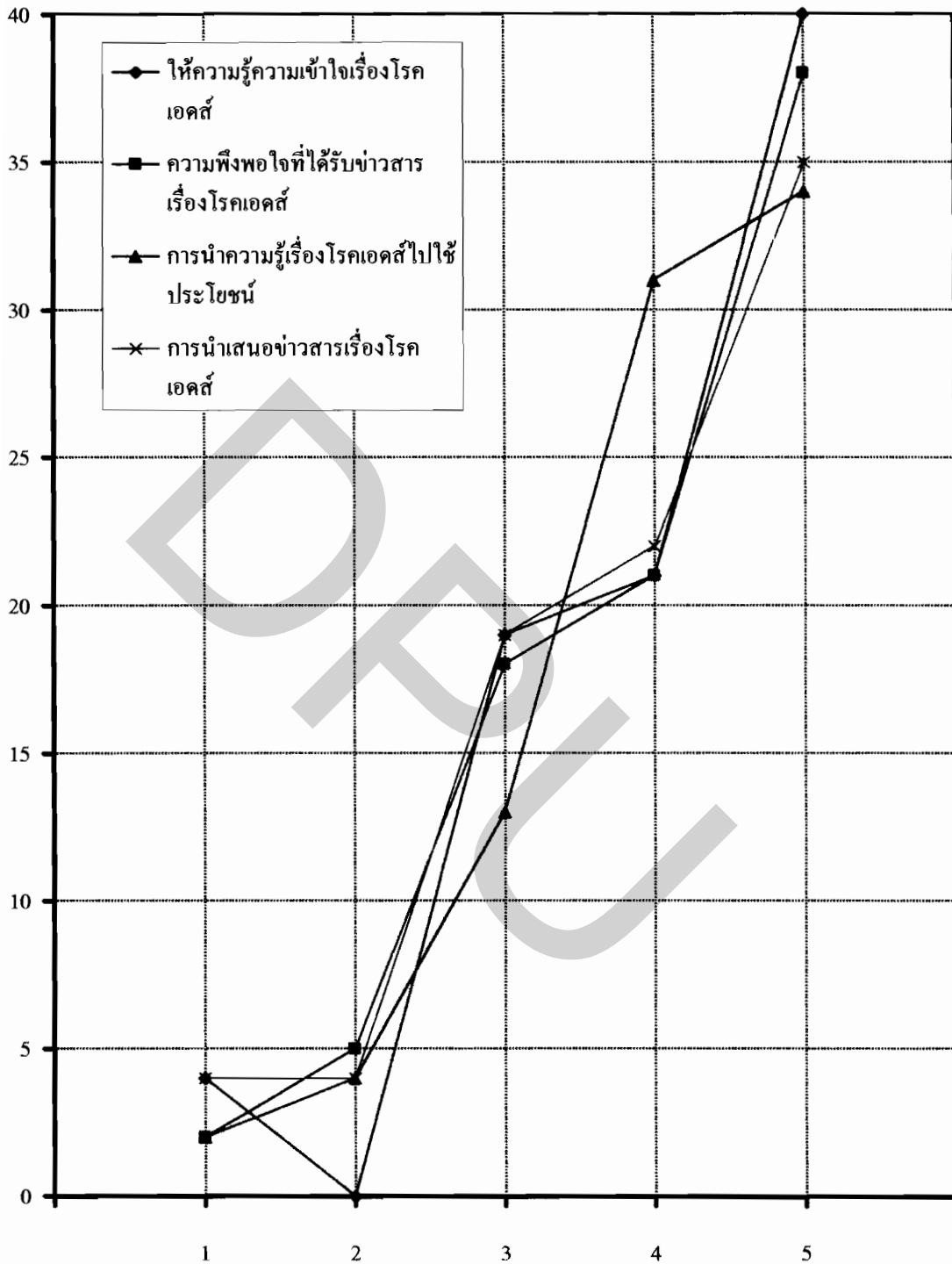
กราฟแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่น อายุ 17-19 ปี
กับความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อสื่อโทรทัศน์

กราฟรูปที่ 4
 ชั้นประถม (คน)

กราฟแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นชั้นประถมศึกษา กับ
 ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ชั้นมัธยม (คน)

ระดับความรู้สึกที่มีต่อโทรทัศน์

กราฟแสดงความสัมพันธ์ของจำนวนวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษา กับ ระดับความรู้สึกที่มีต่อสื่อโทรทัศน์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กขึ้นโดยตรงต่อกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย กลุ่มตัวอย่าง อายุ 11 - 19 ปี ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 230 คน จำนวน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้ นับได้ว่าเป็นจำนวนประชากรทางสถิติ เนื่องจากเก็บจากตัวอย่างทั้งหมด (เก็บข้อมูลจริงเมื่อ เดือน กุมภาพันธ์ 2538) ในส่วนของภาครัฐบาลมี 3 หน่วยงาน คือ สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท สถานแรกรับเด็กชายบ้านปากเกร็ด และบ้านพักฉุกเฉิน ส่วนในภาคเอกชนก็มี 3 หน่วยงานเช่นกัน คือ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก และศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

- สถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท	จำนวน	52 คน	คิดเป็น	22.6%
- สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด	จำนวน	85 คน	คิดเป็น	37.0%
- บ้านพักฉุกเฉิน	จำนวน	15 คน	คิดเป็น	6.5%
- มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก	จำนวน	26 คน	คิดเป็น	11.3%
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก	จำนวน	25 คน	คิดเป็น	10.9%
- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก	จำนวน	27 คน	คิดเป็น	11.7%
	<u>รวม</u>	<u>230 คน</u>		

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยขั้นแรกจะมีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group Interview) โดยนำตัวอย่างบ้านละ 6 คน มาสัมภาษณ์ทำแต่ละบ้านแยกกัน เพื่อประโยชน์ในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค Likert - type Scales เป็นตัววัดระดับของความคาดหวังและความพึงพอใจ ก่อนการทดสอบผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปหาค่าความน่าเชื่อถือได้ (Validity) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ปรากฏว่าได้ค่าความน่าเชื่อถือตามสูตรของครอนบาช (Cronbach) เท่ากับ 0.8159 การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบตอบด้วยตนเอง (Self - Administer Questionnaire) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถตอบคำถามเองได้เนื่องจากอ่านหนังสือไม่ได้ ผู้วิจัยจะอ่านให้ฟัง แล้วจึงให้ตัวอย่างตอบ ผู้วิจัยจะบันทึกคำตอบตามที่กลุ่มตัวอย่างตอบเท่านั้น ไม่มีการชี้นำคำตอบแต่อย่างใด จากกลุ่มตัวอย่าง 230 คน มีกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือไม่ได้ทั้งหมด 17 คน

แบบสอบถามจะแบ่งเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจในสื่อที่ได้รับเกี่ยวกับโรคเอดส์ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
- ส่วนที่ 3 : ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์
- ส่วนที่ 4 : ข้อมูลเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและข้อมูลพฤติกรรมการเปิดรับสื่อตลอดจนใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) อธิบายถึงความพึงพอใจที่เด็กวัยรุ่นคาดหวังว่าจะได้รับการใช้สื่อ
2. ใช้การวิเคราะห์ค่าไคสแควร์ (Chi - Square) เพื่อวิเคราะห์อธิบายถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ

1. ลักษณะพื้นฐานทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

- กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กวัยรุ่นในสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มาจาก 6 หน่วยงาน มีเพศชายและเพศหญิงในอัตราส่วน ใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 50.9 และ 49.1 ตามลำดับ

- กลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นตอนกลางมีอายุอยู่ในระหว่าง 14 - 16 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมาได้แก่กลุ่มวัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 11 - 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.0 ส่วนวัยรุ่นตอนปลายอายุ 17 - 19 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.8 เท่านั้น

- กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาที่สุด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 57.9 รองลงมาได้แก่ระดับชั้นมัธยม คิดเป็นร้อยละ 36.5 ส่วนในระดับวิชาชีพและกลุ่มที่ไม่เคยเรียนมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 3.0 และ 2.6 ตามลำดับถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะไม่เคยเรียนหนังสือมีเพียงร้อยละ 2.6 แต่ความจริงกลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือไม่ได้มีถึงร้อยละ 7.4 (17 คน) ซึ่งก็คืออยู่ในกลุ่มที่เพิ่งจะเข้าเรียนชั้นประถมตอนต้น

- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 73.9 รองลงมา คือ มีฐานะทางเศรษฐกิจขาดแคลนซึ่งมีถึงร้อยละ 23.5 ส่วนฐานะร่ำรวยนั้น มีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.6 เท่านั้น

2. พฤติกรรมเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง

สื่อที่กลุ่มตัวอย่างนิยมเปิดรับมากที่สุดได้แก่สื่อโทรทัศน์ รองลงมาเป็นสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวิดีโอเทป ตามลำดับ โดยทั้งนี้ค่าเฉลี่ยของการเปิดรับสื่อโทรทัศน์และวิทยุ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ค่าเฉลี่ยของการใช้สื่อหนังสือพิมพ์, นิตยสาร จัดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยของการเปิดรับสื่อ วิดีโอเทปจัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ

เนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างนิยมชมชอบมากที่สุดมีอยู่ 2 ประเภท ซึ่งได้แก่เนื้อหาประเภทรายการบันเทิงดนตรี ร้องเพลง และรายการเด็ก เช่น การ์ตูน ส่วนเนื้อหาที่ได้รับความนิยมรองลงมาได้แก่ ข่าวสารประเภทตลกขบขันเบาสมอง, เนื้อหาที่ตื่นเต้นระทึกใจ เช่น ผจญภัย สงคราม, เนื้อหาที่น่ากลัวสยอง ลึกลับ เขย่าขวัญ และข่าวสารที่ให้สาระความรู้ เช่น ข่าวสาร, สารคดี ส่วนเนื้อหาข่าวสารที่นิยมชมชอบน้อยที่สุดจะเป็นประเภทเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตจริง วันทศ โศรกเศร้า และรายการเกี่ยวกับกามารมณ์ที่ให้อารมณ์ทางเพศ

3. การนำข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่าง

สื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และกลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้องนั้นในระดับมากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ และสื่อบุคคล รองลงมาได้แก่ วิทยุ, นิตยสาร, แผ่นโปสเตอร์ สื่อที่ให้ความรู้และนำไปปฏิบัติให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ในระดับที่น้อยคือ สื่อ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ผลจากการวิเคราะห์ยังพบอีกว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถนำความรู้ที่ได้จากสื่อทุกประเภทมาผสมผสานกันจนสามารถนำความรู้ เรื่องโรคเอดส์ไปปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องมาก-มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 67.8 ปฏิบัติได้ถูกต้องในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 23.0 และปฏิบัติได้น้อย-น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละเพียง 9.2 เท่านั้น

ตัวแปรด้านภูมิหลัง 3 ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ ดังนี้

- ภาพรวมส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคเอดส์ดีมาก และฐานะกับความรู้เรื่องโรคเอดส์มีความสัมพันธ์กัน โดยกลุ่มตัวอย่างฐานะปานกลางมีความรู้เรื่องโรคเอดส์ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างฐานะร่ำรวยและยากจน
- กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมจะมีความรู้เรื่องโรคเอดส์ ดีกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียน กลุ่มประถม และกลุ่มวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ ยิ่งมีการศึกษาสูงขึ้นความรู้เรื่องโรคเอดส์ก็มีมากขึ้นด้วย
- กลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นตอนปลายอายุระหว่าง 17 - 19 ปี มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ดีที่สุด ซึ่งอายุจะมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ ยิ่งอายุมากขึ้นความรู้เรื่องโรคเอดส์ก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วย

4. ความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มตัวอย่าง

จากการหาค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ ในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มตัวอย่างจากสื่อประเภทต่าง ๆ พบว่า ความพึงพอใจที่มากที่สุดคือ จากสื่อโทรทัศน์ และสื่อบุคคล รองลงมา คือความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ จากสื่อ นิตยสาร, แผ่นโปสเตอร์, หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ส่วนสื่อที่ให้ความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์น้อยที่สุด คือ นิตยสาร ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์กลุ่มตัวอย่างนอกจากจะมีความพึงพอใจในการรับข่าวสารแล้วยังสร้างทัศนคติที่ดีในระดับมากถึงมากที่สุดถึงร้อยละ 50 ทัศนคติปานกลางร้อยละ 28.7 และทัศนคติในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดเพียง 21.3 จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มตัวอย่าง กับระดับการศึกษา ซึ่งพบว่าผู้ที่มีการ

ศึกษาสูงจะมีแนวโน้มของความพึงพอใจเกี่ยวกับโรคเอดส์สูงหรือกล่าวคือ ผู้ที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำจะมีแนวโน้มของความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ต่ำลงไปด้วย

เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนใหญ่ใช้สื่ออย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยคาดว่าสื่อหรือเนื้อหาของสื่อจะทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งนี้ความพึงพอใจที่เด็กวัยรุ่นคาดว่าจะได้รับที่มีความเด่นชัดที่สุดได้แก่ ความพึงพอใจที่ทำให้เกิดการพักผ่อนเพลิดเพลิน เพราะชอบเนื้อหาประเภทดนตรี บันเทิง การ์ตูน ยิ่งเด็กวัยรุ่นคาดว่าจะได้รับความพึงพอใจจากสื่อมากเท่าไร เด็กวัยรุ่นก็จะเปิดรับสื่อมากขึ้นเท่านั้น การเลือกใช้สื่อและเนื้อหาของสื่อก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการเลือกเปิดรับสื่อของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อ (The Uses and Gratifications Theory) ที่มีแนวคิดว่าผู้รับสารนั้นเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ในลักษณะผู้กระทำ (Active) โดยจะรับข่าวสารต่าง ๆ ตามความพึงพอใจหรือความเชื่อของแต่ละคนที่ว่า สื่อหรือเนื้อหาของสื่อแต่ละประเภทมีศักยภาพในการทำให้เกิดความพึงพอใจอะไรแก่ตนเองได้บ้างและมาน้อยเพียงใด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้รับสารไม่จำเป็นต้องอยู่ในฐานะของผู้ถูกกระทำที่ซึมซับเอาข่าวสารใดๆ ก็ตาม ซึ่งส่งออกมาโดยสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลทั้งหลายโดยปราศจากข้อขัดข้องหรือเงื่อนไข

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นความพยายามในอันที่จะแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของการใช้สื่อของเด็กวัยรุ่น ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเด็กวัยรุ่นทั่วไป โดยศึกษาตั้งแต่แรกเริ่มเมื่อเด็กวัยรุ่นมีความต้องการในการเปิดรับสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ในขณะที่มีทางเลือกในการตอบสนองความต้องการได้หลายทางไม่ว่าจะเป็นทางสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชนอื่น ๆ และได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปถึงการใช้สื่อของเด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่เด็กวัยรุ่นพึงพอใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในเรื่องโรคเอดส์ ตลอดจนเนื้อหาของข่าวสารเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นมุมมองอีกมุมหนึ่งในการที่จะช่วยให้เข้าใจถึงความต้องการของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เรื่องการบริโภคสื่อ ผลการวิจัยที่ค้นพบมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. สื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ แก่เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ปลอดภยจากโรคเอดส์ได้ถูกต้องนั้น คือ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ทั้งภาพทั้งเสียงพร้อม ๆ กัน และเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย เข้าใจง่าย จึงเป็นสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งไม่ใช่ความรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ อย่างที่กรีนเบิร์กเรียกว่า "Formal learning" แต่เป็นความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ทางสังคมที่เรียกว่า "Social learning" อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและปรับตัวให้เข้ากันสังคม เพื่อความปลอดภัยและอยู่รอดในสังคมต่อไป เนื่องจากวัยรุ่นกลุ่มนี้ จัดว่าเป็นวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นปัญหาสังคมมาก เพราะเป็นวัยรุ่นที่ขาดความอบอุ่น ขาดคนดูแลสั่งสอนใกล้ชิด ภาวะจิตใจก็ไม่ปกติสุข ถ้าทุกคนร่วมมือช่วยกันปรับให้วัยรุ่นกลุ่มนี้ สามารถอยู่รอดในสังคมได้โดยไม่มีปัญหา ก็ถือว่าเป็นการช่วยส่งเสริมสังคมในระดับหนึ่ง

2. เด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการใช้สื่ออย่างมีจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความพึงพอใจที่จะได้รับข่าวสารที่มีเนื้อหาประเภท คนตรี บันเทิง ร้องเพลง และการ์ตูน ซึ่งเป็นการใช้สื่อเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เด็กจะรู้สึกหลุดพ้นจากการควบคุม ซึ่งต่างไปจากผลการวิจัยของกรีนเบิร์กที่กระทำการวิจัยกับเด็กนักเรียน และพบว่าการใช้สื่อเพื่อแสวงหาความรู้จะเป็นเป้าหมายหลักของเด็กนักเรียน ตลอดจน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทต่อวัยรุ่น อย่างไรก็ตามของชีวิตวัยรุ่นนั้น บางคนเปรียบเปรยให้เป็นเหมือนกับทางโค้ง อันหมายถึงว่า อันตรายอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้หากไม่ระมัดระวังในการใช้ชีวิตก็จะหลุดโค้งขอบถนนไปจนอาจจะแก่ไข มีหลายสิ่งแปลกใหม่และเป็นประสบการณ์ที่อาจรู้หรืออาจลองสำหรับคนในวัยนี้ บางสิ่งจัดอยู่ในชั้นเสี่ยง หากไม่มีหรือไม่พยายามจะหาความรู้ให้เพียงพอกับการป้องกัน ยิ่งในยุคเอดส์ระบาดอย่างทุกวันนี้ วัยรุ่นนับเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง เพราะเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตวิญญาณพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นจะมีผลต่อการสร้างรูปแบบพฤติกรรมเมื่อเป็นผู้ใหญ่ จึงมีการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์และเพศศึกษาแก่คนกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการเป็นเป้าหมายสำคัญ กระนั้นก็ตามจำนวนวัยรุ่นผู้ติดเชื้อเอดส์ก็ยังมีอยู่ แม้จะมีการให้ความรู้เรื่องเอดส์และการป้องกันเข้าไปในสถานศึกษาเป็นอันมากแล้วก็ตาม เพียงการให้การศึกษาและข้อมูลต่าง ๆ คงไม่เพียงพอสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ แต่จะต้องมองไปถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมและจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ความเข้าใจเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทต่อวัยรุ่นจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นได้ถูกจุดมากขึ้น ในผลการวิจัยครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นมีการเลือกใช้ช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจจนสู่การนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาแต่ละจุด ตามผลที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ในด้านสื่อมวลชนซึ่งเป็นเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับช่องทาง ผู้วิจัยได้พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับช่องทางการสื่อสารหลายๆช่องทางในการนำเสนอข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ สื่อโทรทัศน์มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือสื่อบุคคล โทรทัศน์เป็นสื่อที่น่าเสนอและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจ จนนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการป้องกันตนเองและผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ได้ถูกต้อง เมื่อศึกษาถึงไปถึงสิ่งที่กลุ่มวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต้องการจากสื่อมวลชนคือละเอียดและมีข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกคือวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความพึงพอใจในข่าวสารประเภทบันเทิง คนตรี ร้องเพลง และรายการเด็กประเภทการ์ตูน เมื่อผลการวิจัยได้ชี้แนะแล้ว ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ก็ควรจะมีการร่วมมือโดยมีการสอดแทรกความรู้ และ

กรณีศึกษาของสถาบันศึกษาและรักษาเด็กที่อารมณ์ผิดปกติแห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ซึ่งพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ชอบเนื้อหาของสื่อประเภทเซ้าซวัญ หรือเต็มไปด้วยความรุนแรง เมื่อแรกเข้ามาในสถาบัน และหลังจากการบำบัดของทางสถาบัน วัยรุ่นเหล่านี้ก็ได้ลดความสนใจต่อเนื้อหาประเภทรุนแรงเซ้าซวัญลง ผลการวิจัยของโรเซนแกรนและคณะเกี่ยวกับการใช้สื่อด้านดนตรีของเด็กวัยรุ่นพบว่า เด็กสาววัยรุ่นในสวีเดนที่มีผลการเรียนต่ำจะชอบเพลงประเภทป๊อป ส่วนผลการวิจัยของเบย์สัน พบว่า เด็กชายวัยรุ่นซึ่งมีปัญหาครอบครัวอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย มีความนิยมชมชอบ เนื้อหาที่ตัวเองมักจะมีการแสดงออกแบบก้าวร้าว

3. สื่อที่สร้างความพึงพอใจในการรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ สื่อโทรทัศน์ เนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย เข้าใจง่ายมีภาพเคลื่อนไหวและเสียงพร้อมกัน จึงมีอัตราเฉลี่ยในการเปิดรับค่อนข้างสูงสื่อโทรทัศน์ยังสามารถทำให้เกิดการอยู่รวมกลุ่ม เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน จากการวิจัยยังพบว่าอัตราการใช้สื่อแต่ละประเภทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจที่เด็กวัยรุ่นคาดว่าจะได้รับจากการใช้สื่อประเภทนั้น กล่าวคือ ยิ่งเด็กวัยรุ่นคิดว่าสื่อประเภทใดจะให้ความพึงพอใจแก่ตนเองได้มากเท่าไร อัตราการใช้สื่อดังกล่าวของเด็กวัยรุ่นก็จะสูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยจะสอดคล้องกับของล้ำค่า โทธีกระจ่าง ที่ศึกษาเด็กและเยาวชน ความพึงพอใจที่เด็กคาดว่าจะได้รับจากสื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความพึงพอใจในด้านความตื่นเต้นสนุกสนาน หรือความบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์เป็นอันดับสูงสุด

4. จากผลการวิจัย ยังพบอีกว่า การศึกษาและอายุ แปรผันตามกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ในกลุ่มเด็กวัยรุ่นสังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ ยิ่งมีการศึกษาสูงขึ้นเท่าใด ก็จะมีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากขึ้นเท่านั้น และในทำนองเดียวกัน คือ กลุ่มเด็กวัยรุ่นซึ่งมีอายุมากขึ้นเท่าใดก็มีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากขึ้นเท่านั้น ผลการวิจัยยังพบอีกว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มของความพึงพอใจเกี่ยวกับโรคเอดส์สูงหรือกล่าวคือ กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาต่ำจะมีแนวโน้มของความพึงพอใจในข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ต่ำลงไปด้วย ผลการวิจัยครั้งนี้ก็เป็นที่น่ายินดีว่า ภาวะและการศึกษาช่วยทำให้เยาวชนของชาติมีความรู้เรื่องโรคเอดส์มากขึ้น อีกทั้งยังมีความกลัวในเรื่องโรคเอดส์ อันจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์ต่อไป เพราะ เมื่ออย่างเข้าสู่วัยรุ่นก็จะนำไปสู่พฤติกรรมที่เสี่ยงมากขึ้น เช่น การมีเพศสัมพันธ์, การเสพยาเสพติด, ปัญหาโสเภณีเด็ก ดังนั้นจึงควรมาช่วยกันรณรงค์ให้มีการศึกษาให้ทั่วถึงและสูงยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นนึ่งกาศสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งจะเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทต่อวัยรุ่น อย่างไรก็ตามของชีวิตวัยรุ่นนั้น บางคนเปรียบเปรยให้เป็นเหมือนกับทางโค้ง อันหมายถึงว่า อันตรายอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้หากไม่ระมัดระวังในการใช้ชีวิตก็จะหลุมโค้งขอบถนนไปจนยากจะแก้ไข มีหลายสิ่งแปลกใหม่และเป็นประสบการณ์ที่อยากหรืออยากลองสำหรับคนในวัยนี้ บางสิ่งจัดอยู่ในขั้นเสี่ยง หากไม่มีหรือไม่พยามยามจะหาความรู้ให้เพียงพอกับการป้องกัน ยิ่งในยุคเอดส์ระบาดอย่างทุกวันนี้ วัยรุ่นนับเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง เพราะเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตวิญญาณพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นจะมีผลต่อการสร้างรูปแบบพฤติกรรมเมื่อเป็นผู้ใหญ่ จึงมีการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์และเพศศึกษาแก่คนกลุ่มนี้อย่างเป็นทางการเป็นเป้าหมายสำคัญ กระนั้นก็ตามจำนวนวัยรุ่นผู้ติดเชื้อเอดส์ก็ยังมีอยู่ แม้จะมีการให้ความรู้เรื่องเอดส์และการป้องกันเข้าไปในสถานศึกษาเป็นอย่างมากแล้วก็ตาม เพียงการให้การศึกษาและข้อมูลต่าง ๆ คงไม่เพียงพอสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ แต่จะต้องมองไปถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมและจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทต่อวัยรุ่นจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นได้ถูกจุดมากขึ้น ในผลการวิจัยครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นมีการเลือกใช้ช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจจนสู่การนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปนี้

1. ในด้านสื่อมวลชนซึ่งเป็นเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับช่องทาง ผู้วิจัยได้พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับช่องทางการสื่อสารหลายๆช่องทางในการนำเสนอข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ สื่อโทรทัศน์มีบทบาทมากที่สุด รองลงมาคือสื่อบุคคล โทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากจนก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความพึงพอใจจนนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการป้องกันตนเองและผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์ได้ถูกต้อง เมื่อศึกษาลึกลงไปถึงสิ่งที่กลุ่มวัยรุ่นนึ่งกาศสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต้องการจากสื่อมวลชนโดยละเอียดแล้วมีข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกคือวัยรุ่นกลุ่มนี้มีความพึงพอใจในข่าวสารประเภทบันเทิง คณิตศาสตร์ ร้องเพลง และรายการเด็กประเภทการ์ตูน เมื่อผลการวิจัยได้ชี้แนะแล้ว ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ก็ควรจะมีการร่วมมือโดยมีการสอดแทรกความรู้ และ

การณรงค์เรื่องโรคเอดส์ออกมาสู่ผู้รับสารในรายการที่มีเนื้อหาบันเทิง การ์ตูน เช่นผลิตรายการเพลงโดยเชิญนักร้องวัยรุ่นฮอตนิฮมา แล้วสอดแทรกเนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ลงไป จากผลการวิจัยในสวนความรู้เรื่องโรคเอดส์ วัยรุ่นกลุ่มนี้จะตอบคำถามเรื่องอาการของโรคเอดส์และวิธีที่สามารถเป็นโรคเอดส์ได้นั้น เป็นกลุ่มคำถามที่ตอบผิดค่อนข้างมาก ดังนั้นเวลาสอดแทรกเนื้อหาเรื่องโรคเอดส์จึงควรเน้นความรู้ตรงนั้นมากๆ หน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนก็ควรที่จะประสานความร่วมมือควบคุมสื่อที่มีเนื้อหาเป็นพิษเป็นภัยต่อกลุ่มวัยรุ่น พร้อมทั้งให้การสนับสนุนทั้งทางด้านนโยบายและทุนทรัพย์สำหรับรายการที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อวัยรุ่น ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักจะผลิตรายการเอาใจตลาดโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพหรือผลกระทบที่จะตามมา ทำให้รายการโทรทัศน์ที่มีอยู่ในปัจจุบันเต็มไปด้วยเนื้อหาที่ขาดคุณภาพ และมีผลในด้านลบต่อจิตใจของผู้รับสารไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาประเภทลึกลับ ฆาตกรรม ภูติผีปีศาจ ซึ่งล้วนแต่มีความก้าวร้าวแฝงอยู่ วัยรุ่นเมื่อได้รับการกระตุ้นจากสื่อก็มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวตามไปด้วย ดังนั้นการแก้ไขปัญหานี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายด้วยกัน

ในส่วนของอื่นๆไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล วิทยุ นิตรสาร แผ่นโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร เป็นสื่อที่สามารถณรงค์เรื่องโรคเอดส์ได้เช่นกัน โดยเฉพาะสื่อบุคคลและวิทยุเป็นสื่อที่ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวัยรุ่นสามารถรับสารแล้วนำไปใช้ประโยชน์จากโรคเอดส์ได้จริงรองจากสื่อโทรทัศน์ แต่ผู้วิจัยไม่ได้ทำการวิจัยต่อให้ลึกซึ้ง ดังนั้นหากท่านผู้อ่านท่านใดสนใจในหัวข้อนี้ก็ใคร่เสนอแนะให้ทำวิจัยต่อในสื่ออื่นๆต่อไปเพื่อเปรียบเทียบกัน

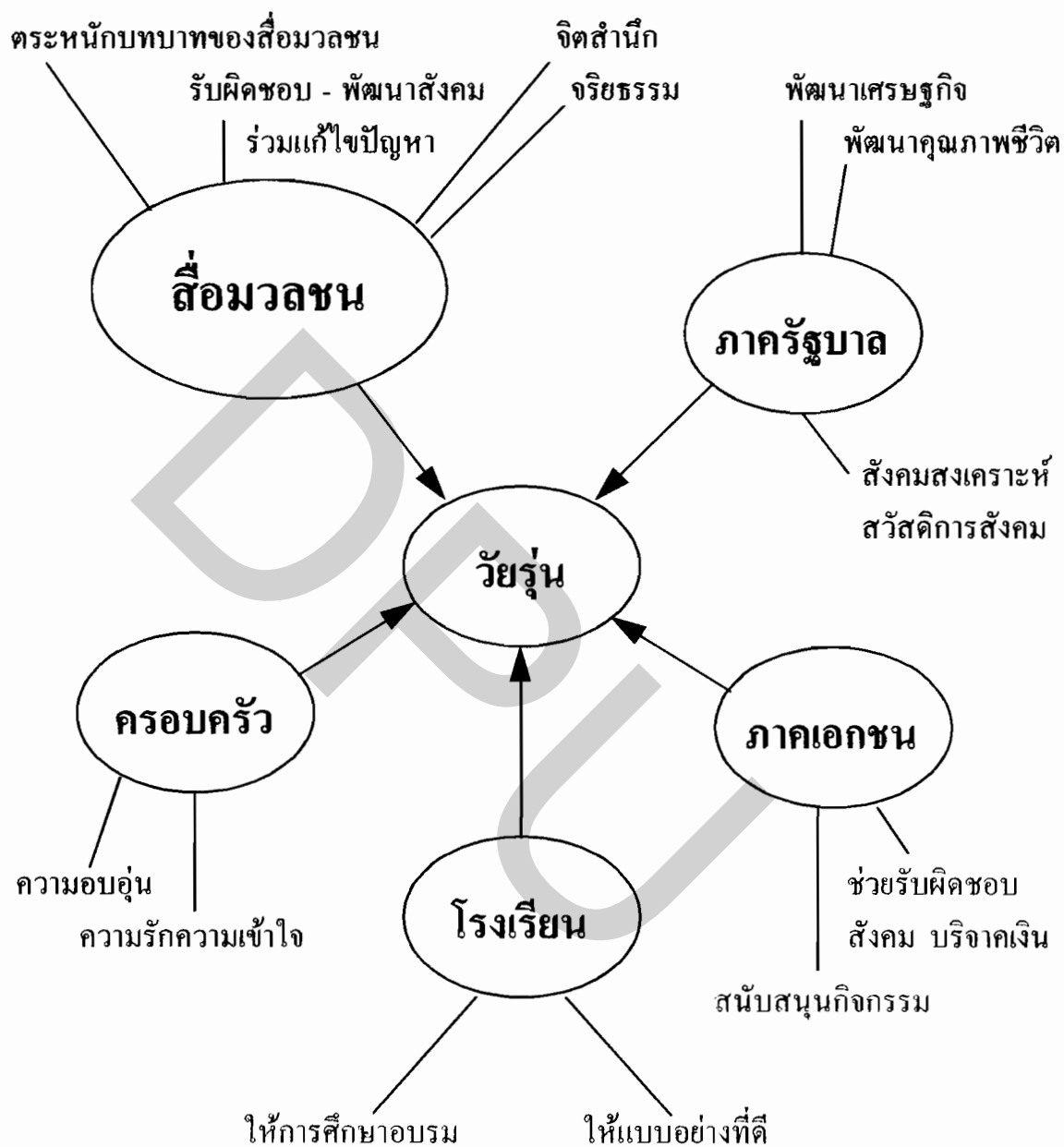
2. สถาบันครอบครัวซึ่งในทางสังคมศาสตร์เรียกว่า "กลุ่มปฐมภูมิ" นั้นมีบทบาทในด้านพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นสูงมาก วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มออกห่างจากพ่อแม่ออกมาบ้าง เนื่องจากเริ่มมีเพื่อนมีสังคมนอกบ้าน ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองไม่เข้าใจก็มักจะเกิดความขัดแย้งขึ้น ความขัดแย้งที่ว่านี้ส่วนใหญ่มาจากการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองขาดการศึกษา ขาดความรู้ในเรื่องพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น หรือพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องทำงานแบบหาเช้ากินค่ำเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องใช้เวลากับการทำมาหากินจนต้องปล่อยปละละเลยและขาดความเข้าใจในตัววัยรุ่น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องในกระบวนการสังคมประภคซึ่งสามารถนำไปสู่การกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับวัยของวัยรุ่นจนต้องถูกส่งตัวมาอยู่ที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เพื่อปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้น การแก้ปัญหานี้ค่อนข้างจะเป็นเรื่องใหญ่ เนื่องจากจะต้องแก้จากต้นตอของปัญหา ซึ่งได้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มคนที่มีรายได้น้อย

การพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาด้านการศึกษาให้ทั่วถึง มีการส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มั่นคงปลอดภัยและอบอุ่น โดยมีการจัดวันครอบครัวอบอุ่นขึ้น ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กก็ควรจะมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กเป็นระยะๆ เป็นการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึก ความต้องการที่แท้จริงของเด็ก เป็นการลบล้างข้ออ้างให้เด็กวัยรุ่นได้รู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ จะได้เล่าปัญหาที่ต้องการให้ผู้ที่เข้าใจได้ช่วยแก้ไขจนสามารถปรับตัวให้เข้าไปอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งและปลอดภัย จวบจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ต่อไป

3. ในด้านการสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์กีฬา ศูนย์กิจกรรมเยาวชน เพื่อให้วัยรุ่นได้มีทางเลือกอื่นนอกเหนือไปจากการใช้สื่อมวลชน สามีเวลาว่าง ทำให้วัยรุ่นไม่ใช้เวลากับสื่อมวลชนมากเกินไป วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพลังงานเหลือ เพื่อต้องการแสดงออกให้สังคมยอมรับ ดังนั้นจึงควรมีสถานที่จัดกิจกรรมให้วัยรุ่นได้แสดงออกตามความต้องการโดยไม่มีพิษภัย เช่น การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เล่นกีฬา ร้องเพลง เล่นดนตรี นอกจากนั้นยังเปิดโอกาสให้กลุ่มวัยรุ่นได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น มีการจัดสวนหย่อมพักผ่อนขึ้นในศูนย์เยาวชน ศูนย์เยาวชนก็จัดหน่วยจิตบำบัดขึ้นโดยมีนักจิตวิทยาอยู่ประจำ คอยให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้องให้กับวัยรุ่นและเก็บข้อมูลวัยรุ่นเป็นความลับเพื่อให้วัยรุ่นเกิดความไว้วางใจ กล้าที่จะมาปรึกษา ที่ศูนย์เยาวชนก็จัดให้มีสถานฝึกอาชีพเพื่อให้วัยรุ่นใช้เวลาว่างมีอาชีพเล็กๆ น้อยๆ สามารถมีรายได้อีกหรือครอบครัวได้ด้วย และที่ศูนย์เยาวชนอาจจะจัดให้มีการฟังธรรมะนั่งสมาธิในวันหยุดด้วยเพื่อขัดเกลาจิตใจให้สะอาด จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความสำคัญกับเยาวชน ซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอันใกล้ ถ้าผู้ใหญ่มีประสิทธิภาพ ประเทศชาติก็จะเจริญมั่นคงยิ่งขึ้นต่อไปแน่นอน

4. ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการเข้า-ออกของเด็กทุกวัน ดังนั้นจำนวนประชากรก็มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆวัน บุคคลใดที่สนใจจะทำวิจัยในหัวข้อคล้ายๆกันนี้ก็อาจจะทำได้ในอีก 2-3 ปีข้างหน้า หรืออาจจะทำการวิจัยได้ในปัจจุบันโดยศึกษาในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในต่างจังหวัด ซึ่งอาจจะได้ผลการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป

ภาพที่ 5

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- เต็มศรี ชำนิจารกิจ. สถิติประยุกต์ทางการแพทย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2537.
- ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ,
2525.
- ปริญญ์ ปราชญานพร. สื่อมวลชนทำให้เด็กเสียคนหรือไม่?. กรุงเทพฯ: บิ๊คเอเชนส์, ม.ป.ป.
- พีระ จิโรโสภณ. ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2529.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การสื่อสาร. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2532.
- วัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์. เด็กที่ถูกลืมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์, 2531.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. เอกสารการสอนชุดวิชาหลัก
และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: 2529.
- สุชา จันท์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- อนันต์ ศรีโสภา. เทคนิคการสัมภาษณ์อย่าง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524.

ประเภทเอกสาร

กองสุขศึกษา, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. "รายงานผลการสำรวจการทดสอบข้อความโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การป้องกันโรคเอดส์ เทยวโสภณี่ นิตยาเสพติดจะเสี่ยชีวิต คัวยเอดส์." วารสารเพื่อสุขภาพ. 6,4. กรกฎาคม-สิงหาคม 2533.

คณะกรรมการส่งเสริมศิลปกรรมและจิตใจภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. "เพื่อเด็กไทย หัวใจของชาติ". วารสารภาสังคมสงเคราะห์. 12,1. มกราคม-กุมภาพันธ์ 2522.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. "โรคเอดส์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ" วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 29,6. พฤศจิกายน - ธันวาคม 2535.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. "รายงานผลการศึกษาเรื่องการประเมินเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์การป้องกันโรคเอดส์" วารสารเพื่อสุขภาพ. 6,5. กันยายน-ตุลาคม 2533.

สมประสงค์ ศุภะวิท. "ปัญหาทางจิตเวชเกี่ยวกับยาเสพติดและโรคเอดส์" วารสารกองจิตเวชและประสาทวิทยาโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า. 14,2. มีนาคม-เมษายน 2535.

เสริน ปุณณะหิตานนท์. "อิทธิพลของสื่อมวลชนในปัญหาอาชญากรรม" วารสารสังคมศาสตร์. 1,2. กรกฎาคม 2504.

องค์การแคร์นานาชาติประเทศไทย. "รายงานการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับโรคเอดส์" วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อม. 4,1. มกราคม 2534.

Bradley S. Greenbery and Hideya Kumara, "National Sample Predictors of Mass Media Use", Journalism Quarterly Vol.45 (1968) : 641.

Gantz, W. "How Uses and Gratifications Effect Recal of Television News." Journalism Quarterly Vol.55 (1978):664-672, 681.

Standford, S.W. "Prediction Favarite TV Program Gratification from General Orientations." Communication Research 11: (October 1984): 519-536.

วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- กนกรัตน์ สุทธวิมลนะ. "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์กับความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงโสเภณี อ.หาดใหญ่." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. "การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสาร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอยู่ร่วมกัน ระหว่างผู้ติดเชื้อเอดส์ในระยะที่ไม่มีอาการกับครอบครัว." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. "ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับโรคเอดส์ของกลุ่มบุคคลอาชีพให้ บริการ." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.
- นางลักษณ์ เอมประดิษฐ์. "บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์และบริการทางสังคมสงเคราะห์ต่อ ผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อโรคเอดส์." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ล้ำค่า โปธิ์กระจำง. "การใช้และความพึงพอใจจากสื่อของเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรม เปียงเบน." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- วรรณภา อนุสันติ. "ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการพยาบาลผู้ป่วยโรคเอดส์ วิทยาลัยมิชชั่น." กรุงเทพมหานคร: 2535.
- ศิวลี สระตันดี. "การสำรวจความสนใจทางสังคมของเด็กวัยรุ่น." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508.
- สุกัญญา ตีระวิษและนันทริกา คุ่มไพโรจน์. "อิทธิพลของสื่อต่อเด็กในกรุงเทพมหานคร." สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติสำนักงานสภานายกรัฐมนตรี, 2523.
- สมจิต วัฒนาศยากุล. "วิเคราะห์เกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน." วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- อัจฉรา กอแก้วเกษรา. "การประมาณค่าใช้จ่ายต่อโครงการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ที่ศูนย์ กามโรคเขต 3 ชลบุรี." ชลบุรี: 2531.

Books

- Elihu, Katz. Jay G. Blumler and Micheal Gurvitch, "Utilization of Mass Communication by the individual in the Uses of Mass Communication Current Perspectives on Gratification Research." Vol 111, ed, Beverly-Hills: Sage, 1974.
- Furu, T. The Function of Television for Children and Adolescents. Tokyo: Sophia University. Press, 1971.
- Joseph T, Klapper. The Effect of Mass Communication. New York: 1960.
- Katz, Blumler and Gurvitch. Utilization of Mass Communication. Beverly Hill: 1974.
- Lennart, Weibull. Structural Factors in Gratification in media Gratification Research, Beverly-Hill: 1985.
- Mclead and O'Keefe, "Socialization Perpective", in Kline and Tichener (London : Sage Publications, 1972), 126.
- Palmgreen and Rayburn. Expectancy-Value, Beverly-Hill: 1985.
- Rosengren, K.E; Wenner, L.A; and Palmgreen, P. Media Gratification Research Current Perspectives. Beverly-Hills: Sage, 1985.

กรม
การ
การ
การ

ภาคผนวก

แผนก ก.
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่น
สังกัดสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวท่านและความสัมพันธ์ของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากข่าวสารเรื่องโรคเอดส์จากสื่อต่าง ๆ คำถามในแบบสอบถามชุดนี้ไม่ได้วัดว่าผู้ตอบเป็นคนดี, ไม่ดี, ฉลาด, ไม่ฉลาด, ถูก, ผิด โดยคำตอบของทุกคนจะถูกนำมาพิจารณาโดยรวมเพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยอย่างมีเหตุผล คำตอบจะไม่มีผลเสียและข้อผูกมัดใด ๆ ต่อผู้ตอบทั้งสิ้น ดังนั้นจึงขอความร่วมมือให้ผู้ตอบได้ตอบตามความเป็นจริงมากที่สุด รวมทั้งระบุชื่อผู้ตอบในแบบสอบถามด้วย

แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจในสื่อที่ได้รับเกี่ยวกับโรคเอดส์ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
3. ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์
4. ข้อมูลเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. ก่อนตอบ กรุณาอ่านคำถามให้เข้าใจ ถ้าคำถามข้อใดคุณไม่เข้าใจโปรดขอคำอธิบายจากเจ้าหน้าที่ผู้แจกแบบสอบถาม
2. ให้เลือกคำตอบที่ตรงกับคำตอบในใจคุณมากที่สุดคำตอบเดียว
3. หากคำตอบที่มีให้เลือก ทำให้คุณรู้สึกลังเล โปรดเลือกคำตอบที่ใกล้เคียงคำตอบในใจมากที่สุด
4. คำถามบางข้อเปิดโอกาสให้คุณตอบคำตอบอื่น ที่คำตอบไม่ได้ระบุให้กาเครื่องหมาย / ในช่องหน้าข้อ "อื่น ๆ" และอธิบายคำตอบของคุณลงในช่องว่างด้านหลัง
5. โปรดตอบให้ครบทุกข้อคำถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง และโปรดกรอกข้อความที่เป็นจริงลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้สมบูรณ์

ชื่อผู้ตอบ.....	สำหรับผู้วิจัย		
ชื่อเจ้าหน้าที่ผู้แจกแบบสอบถามหรือผู้สัมภาษณ์.....	1	2	3
	[ ]	[ ]	[ ]
	หมายเลขแบบสอบถาม		
1. เพศ	4		
[ ] 1. ชาย [ ] 2. หญิง	[ ]		
2. อายุ	5		
[ ] 1. 11-13 ปี [ ] 2. 14-16 ปี	[ ]		
[ ] 3. 17-19 ปี	[ ]		
3. การศึกษาในปัจจุบัน	6		
[ ] 1. ประถม [ ] 3. วิชาชีพ	[ ]		
[ ] 2. มัธยมศึกษา [ ] 4. ไม่เคยเรียน	[ ]		
4. ท่านเข้ามาอยู่ที่บ้านนี้เป็นครั้งที่เท่าไร ?	7		
[ ] 1. ครั้งแรก [ ] 2. ครั้งที่ 2	[ ]		
[ ] 3. ครั้งที่ 3 [ ] 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....	[ ]		
5. ฐานะทางบ้าน	8		
[ ] 1. ค่อนข้างลำบากและขาดแคลน	[ ]		
[ ] 2. ปานกลาง [ ] 3. ร่ำรวย	[ ]		

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ   **ความพึงพอใจในสื่อที่ได้รับเกี่ยวกับโรคเอดส์ในสถาน**
คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามให้เข้าใจแล้วจึงตอบคำถามโดยการเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง
ทางขวามือเพียงช่องเดียวที่ท่านเห็นว่าตรงกับความรู้สึกหรือเป็นจริงมากที่สุด โดยใช้
เกณฑ์การพิจารณาแต่ละข้อดังนี้

- (1) หมายถึง ระดับความชอบหรือระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด
- (2) หมายถึง ระดับความชอบหรือระดับความเห็นด้วยน้อย
- (3) หมายถึง ระดับความชอบหรือระดับความเห็นด้วยปานกลาง
- (4) หมายถึง ระดับความชอบหรือระดับความเห็นด้วยมาก
- (5) หมายถึง ระดับความชอบหรือระดับความเห็นด้วยมากที่สุด

	มี (2)	ไม่มี (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
1. ที่ ๆ ท่านอาศัยอยู่ มีโทรทัศน์หรือไม่			9 [ ]
2. ที่ ๆ ท่านอาศัยอยู่มีเครื่องเล่นวีดีโอเทปหรือไม่			10 [ ]
3. ที่ ๆ ท่านอาศัยอยู่มีวิทยุให้ฟังหรือไม่			11 [ ]
4. ที่ ๆ ท่านอาศัยอยู่มีหนังสือพิมพ์, นิตยสารให้อ่านหรือไม่			12 [ ]

	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
1. ท่านใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใดกับสื่อ ต่อไปนี้ในบ้านของท่าน						13
1.1 โทรทัศน์						[ ]
1.2 วิทยุเทป						14
1.3 ฟังวิทยุ						[ ]
1.4 อ่านหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร						15
2. เนื้อหาข่าวสารและรายการประเภท ไหนที่ท่านชื่นชอบ						[ ]
2.1 ข่าวสารที่ให้สาระความรู้ เช่น ข่าว สารคดี						17
2.2 รายการเด็ก เช่น การ์ตูน						[ ]
2.3 ข่าวสารประเภทตลก ขบขัน เบาสมอง						18
2.4 เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับชีวิตจริง รันทศ โศรกเศร้า						[ ]
2.5 เนื้อหาที่ตื่นเต้นระทึกใจ เช่น กีฬา, ผจญภัย, สงคราม						19
						[ ]
						20
						[ ]
						21
						[ ]

	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
2.6 เนื้อหาที่น่ากลัว สดุดสอง ลูกลับเซฮาขวัญ						22 [ ]
2.7 รายการบันเทิง คนตรี, ร้องเพลง						23 [ ]
2.8 รายการเกี่ยวกับกามารมณ์ที่ให้ อารมณ์ทางเพศ						24 [ ]
3. ในปัจจุบันมีการรณรงค์ป้องกันโรค เอดส์ผ่านสื่อมวลชนกันมาก ท่านคิดว่า สื่อชนิดใดที่น่าเสนอข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโรคเอดส์มากที่สุด						25
3.1 สื่อโทรทัศน์						[ ]
3.2 สื่อวิทยุ						26 [ ]
3.3 หนังสือพิมพ์						27 [ ]
3.4 นิตยสาร						28 [ ]
3.5 สื่อบุคคล (วิทยากร และครูที่สอน ท่าน)						29 [ ]
3.6 นิทรรศการ แผ่นโปสเตอร์, สไลด์						30 [ ]

	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
4. สื่อชนิดใดที่ให้ความรู้เกี่ยวกับโรค เอดส์ให้ท่านได้เข้าใจมากที่สุด						31
4.1 โทรทัศน์						[ ]
4.2 วิทยุ						32
4.3 หนังสือพิมพ์						[ ]
4.4 นิตยสาร						33
4.5 สื่อบุคคล (วิทยากร และครูที่สอน ท่าน)						[ ]
4.6 นิตรรศการ แผ่นโปสเตอร์ สไลด์						34
5. หลังจากติดตามข่าวสารเกี่ยวกับ โรคเอดส์จากสื่อต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ท่านพึงพอใจกับการรับข่าวสารเรื่อง โรคเอดส์มากน้อยเพียงใด						35
6. ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ที่ท่านได้รับ ได้ทำให้เกิดการรับรู้เข้าใจ และนำ ไปสู่การปฏิบัติตนได้ถูกต้อง						[ ]
						36
						37
						[ ]
						38
						[ ]

	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
7. ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ที่ท่านได้รับ สร้างความสับสนกล้วมากกว่าจะ เข้าใจหลักการปฏิบัติ						39 [ ]
8. ท่านคิดว่าข่าวสารจากสื่อชนิดใดที่ เหมาะสมและสร้างความพึงพอใจกับ ท่านมากที่สุดที่เกี่ยวกับโรคเอดส์						40 [ ]
8.1 โทรทัศน์						41 [ ]
8.2 วิทยุ						42 [ ]
8.3 หนังสือพิมพ์						43 [ ]
8.4 นิตยสาร						44 [ ]
8.5 สื่อบุคคล (วิทยากร และครูที่สอน ท่าน)						45 [ ]
8.6 นิทรรศการ แผ่นโปสเตอร์ สไลด์						[ ]

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุด โดยทำเครื่องหมาย (/) หน้าข้อนั้น

<p>1. โรคเอดส์ คืออะไร</p> <p>( ) 1. โรคติดต่อทางเดินหายใจที่ร้ายแรง</p> <p>( ) 2. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ร้ายแรง</p> <p>( ) 3. โรคติดต่อธรรมดาชนิดหนึ่ง</p> <p>( ) 4. ไม่ทราบ</p>	<p>สำหรับผู้วิจัย</p> <p>46</p> <p>[ ]</p>
<p>2. โรคเอดส์ทำให้เกิดอะไรเกี่ยวกับร่างกายในบุคคลที่ติดเชื้อ</p> <p>( ) 1. ภูมิคุ้มกันบกพร่อง ทำให้ติดเชื้อโรคได้ง่าย</p> <p>( ) 2. ร่างกายอ่อนเพลีย</p> <p>( ) 3. เป็นหวัด ท้องเสียเรื้อรัง</p> <p>( ) 4. ถูกทุกข้อที่กล่าวมา</p>	<p>47</p> <p>[ ]</p>
<p>3. โรคเอดส์มีการแพร่เชื้อติดต่อกันได้อย่างไร ?</p> <p>( ) 1. จากถุงเป็นพาหะที่กัดผู้ป่วยที่ติดเชื้อโรคเอดส์</p> <p>( ) 2. จากการใช้น้ำร่วมกับผู้ที่ติดเชื้อเอดส์</p> <p>( ) 3. มีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อเอดส์โดยปราศจากการใช้ถุงยางอนามัย</p> <p>( ) 4. จากการใช้จาน ชาม ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์</p>	<p>48</p> <p>[ ]</p>
<p>4. อาการสำคัญที่แสดงว่าเข้าสู่ระยะของโรคเอดส์เต็มขั้น มีอาการอย่างไร</p> <p>( ) 1. ผมร่วงหมดศีรษะ</p> <p>( ) 2. รับประทานอาหารได้มากผิดปกติ</p> <p>( ) 3. น้ำหนักลดอย่างรวดเร็ว ต่อม้าน้ำเหลืองโต อ่อนเพลีย</p> <p>( ) 4. ปวดหัว ปวดฟัน ความดันโลหิตสูง</p>	<p>49</p> <p>[ ]</p>

<p>5. เลือดบวกลักษณะอย่างไร</p> <p>( ) 1. เลือดที่ ๗ ไป</p> <p>( ) 2. เครื่องหมายกาชาด</p> <p>( ) 3. เลือดที่มีเชื้อไวรัสเอดส์ปนอยู่</p> <p>( ) 4. เลือดที่มีเชื้อวัณโรคปนอยู่</p>	<p>50</p> <p>[ ]</p>
<p>6. คนที่ตรวจพบว่ามีเชื้อเอดส์ควรบริจาคเลือดหรือไม่</p> <p>( ) 1. ควรบริจาคเลือด</p> <p>( ) 2. ไม่ควรบริจาคเลือด</p>	<p>51</p> <p>[ ]</p>
<p>7. เมื่อติดเชื้อเอดส์แล้วควรปฏิบัติตนอย่างไร</p> <p>( ) 1. ดูแลสุขภาพกายและจิตใจให้เข้มแข็งอยู่เสมอ</p> <p>( ) 2. ไปปรึกษาแพทย์และปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด</p> <p>( ) 3. ไม่ใช้แปรงสีฟัน มีดโกนหนวด กรรไกรตัดเล็บ ร่วมกับคนอื่น</p> <p>( ) 4. ถูกทุกข้อที่กล่าวมา</p>	<p>52</p> <p>[ ]</p>
<p>8. โรคเอดส์ติดต่อกันได้ คือ</p> <p>( ) 1. ทางเพศสัมพันธ์</p> <p>( ) 2. ทางเลือด</p> <p>( ) 3. จากแม่ไปยังทารกในครรภ์</p> <p>( ) 4. ถูกทุกข้อที่กล่าวมา</p>	<p>53</p> <p>[ ]</p>

<p>9. โรคเอดส์พบได้กับกลุ่มคนวัยใด</p> <p>( ) 1. วัยเด็ก</p> <p>( ) 2. วัยรุ่น</p> <p>( ) 3. วัยผู้ใหญ่</p> <p>( ) 4. วัยผู้สูงอายุ</p> <p>( ) 5. ทุกวัยที่รับเชื้อเอดส์เข้าสู่ร่างกาย</p>	<p>54</p> <p>[ ]</p>
<p>10. โรคเอดส์พบมากในกลุ่มเสี่ยงกลุ่มใด</p> <p>( ) 1. ชายรักร่วมเพศ</p> <p>( ) 2. หญิงโสเภณี</p> <p>( ) 3. บุคคลเสพยาเสพติด</p> <p>( ) 4. ทุกกลุ่มที่กล่าวมา</p>	<p>55</p> <p>[ ]</p>

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อป้องกันตนเอง และผู้อื่น

	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
1. ท่านคงเคยดูโฆษณาทางโทรทัศน์เกี่ยวกับโรคเอดส์ หรืออ่านพบบทความตามหนังสือ นิตยสาร และข้อความตามแผ่นโปสเตอร์ ท่านรู้สึกว่าจะอยากติดตามต่อเพื่อให้รู้ถึงความเป็นไปของโรคเอดส์						56 [ ]
2. ท่านรู้สึกชอบมากแค่ไหนที่มีบุคลากรมาให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ในบริเวณบ้านที่พักของท่าน						57 [ ]
3. ท่านรู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการที่ได้ดู ได้ฟัง และการเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคลากรที่มาให้ความรู้ที่บ้านของท่าน						58 [ ]
- ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจจากสื่อชนิดใดมากที่สุด ที่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองให้ปลอดภัยจากโรคเอดส์มากที่สุด						59
4. โทรทัศน์						[ ]

	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
4.2 วิทยุ						60 [ ]
4.3 หนังสือพิมพ์						61 [ ]
4.4 นิตยสาร						62 [ ]
4.5 สื่อบุคคล (วิทยากร และครูที่สอน ท่าน)						63 [ ]
4.6 นวัตกรรม แผ่นโปสเตอร์ สไลด์						64 [ ]
5. ปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวนมาก ท่านคิดว่าโรคเอดส์มีผลกระทบต่อ ท่านมากน้อยเพียงใด						65 [ ]
6. ท่านคิดว่าท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธี การป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจาก โรคเอดส์มากน้อยเพียงใด						66 [ ]
7. ถ้าท่านจำเป็นต้องอาศัยร่วมกับบุคคล ที่มีเชื้อเอดส์ ท่านคิดว่า ท่าน สามารถอยู่ร่วมได้โดยเข้าใจวิธีการ ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง						67 [ ]

	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
8. ท่านคิดว่าการตรวจเลือดหาเชื้อไวรัสเอดส์ ก่อนการแต่งงานเป็นสิ่งที่ดี						68 [ ]
9. ถ้าจะต้องมีเพศสัมพันธ์กับใครสักคน ควรถือคติที่ว่า "ปลอดภัยไว้ก่อน" ควรใส่ถุงยางอนามัยถ้าไม่แน่ใจว่ามีเชื้อไวรัสเอดส์หรือไม่ ท่านเห็นด้วยหรือไม่						69 [ ]
10. ถ้าท่านคิดหาสาเหตุชนิดใดโดยยังไม่สามารถเลิกได้ ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ไม่ควรใช้เข็มร่วมกับผู้อื่น						70 [ ]
11. ถ้าท่านตรวจพบว่ามีเชื้อไวรัสเอดส์ ท่านควรบอกคุณนอนของท่าน						71 [ ]
12. ถ้าท่านมีเชื้อไวรัสเอดส์ ท่านไม่ควรจะมีบุตร เห็นด้วยหรือไม่						72 [ ]
13. ถ้าท่านมีเชื้อไวรัสเอดส์ ท่านควรจะดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีอยู่เสมอและพยายามไม่แพร่เชื้อต่อไป						73 [ ]
14. ถ้าท่านมีเพื่อนหรือสมาชิกในบ้านมีอาการของโรคเอดส์ ท่านจะส่งเสริมให้กำลังใจ โดยไม่แสดงกิริยารังเกียจ ท่านทำได้หรือไม่						74 [ ]

	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	สำหรับ ผู้วิจัย
15. การบริจาคเลือด จะปลอดภัย จาก เชื้อโรคเอดส์ 100% ท่านเห็นด้วย หรือไม่						75 [ ]

ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือนมา ณ โอกาสนี้

น.ส.ณิชา ศิริพรภิญโญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์ธุรกิจ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

แผนก ๒.
ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

เอดส์คืออะไร

เอดส์ หมายถึงกลุ่มอาการที่เกิดจากภูมิคุ้มกันของร่างกายเสื่อมลงมาก เนื่องจากร่างกายได้รับเชื้อไวรัสที่เรียกว่า เอช ไอ วี (HIV) หรือเชื้อเอดส์ ทำให้เม็ดโลหิตขาวที่เป็นภูมิคุ้มกันถูกทำลายลงจนร่างกายติดเชื้อโรคอื่น ๆ โดยเฉพาะโรคติดเชื้อฉวยโอกาสหรือโรคแทรกซ้อน และมะเร็งบางชนิดซึ่งไม่พบหรือพบได้น้อยในผู้ป่วยที่มีภูมิคุ้มกันปกติ ด้วยเหตุนี้ผู้ป่วยเอดส์จึงมีอาการแสดงออกของโรคต่าง ๆ เช่น ปอดบวม โรคผิวหนังและอื่น ๆ เป็น ๆ หาย ๆ ถ้าไม่รู้จักปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง ภูมิคุ้มกันจะเสื่อมลงเรื่อย หากไม่ได้รับการรักษาโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ ให้ทันท่วงทีผู้ป่วยจะเสียชีวิต ปัจจุบันยังไม่มียาฆ่าเชื้อเอดส์ หรือวัคซีนที่ป้องกันรักษาเอดส์ให้หายได้

อาการและวงจรของเอดส์

เมื่อได้รับเชื้อเอดส์เข้าไปในร่างกายในระยะแรกอาจจะยังตรวจไม่พบ เมื่อเวลาผ่านไป 3 เดือนแล้ว จะตรวจได้ว่ามีร่องรอยการได้รับเชื้อเอดส์หรือมีเลือดบวกเอดส์จนถึงระยะนี้จะยังไม่ปรากฏอาการ กล่าวคือ การสังเกตลักษณะภายนอกจะบอกไม่ได้ว่าใครได้รับเชื้อเอดส์ ดังนั้น คนที่แข็งแรงอาจมีเชื้อเอดส์อยู่ในตัวและแพร่เชื้อให้ผู้อื่นได้ประมาณ 5 ปีหลังจากติดเชื้อเอดส์ บางคนก็จะเริ่มมีอาการของเอดส์บ้าง หรือมีอาการเอดส์อ่อนอยู่ราว 3 - 5 ปี ก่อนจะกลายเป็นเอดส์เต็มขั้น

คนที่เป็นเอดส์เต็มขั้นจะมีอาการของโรคติดเชื้อต่าง ๆ และโรคแทรกซ้อนหลังจากวินิจฉัยว่าเป็นเอดส์เต็มขั้นแล้ว ผู้ป่วยจะเสียชีวิตภายใน 2 - 3 ปี แต่อย่าไปวิตกกังวลว่า อาการเจ็บไข้ได้ป่วยที่เราทุกคนเป็นกันเป็นครั้งคราวจะเป็นอาการของเอดส์ ถ้าสงสัยให้ปรึกษาแพทย์

การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อชีวิตเด็ก ๆ เป็นอย่างมาก เด็ก ๆ หลายคนจะได้รับเชื้อไวรัส HIV จากแม่ผู้ที่มีเชื้อนี้อยู่แล้ว โดยถ่ายทอดทางสายเลือดและเด็ก ๆ เหล่านี้ก็ต้องเสียชีวิตจากการเป็นเอดส์ในระยะเวลาต่อมา ถึงแม้ว่าเด็กบางคนจะรอดพ้นจากการติดเชื้อ HIV จากแม่ของพวกเขาที่มีเชื้อ HIV อยู่ แต่ในที่สุดพวกเขาจะต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า (หมายถึง เด็กที่แม่ตายจากการเป็นเอดส์) ในขณะที่พวกเขายังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ การคาดประมาณเกี่ยวกับเอดส์ในเด็ก จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในอนาคต เพื่อที่จะกำหนดแผนหรือโครงการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในเด็กไทยต่อไป

จากผลการศึกษาการคาดประมาณพบว่า เด็กและทารกจะตายจากการเป็นเอดส์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระหว่างปี 2539 - 2543 โดยคาดประมาณว่าพอสิ้นปี 2543 จะมีเด็กเสียชีวิตจาก โรคเอดส์ 75,000 คน การเพิ่มขึ้นของการเสียชีวิตในเด็กและทารกจากการเป็นโรคเอดส์ จะส่งผลให้อัตราการตายที่ลดต่ำลงจากหลายทศวรรษที่ผ่านมาเปลี่ยนแปลง จุดเปลี่ยนแปลงของอัตราการตายนี้พบว่าจะอยู่ประมาณ 2539 โดยอัตราการตายจะเริ่มเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2539 - 2543

ทั้งนี้คาดประมาณว่าจะมีเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีลงไป จำนวน 86,000 คน จะเป็นเด็กกำพร้าอันเนื่องมาจากแม่เป็นโรคเอดส์และเสียชีวิต เมื่อสิ้นปี 2543 และจะมีเด็กอีกประมาณ 350,000 คนเป็นอย่างน้อยที่เสี่ยงต่อการเป็นเด็กกำพร้า

เอดส์ติดต่อได้อย่างไร

โรคเอดส์ติดต่อกันได้หลายทาง ที่พบบ่อยและที่สำคัญที่สุดคือ

1. ร่วมเพศกับผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อ แม้จะไม่มีอาการ
2. ใช้นิ้วและกระบอกฉีดยาที่ไม่ได้ฆ่าเชื้ออย่างถูกต้องร่วมกับผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อเอดส์ แม้จะไม่มีอาการ โดยเฉพาะผู้ติดเชื้อเส้นตีดชนิดฉีดเข้าเส้น
3. รับการถ่ายเลือดหรือผลิตภัณฑ์เลือดจากผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อเอดส์
4. ติดเชื้อขณะอยู่ในครรภ์หรือขณะคลอดจากแม่ที่มีเชื้อเอดส์

โรคเอดส์ไม่ติดต่อทางใดบ้าง

ยังไม่ปรากฏว่ามีการติดต่อทาง

1. ทางหายใจ ไอ จามรดกัน
2. ทางอาหาร น้ำดื่ม
3. การคบหาสมาคมกับผู้ป่วยอย่างธรรมดา
4. การจูบกันอย่างธรรมดา
5. การถูกแมลงที่กัดหรือดูดกินเลือด เช่น ยุง หรือแมลงอื่น ๆ

อาการที่เตือนว่าอาจจะเป็นโรคเอดส์

เมื่อได้รับเชื้อ ระยะแรกอาจไม่มีอาการอะไร หรือมีเพียงไข้ต่ำ ๆ อยู่ 2-3 วันก็หาย (แต่ก็สามารถแพร่เชื้อไปให้ผู้อื่นได้)

อาการเตือน 10 ประการที่สงสัยว่าอาจเป็นโรคเอดส์

1. ค่อมน้ำเหลืองโตทั่ว ๆ ไป นานเกิน 3 เดือน
2. น้ำหนักลงมากกว่าร้อยละ 10 ของน้ำหนักตัวอย่างรวดเร็ว
3. มีก้อนหรือผื่นสีแดงปนม่วงแก่เกิดขึ้นตามตัวและโตขึ้นเรื่อย ๆ
4. เบื่ออาหารและเหนื่อยง่ายมาเกิน 3 เดือน
5. มีไข้เกิน 37.8 องศาเซลเซียส เป็นพัก ๆ หรือติดต่อกันเกิน 3 เดือน
6. ไอเรื้อรังเกิน 3 เดือน
7. อูจจาระร่วงเรื้อรังนานเกิน 3 เดือน
8. เป็นแผลเรื้อรังชนิดลุกลามนานเกิน 1 เดือน
9. มีอาการแขนหรือขาไม่มีแรง หรือทำงานไม่ประสานกัน หรือชัก
10. เป็นฝ้าขาวในปากนานเกิน 3 เดือน

แต่ผู้ที่มีอาการอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวไม่ใช่ว่าจะเป็นโรคเอดส์ทุกรายจนกว่าจะได้รับการตรวจเลือดเพื่อตรวจหาการติดเชื้อไวรัสเอดส์ ถ้าพบว่า "เลือดเอดส์บวก" แสดงว่าบุคคลดังกล่าวติดเชื้อเอดส์แล้ว

ทำอย่างไรถึงจะไม่ใช่เอดส์

เชื้อไวรัสเอดส์ไม่ติดต่อทางการดำรงชีวิตประจำวัน แต่ติดต่อได้ทางเลือด ทางน้ำอสุจิ และของเหลวในช่องคลอด จึงไม่ควรกังวลหรือกลัวจนเกินเหตุไป โรคเอดส์สามารถป้องกันได้โดย

1. มีเพศสัมพันธ์กับคู่วิดของตนเพียงคนเดียว
2. พยายามหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์กับชาวต่างชาติ หรือผู้ติดเชื้อเอดส์หรือกลุ่มเสี่ยงต่อการติดโรค
3. ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือโสเภณี
4. ใช้เข็มฉีดยาและกระบอกฉีดยาเพียงครั้งเดียวไม่ใช้ซ้ำอีกหรือร่วมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติด

5. ออ้ารับบริการฝังเข็ม สักผิวหนังหรือเจาะหู ด้วยเข็มที่ไม่สะอาดหรือไม่ได้ฆ่าเชื้อ
6. ออ้าใช้แปรงสีฟัน มีดโกนหรือของใช้ที่ทำให้เกิดรอยถลอกบนผิวหนังร่วมกับผู้อื่น

การอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์อย่างปลอดภัย

เราสามารถอยู่ร่วมห้อง ร่วมบ้าน ร่วมที่ทำงาน ร่วมสังคมกับผู้ติดเชื้อเอดส์ได้โดยไม่ติดเอดส์จากคนเหล่านี้ ถ้าเราไม่มีเพศสัมพันธ์ หรือฉีดยาเสพติดโคไซใช้เข็มและกระบอกฉีดยาเสพติดร่วมกับคนเหล่านี้ และระมัดระวังออ้าให้ถูกเลือดหรือน้ำหลังทุกชนิด ถ้าจำเป็นต้องสัมผัสกับเลือดหรือน้ำหลัง ควรใส่ถุงมือหรือถุงพลาสติกทุกครั้ง

การรักษา

เมื่อมีเลือดบวกเอดส์ควรปรึกษาแพทย์ ถ้ามีอาการแสดงแล้วควรรีบไปหาแพทย์เพราะมีอาการจำนวนมากรักษาได้ และมีสารป้องกันการติดเชื้อของอาการหลายอย่างได้ แต่ทั้งนี้ต้องรู้จักวิธีปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง เพราะจะช่วยให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้อีกนาน

ปัจจุบัน ยาด้านเอดส์มีราคาแพงมาก และไม่ได้มีประสิทธิภาพที่จะรักษาเอดส์ให้หายได้ ไม่ควรจะหลงคำโฆษณาชวนเชื่อว่ามียาที่ชาวบ้านบอกต่อกันมาว่ารักษาเอดส์ได้ จะเสียเงินโคไซใช้เหตุ ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนที่มีประสิทธิภาพสำหรับป้องกันและรักษาเอดส์ได้ผล จะมีการศึกษาวิจัยในอนาคตอันใกล้ แต่จะทราบว่าจะไม่ได้ผลหรือได้ผลกี่ครั้งอีก 5 - 10 ปีข้างหน้า ไม่ควรจะมี ความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ควรจะรู้จักปฏิบัติตัวให้ถูกต้องมากกว่า

วิธีปฏิบัติตัวถ้ามีเลือดบวกเอดส์

การตรวจพบเลือดบวกเอดส์ หรือการเป็นผู้ติดเชื้อเอดส์โดยไม่มีอาการนั้น คุณอาจจะไม่กลายเป็นเอดส์เต็มขั้นก็ได้ เพราะจากการศึกษาใน 10 ปีที่ผ่านมา ผู้ที่มีเลือดบวกเอดส์จะเป็นเอดส์เต็มขั้นได้ประมาณร้อยละ 50 ถ้าขณะที่คุณมีเลือดบวกเอดส์โดยไม่มีอาการ ต้องปฏิบัติตัวดังต่อไปนี้

1. ไม่รับเชื้อเอดส์เพิ่มขึ้นอีก งดการมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่น เพราะคุณจะไม่มียาปราบ เลสว่าคุณมีเพศสัมพันธ์ด้วยนั้น มีเชื้อเอดส์หรือไม่ สำหรับชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว หากภรรยาอม ให้ร่วมเพศด้วย คุณต้องใส่ถุงยางอนามัยให้ถูกวิธีทุกครั้ง นอกจากนั้นก็ควรงดการฉีดยาเสพติด ใน

กรณีทั้งสามมีและภรรยาติดเอดส์แล้วก็จำเป็นต้องใส่ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ต่างฝ่ายต่างเพิ่มเชื้อเอดส์ให้กันและเชื้อเอดส์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจะเร่งทำลายเม็ดโลหิตขาวที่เป็นภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะทำให้ทั้งสองฝ่ายมีอาการเอดส์เร็วขึ้นอีก

2. กำลังใจดีและเข้มแข็ง สิ่งนี้สำคัญมากคุณต้องพยายามปรับใจให้ได้ว่าสิ่งที่ผ่านมาก็ให้ผ่านไปหางานหาการทำ จะได้ไม่มีเวลาคิดมาก ผิดสมาธิ ทำให้จิตสงบไม่เครียด และไม่ซึมเศร้า เพราะภาวะซึมเศร้าทำให้ภูมิคุ้มกันต่ำลง

3. บำรุงร่างกายให้แข็งแรง

- ทานอาหารทุกชนิดให้พอเพียง งดของมีนมเมาททุกชนิด งดบุหรี่
- ออกกำลังกายสม่ำเสมอ ถ้าสามารถจะออกกำลังกายได้
- พักผ่อนให้เพียงพอ

4. ลดภาวะการติดเชื้อโรคตัวอื่นเช่น

- อยู่ในที่อากาศถ่ายเทได้ เพราะวัณโรคและโรคติดเชื้อทางเดินหายใจมีมากในแหล่งที่แออัด ถ้าจะต้องทำงานที่มีฝุ่นผง ควรหาผ้าปิดปาก ปิดจมูก
- งดอาหารที่ไม่สะอาด ไม่ควรทานอาหารที่วางขายโดยไม่มีที่ปกปิด ควรทานอาหารที่สุกใหม่
- ไม่ควรเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด เช่น นก สุนัข แมว เพราะสัตว์เหล่านี้มีเชื้อโรคและพยาธิมาก
- งดของดิบ ๆ สุก ๆ เช่น แหนม ลาบ ไข่ลวก เป็นต้น (ควรนั่งหรือต้มหรือทอดให้สุก)
- ควรทานนมที่พาสเจอร์ไรส์แล้ว

5. งดการบริจาคเลือดหรืออวัยวะให้ผู้อื่น

6. ควรบอกเจ้าหน้าที่ที่ให้การดูแลรักษาว่าคุณมีเลือดบวกเอดส์ทุกครั้ง ถ้าไม่กล้าบอกก็บอกว่ามีเลือดบวกติดอีกเส็บก็ได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ระมัดระวังในการให้บริการ

7. ถ้ามีอาการผิดปกติ ควรรีบไปปรึกษาแพทย์

สอบถาม

รายละเอียดเรื่องเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ กระทรวง
สาธารณสุข โทร.2826620-3 หรือตู้ ปณ.2-228 ปทจ.ราชดำเนิน กรุงเทพฯ 10200

ตรวจเลือดได้ที่

ในกรุงเทพมหานคร

- โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง
- โรงพยาบาลเอกชนบางแห่ง

ในต่างจังหวัด

- ศูนย์กามโรคเขตทุกแห่ง
- โรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง
- โรงพยาบาลจังหวัด
- ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์
- โรงพยาบาลเอกชนบางแห่ง

ภาคผนวก ค.
ประวัติและการทำงานของกรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์

ประวัติ

กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2483 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 9) พ.ศ.2483 ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2483 ให้เป็นกรมในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 1 กันยายน 2483

พณฯจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้นเป็นผู้ก่อตั้งกรมประชาสัมพันธ์ และเป็นอธิบดีคนแรกของกรมประชาสัมพันธ์ มีเจตจำนงที่จะเน้นให้เห็นความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์ จึงได้วางวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างกว้าง ๆ ดังปรากฏตามท้ายพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ฉบับที่ 9 พ.ศ.2483 ว่า... "เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริมสวัสดิภาพของประชาชนในด้านการครองชีพให้ได้รับความสมบูรณ์พูนสุข และมีความสดชื่นแจ่มใส เพื่อเป็นผลานุภาพของประเทศชาติสืบไป"

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2483 เป็นต้นมา กรมประชาสัมพันธ์เปลี่ยนสังกัด 4 ครั้ง และย้ายที่ตั้ง 8 ครั้ง โดยลำดับมาดังนี้

สังกัด

1 กันยายน 2483 - 18 สิงหาคม 2483	= สำนักนายกรัฐมนตรี
19 สิงหาคม 2484 - 9 มีนาคม 2485	= กระทรวงมหาดไทย
10 มีนาคม 2485 - 17 มกราคม 2487	= กระทรวงสาธารณสุข
18 มกราคม 2487 - ปัจจุบัน	= กระทรวงมหาดไทย

นโยบายของกรมประชาสัมพันธ์

1. จะดำเนินการส่งเสริม และฟื้นฟูสภาพประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนและผู้ประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปกติ รวมทั้งการส่งเสริมคนไทยที่ไปประสบปัญหาความเดือดร้อนในต่างประเทศ
2. จะดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก เยาวชน สตรี คนชรา คนพิการทุพพลภาพ และคนไร้ที่พึ่ง เพื่อมิให้เกิดปัญหาสังคมและเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ
3. จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาบุคคลผู้ประสบปัญหาไม่มีที่ดินทำกิน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

4. จะดำเนินการส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัวและสังคม โดยจัดให้มีมาตรการในการป้องกันและการสงเคราะห์ เพื่อประกันสวัสดิภาพของประชาชน เมื่อประสบกับเหตุการณ์อันกระทบกระเทือนต่อการดำรงชีวิต

5. จะดำเนินการร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานอื่นในด้านสวัสดิการสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และวิกฤติการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ

6. จะส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ของภาคเอกชนให้กว้างขวางและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. จะทำการสำรวจศึกษาและวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นสำหรับการวางแผนงานสวัสดิการสังคม ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

เดิมกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น เป็นเพียงแผนกอบรมเด็ก สังกัดกองอนาถา สงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ในปี พ.ศ. 2485 ต่อมาในปี 2485 กองอนาถาได้เปลี่ยนชื่อเป็น กองการศึกษาชาติสงเคราะห์ โดยแบ่งงานออกเป็น 3 แผนกคือ แผนกพินิจและทะเบียนประวัติ แผนกเยาวชนสถาน และแผนกสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กองการศึกษาชาติสงเคราะห์ ได้ปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการมาทุกระยะในปี พ.ศ. 2496, 2498 และ 2499 ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกองสงเคราะห์เด็ก และบุคคลวัยรุ่น โดยแบ่งงานออกเป็น 6 แผนกคือ

1. แผนกพินิจและทะเบียนชีวประวัติ
2. แผนกเยาวชนชาย
3. แผนกเยาวชนหญิง
4. แผนกสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
5. แผนกสงเคราะห์เด็กภายนอก
6. แผนกคุมประพฤติและสงเคราะห์เด็กภายนอก

หลังจากนั้น ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการแบ่งส่วนราชการเรื่อยมาในปี 2507, 2513 และในปี 2518 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น และปรับปรุงงานอีกหลายงาน ปัจจุบันได้แบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่ายกับ 1 ศูนย์ คือ

1. ฝ่ายวางแผนและประสานงาน
2. ฝ่ายการสงเคราะห์เด็ก
3. ฝ่ายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
4. ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

วัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ได้จัดบริการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้การสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กที่ครอบครัวประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ ทั้งราชอาณาจักร
2. เพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษาด้านสามัญและด้านการศึกษาวิชาชีพ ตลอดจนแก้ไขปัญหาความประพฤติและปัญหาครอบครัวแก่เด็กกำพร้า อนุภรรยา ช่างคน ถูกทอดทิ้งไร้ที่พึ่ง เร่ร่อน มีปัญหาความประพฤติ พิกุลทางร่างกาย สมองและปัญญา ตลอดจนจัดหาครอบครัวใหม่ให้แก่เด็กที่ขาดบิดามารดาและผู้อุปการะเลี้ยงดู
3. เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่รับบริการอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กและสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม
4. เพื่อส่งเสริมการฝึกวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ให้แก่เด็กทั่วไป โดยจัดบริการและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้ ตลอดจนจัดหางานให้เด็กที่สำเร็จการฝึกแล้ว
5. เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีปัญหาความประพฤติ หรือเด็กพิกุล ให้สามารถดำรงชีพโดยไม่เป็นภาระของสังคม
6. เพื่อคุ้มครองป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กที่ตกเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์ โดยบุคคลที่กระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย

หน้าที่ของสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

1. สงเคราะห์เด็กภายในครอบครัว คือการสงเคราะห์ครอบครัวที่มีเด็กอายุแรกเกิดถึง 18 ปี อยู่ในความอุปการะซึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ ทั้งราชอาณาจักร เพื่อช่วยครอบครัวให้สามารถเลี้ยงดูและให้การศึกษาอบรมตามควรแก่อัธยาศัย และวัยของเด็ก

2. ฟากเลี้ยงเด็กตามบ้าน คือ พิจารณามอบเด็กกำพร้า อนุภา ไรท์พี่น้องในความอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กให้ผู้มีเมตตาจิตรับไปอุปการะชั่วคราวทั้งในประเภทที่ผู้รับเด็กไปอุปการะไม่ขอรับค่าเลี้ยงดูเด็กและประเภทที่ผู้รับเด็กไปอุปการะของรับค่าเลี้ยงดูเด็ก

3. สงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์ คือ พิจารณารับเด็กกำพร้าอนุภาจากจนขาดแคลนไรท์พี่น้อง ถูกทอดทิ้ง หรือมีปัญหาความประพฤติ หรือไม่สามารถอยู่กับครอบครัวได้เนื่องจากความจำเป็น เข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์เด็กประเภทต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น 23 แห่ง

4. สงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ คือ การจัดให้เด็กพิการทางร่างกายทางสมองและทางปัญญา ทั้งในสถานสงเคราะห์และเด็กทั่วไป ได้รับการบำบัดรักษาปรับสภาพฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้การศึกษาทั้งด้านสามัญและด้านการฝึกวิชาชีพตามสภาพความพิการและความสามารถของเด็ก ตลอดจนให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือครอบครัวในราชที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน

5. คุ่มครองสวัสดิภาพเด็ก คือ การดำเนินการตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 โดยดำเนินการคุ้มครองป้องกันและแก้ไขปัญหาความประพฤติของเด็กที่ครอบครัวขอให้ช่วยเหลือ ร่วมมือกับกรมตำรวจออกสำรวจเด็กเกเรเร่ร่อน มีวสันตามทีสาธารณะ ขอดทาน เล่นการพนันและเด็กที่ประพฤติไม่สมควรแก่วัยในกรณีอื่น ๆ รวมทั้งเด็กที่ไม่มีงานทำ เด็กที่ถูกทารุณ กักขังหรือถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

6. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. 2522 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2522 จึงได้มีคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการดังกล่าว และเป็นหน่วยงานรับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สำหรับคนไทยที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และสำหรับชาวต่างประเทศที่แสดงความจำนงจะขอรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย

สำหรับในต่างจังหวัด กรณีคนไทยขอรับเด็กที่มีบิดามารดาเป็นบุตรบุญธรรม ได้มีคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัด โดยประสานงานกับศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

7. ตรวจสอบเอกสาร และข้อเท็จจริงก่อนออกหนังสือเดินทางแก่เด็ก ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 และวันที่ 30 พฤษภาคม 2521 เรื่อง มาตรการ

ป้องกันการซื้อขายเด็ก โดยได้ทำการตรวจสอบเอกสารและข้อเท็จจริงก่อนแจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศออกหนังสือเดินทางหรือเอกสารการเดินทางให้แก่เด็กอายุแรกเกิดถึง 14 ปีบริบูรณ์

ปัจจุบันนี้เป็นที่ตระหนักกันแล้วว่า ชาวชนเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่ทุก ๆ ฝ่ายต้องให้ความสนใจ เอาใจใส่ตลอดจนส่งเสริมให้ชาวชนได้มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพราะชาวชนเป็นพลัง เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคมในอนาคตต่อไป

ในประเทศไทย รัฐบาลได้เริ่มส่งเสริมและพัฒนาชาวชนอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 เป็นต้นมา โดยจัดให้มีหน่วยงานระดับกองขึ้นเพื่อให้รับผิดชอบงานนี้โดยตรง และได้ขยายงานนี้เรื่อยมาจนกระทั่งได้ยกระดับหน่วยงานเป็น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานชาวชนแห่งชาติ (สชช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานเทียบเท่ากับระดับกรม ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ดำเนินงานชาวชนอีกเป็นจำนวนมาก เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น สำหรับหน่วยงานเอกชนที่ดำเนินงานด้านนี้ก็ยังมีอยู่ไม่น้อย เช่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ พุทธสมาคมต่าง ๆ สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทย เป็นต้น แต่การดำเนินงานชาวชนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ยังเป็นการดำเนินงานในลักษณะเป็นเอกเทศ ขาดการประสานงานและความต่อเนื่องเท่าที่ควรดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานด้านการศึกษาของชาวชน มีที่กระทรวงศึกษาธิการ และองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ ด้านสุขภาพและอนามัย ก็มีทั้งกระทรวงสาธารณสุข และเทศบาลจังหวัด กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบ หรือด้านการฝึกอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงาน ก็มีทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และอื่น ๆ ต่างก็รับผิดชอบในหน้าที่นี้ โดยที่งานบางอย่างก็ซ้ำซ้อนกัน บางอย่างก็ขาดการประสานงานกันเท่าที่ควร ทำให้การดำเนินงานชาวชนโดยส่วนรวมแล้วไม่เป็นระบบและเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพหรือรุดหน้าอย่างรวดเร็ว

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ ๒๔๘

โดยที่คณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันมีเด็กกำพร้าอนาถาที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู เด็กซึ่งประพฤติน่าไม่สมควรแก่วัย และเด็กซึ่งตกอยู่ในสภาพแวดล้อมอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ และศีลธรรมเป็นจำนวนมาก หากไม่ได้รับการปฏิบัติดูแล สงเคราะห์ และคุ้มครองที่เหมาะสมแล้ว จะเป็นภัยแก่สังคมและประเทศชาติ คณะปฏิวัติตระหนักดีว่า การให้สวัสดิการแก่เด็กอย่างได้ผลนั้น นอกจากจะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการดังกล่าวแล้วยังสมควรกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก เข้ามามีส่วนช่วยในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตนอีกด้วย และเพื่อกำหนดวิธีการให้การสงเคราะห์และการคุ้มครองเด็กที่เหมาะสมแก่เด็ก และสภาพของสังคม หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๑. ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

"เด็ก" หมายความว่า ผู้ซึ่งอายุไม่ครบสิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

"ประพฤติน่าไม่สมควร" หมายความว่า ประพฤติน่าไม่สมควรแก่วัยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"สถานแรกรับเด็ก" หมายความว่า สถานที่รับเด็กไว้ชั่วคราว เพื่อวิเคราะห์และพิจารณาวิธีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็ก

"สถานรับเลี้ยงเด็ก" หมายความว่า สถานที่รับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินเจ็ดปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเกินห้าคน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนอนุบาล

"สถานสงเคราะห์เด็ก" หมายความว่า สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งพึงได้รับการสงเคราะห์ และมีจำนวนเกินเจ็ดคน

"สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก" หมายความว่า สถานที่ให้การศึกษาอบรมฝึกอาชีพ และแก้ไขความประพฤติแก่เด็กซึ่งมีปัญหาทางความประพฤติ และมีอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์

"สถานแนะแนวปัญหาเด็กและครอบครัว" หมายความว่า สถานที่ให้คำแนะนำแก้ไข ปัญหาของเด็กและครอบครัวเกี่ยวกับอันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่เด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจและศีลธรรม

"ผู้ปกครอง" หมายความว่า บุคคลซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดู หรือซึ่ง ให้เด็กอาศัยอยู่เป็นประจำ

"ผู้ปกครองสวัสดิภาพ" หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามประกาศ ของคณะปฏิวัติฉบับนี้

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามประกาศ ของคณะปฏิวัติฉบับนี้

"ผู้ว่าราชการจังหวัด" หมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องที่ที่ประกาศของ คณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ นอกจากนครหลวงกรุงเทพมหานคร และหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับมอบ หมายด้วย

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์และหมายความรวมถึงผู้ซึ่ง ได้รับมอบหมายด้วย

ข้อ ๒. ให้อธิบดีมีอำนาจจัดตั้งสถานแรกรับเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์ เด็ก สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และสถานแนะแนวปัญหาเด็กและครอบครัวได้ตามความจำเป็น การจัดตั้งสถานแรกรับเด็กและสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ให้ประกาศในราช กิจจานุเบกษา

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานแนะแนวปัญหา เด็ก และครอบครัวได้ตามความจำเป็นภายในเขตจังหวัดของตน

ให้สถานแรกรับเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์เด็ก หรือสถานคุ้มครอง สวัสดิภาพเด็ก ตามวรรคหนึ่งและวรรคสาม มีผู้ปกครองสวัสดิภาพคนหนึ่ง มีอำนาจปกครองดูแล เด็กเท่าที่เกี่ยวกับความประพฤติและความเป็นอยู่ของเด็กตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในสถานดังกล่าว

ข้อ ๓. ให้อธิบดีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ปกครองสวัสดิภาพและพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติ การตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจแต่งตั้งผู้ปกครองสวัสดิภาพสำหรับสถานรับเลี้ยงเด็ก และพนักงานเจ้าหน้าที่สำหรับสถานแนะแนวปัญหาเด็กและครอบครัวที่ตั้งขึ้นตามข้อ 2 วรรคสาม

ให้ถือว่าผู้ปกครองสวัสดิภาพและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวล
ที่สั่งตามข้อ ๘ ข้อ ๑๐ วรรคสี่ หรือข้อ ๑๔ วรรคสองได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลคดีเด็กและ
เยาวชนหรือศาลจังหวัดในกรณีที่ไม่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนในท้องที่ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง
ของเด็กนั้นมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจ คำวินิจฉัยของศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือศาล
จังหวัดดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ข้อ ๖. บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กซึ่งได้รับการสงเคราะห์ หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ
ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ มีหน้าที่ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าบริการเกี่ยวกับการ
ที่ทางราชการให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามระเบียบและในอัตราที่อธิบดีกำหนด
ในกรณีที่อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าเด็กใดได้รับการสงเคราะห์หรือ
คุ้มครองสวัสดิภาพเพียงพอแล้ว และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กมีความสามารถเหมาะสมที่จะ
อุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีมีอำนาจมอบตัวเด็กนั้นคืนบิดา
มารดาหรือผู้ปกครอง ถ้าบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่รับเด็กคืนภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วัน
ที่ได้รับแจ้งให้รับมอบตัวเด็กกลับไป บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือ
ค่าบริการเป็นจำนวนสองเท่าของอัตราตามที่อธิบดีกำหนดตามวรรคหนึ่ง สำหรับระยะเวลา นับแต่
วันที่ครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งดังกล่าว

การชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือค่าบริการตามข้อนี้ อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด
แล้วแต่กรณี มีอำนาจผ่อนผันหรือยกเว้นได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๗. เพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่
หรือข้าราชการตำรวจ ซึ่งมีศักดิ์ตั้งแต่ รัสเซียตำรวจตรีขึ้นไป ซึ่งรับราชการอยู่ในท้องที่ที่บิดามารดา
ผู้ปกครองหรือเด็กมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ชักถามเด็กเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าเด็กนั้นพึงได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือนำเด็กนั้นไปกักตัวไว้ ณ ที่ทำการเท่าเวลาที่จะสอบถามถ้อยคำที่จำเป็นจากเด็ก บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก หรือจากผู้ที่เกี่ยวข้องรู้เห็นแล้วแต่กรณี และให้กระทำโดยมิชักช้า ห้ามมิให้ใช้วิธีกักตัวเด็กเพื่อป้องกันการหลบหนีเกินความจำเป็น

(๒) เรียกบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือบุคคลอื่นที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นอยู่หรือความประพฤติของเด็กมาให้ถ้อยคำ

(๓) สั่งให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่เด็กอาศัยอยู่ หรือที่เด็กกำลังศึกษาหรือทำงานส่งพยานหลักฐานเกี่ยวกับความเป็นอยู่หรือความประพฤติของเด็ก

(๔) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือของบุคคลที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับความเป็นอยู่หรือความประพฤติของเด็ก

(๕) มอบตัวเด็กคืนบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือมอบตัวเด็กคืนบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พร้อมทั้งว่ากล่าวตักเตือนบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ปกครองดูแลและอุปการะเลี้ยงดูมิให้เด็กนั้นประพฤติตนไม่สมควรอีก หรือส่งเด็กไปสถานแรกรับเด็ก

ข้อ ๘. เมื่อได้รับตัวเด็กตามข้อ ๗ (๕) ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๓ (๑) และข้อ ๑๕ ไว้แล้ว ให้สถานแรกรับเด็กทำการวิเคราะห์และพิจารณาวิถีการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กแต่ละราย แล้วเสนอความเห็นพร้อมทั้งประวัติของเด็กไปยังอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีโดยมิชักช้า

หมวด ๒

การสงเคราะห์เด็ก

ข้อ ๙. เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ได้แก่เด็ก ซึ่ง

(๑) ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

(๒) บิดามารดาหรือผู้ปกครองทอดทิ้งไว้ ณ สถานที่ใดที่หนึ่ง หรือเป็นเด็กพลัดหลง

(๓) บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ความอุปการะเลี้ยงดูไม่เหมาะสม หรือไม่สามารภให้ความอุปการะเลี้ยงดูได้ เพราะเหตุที่ถูกลักขัง กักขัง พิการ ทุพผลภาพ ปวยทงร่างกษหรือเด็กสามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กได้ตามควรแก่อัตภาพ

(๒) มอบเด็กให้อยู่ในความอุปการะของบุคคลอื่น หรือสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน

(๓) มอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๔) รับเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานสงเคราะห์เด็กของทางราชการ การดำเนินการให้การสงเคราะห์ตาม (๒) หรือ (๔) ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน และต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือตามแบบพิมพ์ของทางราชการจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กด้วย

เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้เด็กซึ่งรับการสงเคราะห์ตาม (๒) หรือ (๔) กลับไปอยู่ในความปกครองของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ให้มีอำนาจสั่งให้เด็กนั้นพ้นจากการสงเคราะห์ และมอบตัวเด็กคืนบิดามารดาหรือผู้ปกครองได้

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าเด็กคนใดซึ่งรับการสงเคราะห์ตาม (๒) หรือ (๔) ประพฤติตนไม่สมควร อันพึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ให้มีอำนาจสั่งให้ส่งเด็กนั้นไปยังสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้

ข้อ ๑๑. ภายใต้งบข้อ ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองอาจนำเด็กมาซึ่งที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อขอรับการส่งเคราะห์ได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบถามข้อเท็จจริงจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่นำเด็กและหรือจากเด็กนั่นเอง แล้วเห็นว่าเด็กนั้นสมควรได้รับการส่งเคราะห์ตามข้อ ๑๐ ให้ดำเนินการให้การส่งเคราะห์ได้ตามที่เห็นสมควร แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรทำการวิเคราะห์และพิจารณาวิธีการส่งเคราะห์ที่เหมาะสมแก่เด็กเสียก่อนจะส่งตัวเด็กนั้นไปยังสถานแรกรับเด็กก็ได้

หมวด ๓

การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

ข้อ ๑๒. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ได้แก่ เด็กซึ่งมีปัญหาทางความประพฤติ อันได้แก่เด็กซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่สามารถควบคุมความประพฤติได้ หรือเด็กซึ่งประพฤตินไม่สมควร

ข้อ ๑๓. วิธีการให้การคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามข้อ ๑๒ มีดังต่อไปนี้

(๑) ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กที่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือน ๑๓ ข้อ ๗ (๕) มาแล้วทำทัณฑ์บน โดยกำหนดให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กระวังมิให้เด็กนั้นประพฤตินไม่สมควรอีก ตลอดเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำทัณฑ์บนและกำหนดเบี้ยปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องชำระเมื่อผิดทัณฑ์บน และเมื่อได้ปรับฐานผิดทัณฑ์บน แล้วให้มีอำนาจส่งเด็กไปยังสถานแรกรับเด็กหรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

(๒) ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือเด็กได้รับการบริการจากสถานแนะแนวปัญหาเด็กและครอบครัว

(๓) สอดส่องความประพฤติของเด็ก

(๔) ส่งเด็กไปอยู่ในความปกครองดูแลของบุคคลหรือองค์การที่เหมาะสม

(๕) ส่งเด็กไปยังสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ซึ่งรับราชการอยู่ในท้องที่ที่เด็กนั้นมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ มีอำนาจดำเนินวิธีการตาม (๑) และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดำเนินวิธีการตาม (๑) และ (๒) แต่ถ้าจะดำเนินวิธีการตาม (๓) (๔) และ (๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน

เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร ให้เด็กซึ่งกำลังรับการคุ้มครองสวัสดิภาพตาม (๔) หรือ (๕) กลับไปอยู่ในความปกครองของบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้ มีอำนาจสั่งให้เด็กนั้นพ้นจากการคุ้มครองสวัสดิภาพและมอบตัวเด็กคืนบิดามารดาหรือผู้ปกครองได้

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าสมควรให้เด็กซึ่งรับการคุ้มครองสวัสดิภาพตาม (๔) หรือ (๕) ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์เด็ก ให้มีอำนาจส่งเด็กนั้นไปยังสถานสงเคราะห์เด็กได้

ถ้าเด็กซึ่งกำลังรับการคุ้มครองสวัสดิภาพตาม (๕) หลบหนีจากสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ซึ่งรับราชการอยู่ในท้องที่ที่สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตั้งอยู่ ร้องขอต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนให้ส่งเด็กนั้นไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน หรือต่อศาลจังหวัดในกรณีที่ไม่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนในท้องที่นั้น ให้ส่งเด็กนั้นไปรับการฝึกอบรม ณ สถานที่ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก

ข้อ ๑๔. ในการสอดส่องความประพฤติของเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแนะนำ ตักเตือนหรือวางข้อกำหนดใด ๆ ให้เด็กปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ห้ามมิให้เด็กเข้าไปในสถานที่ที่กำหนดหรือคบหาสมาคมกับบุคคลใดอันจะเป็นเหตุจูงใจให้เด็กประพฤติชั่ว
- (๒) ห้ามมิให้เด็กเที่ยวเตร่ในเวลาค่ำคืนตามเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด
- (๓) ให้เด็กรายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นครั้งคราว
- (๔) ให้เด็กศึกษาหรือประกอบอาชีพภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่
- (๕) วางข้อกำหนดอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขความประพฤติของเด็ก

เมื่อเด็กซึ่งได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้บุคคลนั้นอยู่ภายใต้การสอดส่องความประพฤติ หรืออยู่ในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กต่อไปจนถึงอายุไม่เกิน สิบแปดปีบริบูรณ์ก็ได้

ข้อ ๑๕. ภายใต้งบข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ บิดามารดาหรือผู้ปกครองอาจนำเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามข้อ ๑๒ มาซึ่งที่ทำการของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อขอรับการคุ้มครองสวัสดิภาพได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบถามข้อเท็จจริงจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่นำเด็กมาและหรือจากเด็กนั้นเองแล้ว เห็นว่าสมควรได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ เมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือตามแบบพิมพ์ของทางราชการจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองดังกล่าวแล้วให้ดำเนินการให้การคุ้มครองสวัสดิภาพได้ตามที่เห็นสมควร แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรทำการวิเคราะห์และพิจารณาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมแก่เด็กเสียก่อนจะส่งตัวเด็กนั้นไปยังสถานแรกรับเด็กก็ได้

กฎกระทรวง

(พ.ศ. ๒๕๑๕)

ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๕

ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑ และข้อ ๒๗ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๔๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้.-

การประพฤตินอสมควรแก่วัย คือ การประพฤตินดังต่อไปนี้

- (๑) ประพฤติส่อไปในทางเกเรหรือเที่ยวเร่ร่อนไปในที่สาธารณะ
- (๒) มีวสุมและก่อความเคียดร้อนรำคาญแก่ชาวบ้านและผู้สัญจรไปมา
- (๓) ขอดทานหรือกระทำการส่อไปในทางขอดทาน (ถ้าเป็นเด็ก-อยู่ในกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๑๕ ของกองสงเคราะห์เด็กฯ)
- (๔) เล่นการพนันหรือมีวสุมในวงการพนัน
- (๕) เสพสุรา สูบบุหรี่หรือเสพยาเสพติดให้โทษ หรือของมีนเมาอย่างอื่น หรือเข้าไปในสถานที่จำหน่ายสุรา เพื่อเสพหรือซื้อสุรา
- (๖) เข้าไปในโรงรับจำนำ สถานบริการหรือสถานการค้าประเวณี เว้นแต่เป็นผู้อยู่

อาศัย

- (๗) ประพฤติตนทำนองชั่วสาวในที่สาธารณะ
- (๘) ไม่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยประถมศึกษา
- (๙) เกียวกเตรในเวลากลางคืนระหว่างเวลา ๒๒.๐๐ นาฬิกาถึงเวลา ๐๕.๐๐ นาฬิกา
ของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ไปกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
- (๑๐) หลบหนีจากสถานแรกรับเด็ก หรือสถานสงเคราะห์เด็ก

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

(ลงชื่อ) พ่วง สุวรรณรัฐ

(นายพ่วง สุวรรณรัฐ)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ใช้อำนาจของ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ
ฉบับที่ ๒๔๕ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ให้กำหนดโดยกฎกระทรวงว่า
การประพฤติตนไม่สมควรแก่วิธีอย่างไรเป็นการประพฤติตนไม่สมควร จึงจำเป็นต้องออก
กฎกระทรวงฉบับนี้

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๙ ตอนที่ ๑๙๐ วันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาว ณิชชา ศิริพรภิญโญ
เกิดวันที่ 25 พฤศจิกายน 2507
การศึกษา วท.บ. วิทยาศาสตร์บัณฑิต (การพยาบาล)
มหาวิทยาลัยสมิทธิดล

ประวัติการทำงาน

2530-2535 พยาบาลห้องผ่าตัดศัลยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี
2536 พยาบาลห้องผ่าตัดศัลยกรรมเด็ก โรงพยาบาล BICÊTRE
กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
2537-ปัจจุบัน พยาบาลห้องผ่าตัดศัลยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี